ਉਨੀਵਾਂ ਸਾਲ

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼

ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

www.pardestimes.com

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਆਨਲਾਈਨ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਸਕੈਨ ਕਰੋ

VOL- 19 | No. 473 | July 7, 2025 | E-mail : info@pardestimes.com | Ph 510-938-7771

ਭਾਰਤ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰਕ ਟਕਰਾਅ ਖਤਮ ਕਰਨਗੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ- ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਰਸਮੀ ਐਲਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਮਤਭੇਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਦਿਨ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ। ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ 9 ਜੁਲਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ ਉੱਚ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ।

ਸੂਤਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਖੇਤਰ ਪੇਂਡੂ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਲਾਲ ਲਕੀਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਪਾਰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਮੁੱਖ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਉਗਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਜੈਨੇਟਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧੀਆਂ ਜਾਂ ਹਾਈਬ੍ਰਿਡ ਮੱਕੀ, ਸੋਇਆਬੀਨ, ਚੌਲ ਅਤੇ ਕਣਕ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਉਣਾ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰ-ਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ 'ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਸ' ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਪਰਸਪਰ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤਾਂ 'ਤੇ 26 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਟੈਰਿਫ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਟਰੰਪ ਨੇ ਫਿਰ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਟੈਰਿਫ ਨੂੰ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ 'ਤੇ 10% ਤੱਕ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟਰੰਪ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਏਅਰ ਫੋਰਸ ਵਨ 'ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾਏਗਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ 1.4 ਅਰਬ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰੇਗਾ।

ਭਾਰਤ ਤੇ ਘਾਨਾ ਦਰਮਿਆਨ ਵੱਡੇ ਸਮਝੌਤੇ

ਘਾਨਾ ਅਫ਼ਰੀਕੀ ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਸਥਿਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਰੱਖਿਆ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਗੋਂ ਦੁਵੱਲੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੇ ਇਸ ਦੇਸ਼, ਜਿਸਨੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਅਪਣਾਇਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਉਤਪਾਦਨ ਅਤੇ ਟੀਕੇ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਦੇਸ਼, ਜਿਸ ਕੋਲ ਕਈ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਧਾਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਭੰਡਾਰ ਹਨ, ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਅਤੇ ਸ਼ੁੱਧੀਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਘਾਨਾ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਅਕਰਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਘਾਨਾ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ। ਜੌਨ ਮਹਾਮਾ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਉਪਰੋਕਤ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ।

ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਭੜਕ ਸਕਦੀ ਹੈ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਜੰਗ

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਝੁਕਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਇਰਾਨ

ਤਾਹਿਰਾਨ- ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 12 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਜੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਕੁੱਦ ਪਿਆ ਅਤੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਤਿੰਨ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸਥਾਨਾਂ ਫੋਰਡੋ, ਇਸਫਾਹਾਨ ਅਤੇ ਨਤਾਨਜ਼ 'ਤੇ ਬੰਕਰ ਬਸਟਰ ਬੰਬਾਂ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਈਰਾਨ ਨੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪਲਾਂਟ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਹੁਣ ਮਾਹਰ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਹਮਲੇ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖਤਰਨਾਕ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਧੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਹੁਣ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਈਰਾਨ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਏਜੰਸੀ IAEA ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਣੂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਸੰਧੀ (NPT) ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਵੱਲ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਰਾਨ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੁਨੀਆ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਤੋਂ ਲੁਕੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਗਪਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਮਾਹਰ ਹਾਵਰਡ ਸਟੋਫਰ ਨੇ ਇਕ ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਨੇ ਐਨਪੀਟੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ਸਨ। ਹੁਣ ਈਰਾਨ ਵੀ ਇਹੀ ਰਸਤਾ ਚੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਈਰਾਨ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਮਸੂਦ ਪੇਜ਼ੇਸ਼ਕੀਅਨ ਨੇ ਆਈਏਈਏ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨਪੀਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਹਰ ਜੌਨ ਇਰਾਥ ਨੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਸੰਧੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਅਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਾ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ 2018 'ਚ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤਾ ਤੋੜਿਆ

2015 ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਸਮਝੌਤਾ (JCPOA) 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਨ ਵਰਤੋਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਆਰਥਿਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਪਰ 2018 ਵਿੱਚ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਬੇਕਾਰ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ ਅਤੇ ਈਰਾਨ 'ਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਸਖ਼ਤ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਪਰ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਿਆ। ਹੁਣ ਈਰਾਨ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗਾ।

ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਨੇ ਈਰਾਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਈਰਾਨ ੀਓਓਓ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ੱਫਠ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੇ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਪੈਕੇਜ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਆਖਰੀ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਰਿਪਬਲਿਕਨ-ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਸਭਾ ਨੇ ਟੈਕਸ ਕਟੌਤੀ ਅਤੇ ਖਰਚ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਦਸਤਖਤ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਬਿੱਲ, ਜਿਸਨੂੰ Big beautiful ਬਿੱਲ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। 218-214 ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਘੱਟ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਇਹ ਬਿੱਲ, ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਲਈ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਿੱਤ ਹੈ।

ਇਹ ਬਿੱਲ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 36.2 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ 3।3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਸਰਹੱਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਫੌਜ ਅਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਲਈ ਖਰਚ ਵਧਾਏਗਾ। ਇਹ ਮੈਡੀਕੇਅਰ ਵਿੱਚ ਡੂੰਘੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ।

ਟੈਕਸੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਿੱਲ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 36.2 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿੱਚ 3.3 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕਰੇਗਾ, ਮਾਲੀਆ 4.5 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਘਟਾਏਗਾ ਅਤੇ ਖਰਚ ਵਿੱਚ 1.2 ਟ੍ਰਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਕਰੇਗਾ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਪੰਜਾਬ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਫੇਰਬਦਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਇਸ ’ਤੇ ਸੱਦ ਕੇ ਅਸਤੀਫਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਮੌਕੇ ’ਤੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਿਖਤੀ ਅਸਤੀਫਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੋਂ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ।

Turning 65 Years Old?

If you've got questions, I've got answers!

Becoming eligible for Medicare at age 65 can be overwhelming and confusing, but it doesn't have to be! I can help explain all of your available options. Call me today!

Let's talk about it!

Gurcharan Singh Mann
Licensed Insurance Agent
CA License No. 0C70672
(510) 487-1000 TTY:711
MANN@GGIABA.COM

By calling this number you agree to speak with a licensed insurance agent about Medicare Products. We do not offer every plan available in your area. Any information we provide is limited to those plans we do offer in your area. Please contact Medicare.gov or 1-800-Medicare to get information on all of your options. This is an advertisement. Not affiliated with any government agency including Medicare.

Joshi Law Firm
Attorneys at Law ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ
www.joshilawfirm.com info@joshilawfirm.com

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਡਿਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਅਸਾਈਲਮ ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਫੈਮਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਆਹ ਦੇ
ਆਧਾਰ ਤੇ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
ਫੈਮਲੀ ਲਾਅ ਤਲਾਕ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਸਟਡੀ ਭੱਤਾ ਜਾਂ ਖਰਚਾ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਰਚਾ

TANVIR JOSHI
SBN: 302226
(559) 312-0083 (O) (888) 630-1230 (F)
516 W. SHAW AVE STE 200 FRESNO, CA 93704

Raj Budwal
(Investment and Financial Advisor)
408-972-8000,
408-835-0202 (Cell)
Budwal and Associates
329 Piercy Road, San Jose, CA 95138
8350202@gmail.com

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ

ਹਰਸ਼ ਵੀ ਪੰਤ

ਚੀਨ ਦੇ ਕਿੰਗਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸ਼ੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਗਠਨ (ਐੱਸਸੀ) ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦਾ ਸੰਮੇਲਨ ਅੱਤਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਲਈ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਐੱਸਸੀ ਦੇ ਉਸ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਲਟਾ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਇਹ ਰੁਖ਼ ਪਹਿਲਗਾਮ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੋਂ ਕਾਇਮ ਉਸ ਦੇ ਰਵੱਈਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁਣ ਕੋਈ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਜੇ ਭਾਰਤ ਕਿਸੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਵੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ।

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਰੂਸ ਵੀ ਇਸ ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਇਕ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਯੂਕਰੇਨ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਨਾਟੋ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਣਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਧਦੇ ਦਬਦਬੇ ਦਾ ਲਾਭ ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਸੌੜੇ ਸਵਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧਣ ਵਿਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸਮਰਥਨ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੀਨ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਢਾਲ ਬਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਯਤਨ ਉਸ ਨੇ ਐੱਸਸੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤਾ।

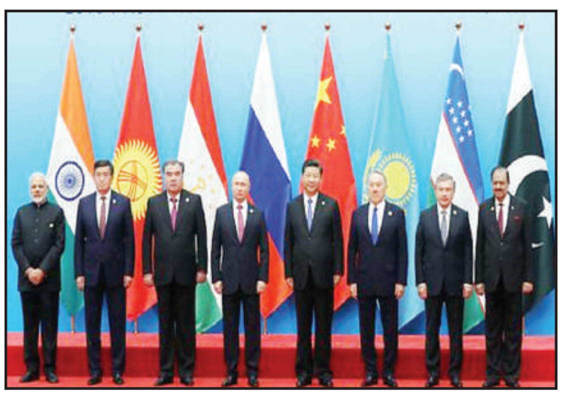

ਚੀਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਕਈ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਾਂਝ-ਭਿਆਲੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਚੀਨ-ਪਾਕਿ ਇਕਨੋਮਿਕ ਕੋਰੀਡੋਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਚੀਨ ਨੇ ਗਵਾਦਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸਣੇ ਕਈ ਅਹਿਮ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਅਰਬਾਂ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਵੇਸ਼ ਮਿੱਟੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਡਰੋਂ ਹੀ ਉਹ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਰ ਥਾਂ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚੀਨ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਬੋਝ ਹੇਠ ਦੱਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਚੀਨ ਤੋਂ ਆਕੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਪਾਕ ਗੱਠਜੋੜ ਤਾਕਤਵਰ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਇਸ ਤੋਂ ਸਪਸ਼ਟ ਝਲਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਗਾਮ ਦੇ ਜਿਸ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤੱਕ ਐੱਸਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਲਟਾ ਉਸ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੁਲਮੋ-ਸਿਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਇੰਜ ਉੱਥੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਗਾਮ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਹਟਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਲੋਚਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਜੋੜਨ ਦੀ ਇਹ ਕਵਾਇਦ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਸਹਿਜ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਹਸਤਾਖ਼ਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਕੀਤਾ। ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੂੰਜ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਕਸਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੋ ਮੁਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜੰਗ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਹਰਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਹੀ ਮੋਰਚਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖ ਸਕਦੇ।

ਚੀਨ ਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮ ਇਸ ਕਦਰ ਵਧ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਐੱਸਸੀ ਦੇ ਹਾਲੀਆ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਚੇਅਰ ਜਾਂ ਮੁਖੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਇਹ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮੂਹ ਦੇ ਅੱਗੇ ਆਏ ਏਜੰਡੇ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਏ। ਜੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਵੀ ਬਣਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਤਾਂ ਦਿਸਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚੀਨ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਉਹ ਦੁਰਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਗੱਠਜੋੜ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਕੋਈ ਤੋੜ ਲੱਭਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਭਾਰਤ ਲਈ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਚੀਨ ਦਾ ਸਾਥ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਕਰਾਲ ਬਣਾਉਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਤਲਖ਼ੀ ਭਾਰੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਬੀਤੇ ਸਾਲ ਅਕਤੂਬਰ ਵਿਚ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਆਮ ਵਰਗੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ।

ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਾਲਡ ਟਰੰਪ ਦੀ ਹਮਲਾਵਰ ਟੈਰਿਫ ਨੀਤੀ ਨੇ ਵੀ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਰਸਪਰ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਹਿਜਤਾ ਦਾ ਭਾਵ ਬਣਦਾ ਦਿਸਿਆ ਹੈ। ਕੈਲਾਸ਼-ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਯਾਤਰਾ ਵੀ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪਹਿਲੂ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਸਦਾ ਇਕ ਰੋੜਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਚੀਨ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਤਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਦੇ ਹੋਏ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਖ਼ੁਦ ਚੀਨ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਇਸ ਚੌਕਸੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਚੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤਤਕਾਲੀ ਅਤੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਅਰਸੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਬਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੀਨ ਦੀ ਅਸਰਦਾਰ ਕਾਟ ਲਈ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ ਲਈ ਤਾਂਘਵਾਨ ਚੀਨ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਗੁਆਂਢ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਤਾਕਤ ਉੱਭਰ ਸਕੇ।

ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਯਤਨ ਕਰੇਗਾ ਹੀ ਪਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਵੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਚੀਨੀ ਮਦਦ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਦੋਹਰੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਸਿੱਝਣ ਲਈ ਰੱਖਿਆ-ਰਣਨੀਤਕ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੂਟਨੀਤਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਬਦਲ ਵੀ ਤਲਾਸ਼ਣੇ ਹੋਣਗੇ।

ਕਿੰਗਦਾ ਵਿਚ ਇਹ ਝਲਕ ਵੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਕਿ ਚੀਨ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਾਲੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਸੀਮਤ ਹੁੰਦੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਚੀਨ ਦੀ ਗਿਣੀ-ਮਿੱਥੀ ਨੀਤੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ। ਐੱਸਸੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਦਿਸਿਆ ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦਿਖਾਈ ਕਿ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਕਰ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਝਿਜਕੇਗਾ।ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸਿੰਧੂਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਰਬ-ਪਾਰਟੀ ਵਫ਼ਦਾਂ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਨਾਲ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਲਮੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਬੇਨਕਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਸੀ। ਐੱਸਸੀ ਦੇ ਮੰਚ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੇ ਉਸੇ ਨੀਤੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵਾਲੇ ਐੱਸਸੀ ਦਾ ਭਾਰਤ ਕਾਫ਼ੀ ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਕੱਟੜਵਾਦ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹ ਇਲਾਕਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਵਾਸਤੇ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉਸ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਨਾਲ ਮੇਨ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਵਿਚ ਚੀਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਹੋਰ ਵਧਦੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਆਲਮੀ ਸਮੀਕਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰੂਸ 'ਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਮਾਸਕੋ ਦੀ ਬੀਜਿੰਗ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ- ਕੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਮਨਜੀਤ

ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਤੋਂ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਵੱਲ ਤਬਦੀਲੀ ਨੇ ਕਾਫ਼ੀ ਵਿਵਾਦ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਛੋਟੇ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਆਖ਼ਿਰਕਾਰ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਸਤੀ ਕਿਰਤ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਮੀਨ ਹਥਿਆਉਣਾ ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਹੈ।

ਵਿਕਾਸ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਉਜਾੜਾ ਬਸਤੀਵਾਦ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਉਭਰਿਆ ਸੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਵ-ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਦੌਰ ਦਾ ਇਹ ਅਨਿੱਖੜ ਅੰਗ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ 1980 ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਫ਼ਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸੂਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਉੱਪਰ ਟਿਕ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ 'ਇਨਕਲੋਜ਼ਰ ਮੂਵਮੈਂਟ' (enclosure movement) ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਇਸ ਮੂਵਮੈਂਟ ਨੂੰ ਪੂੰਜੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਪੜਾਅ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਵਿਦਵਾਨ ਡੇਵਿਡ ਹਾਰਵੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ 'ਇਨਕਲੋਜ਼ਰ ਮੂਵਮੈਂਟ' ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੇ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਵੇਂ 12ਵੀਂ ਤੋਂ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਰਮਿਆਨ ਧਨੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੁਆਲੇ ਕੰਡੇਦਾਰ ਤਾਰਾਂ ਲਾ ਲਈਆਂ, ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਬੇਦਖ਼ਲ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਖ਼ੁਦ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਏ। ਇਉਂ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਪਰੋਲੇਤਾਰੀ ਜਮਾਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਸਨ। ਕੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਬਹੁਤੇ ਫ਼ਰਕ ਨਾਲ ਇਸੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਫ਼ਰਕ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਖੋਹ ਕੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਨਰਵਾਸ ਵਰਗੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਕਹੋ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਹੋ, ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ।

ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ 24,511 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਵਾਲੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਕਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਮਹਿੰਗੇ ਘਰ ਜਾਂ ਪਲਾਟ ਵੇਚਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਲੋਨੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਸੱਖਣੀਆਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਐੱਮਸੀ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਖ਼ੁਦ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਕੇ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਅਰਬਨ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬਣਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਖ਼ੁਦ ਦੇਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੇ 2 ਜੂਨ ਨੂੰ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਦੇ 27 ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਨੀਤੀ ਤਹਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਨਾ ਕਿ ਨਕਦ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਹੀ ਮੁੱਲ ਲੈਣ ਲਈ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਉਡੀਕ ਕਰਨੀ ਪੈ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਆਵੇ। 2019 ਵਿੱਚ ਗਮਾਡਾ (ਘੰੳਧੳ) ਦੀ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਦੋਵੇਂ ਬਦਲ ਸਨ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਭਾਵੇਂ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਲੈ ਲਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲੇ ਵਿਕਸਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ। ਨਵੀਂ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਨਕਦ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਬਦਲ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਉਂ ਇਹ ਨੀਤੀ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। 2019 ਵਾਲੀ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਤਿੰਨ ਕਨਾਲ ਤੱਕ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਇਸ ਨੀਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤਿੰਨ ਕਨਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਪਾਰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਕਨਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਹ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਲੁੱਟ ਹੈ। ਇਹ ਮਦ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਝੂਠਾ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀ ਕਿਸਾਨੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਹੀ ਇਹ ਨੀਤੀ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਮੱਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਇਕ ਕਿੱਲੇ ਬਦਲੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਗਜ਼ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਅਤੇ 200 ਗਜ਼ ਵਪਾਰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਪਲਾਟ ਦੀ ਕੀਮਤ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ਼ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 3 ਕਰੋੜ ਅਤੇ ਵਪਾਰਕ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਕੀਮਤ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਗਜ਼ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਇਕ ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਕਿੱਲੇ ਬਦਲੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਚਾਰ ਕਰੋੜ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੀਮਤ ਲਗਭਗ ਪੰਜ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕਰੋੜ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿੱਲੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਠੱਗਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨਗੇ।

ਨੀਤੀ ਦੀ ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈਂਡ ਪੂਲਿੰਗ ਵਿੱਚ ਆਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਜੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗੀ ਪਰ ਜਿਸ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਨੌਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੀਜਾ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਜੋ 50 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇਵੇਗਾ, ਨੂੰ ਅੱਧ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਜ਼ਮੀਨ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਉਲਟ ਇਸ ਨੀਤੀ ਮੁਤਾਬਿਕ, ਜਿੰਨਾ ਛੋਟਾ ਕਿਸਾਨ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਸ ਦਾ ਓਨਾ ਹੀ ਆਰਥਿਕ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਛੋਟੇ ਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵਿਕਸਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਘੱਟ ਮਿਲੇਗੀ। ਨੀਤੀ ਦੀ ਮੱਦ ਤੋਂ ਹੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਸੀਮਾਂਤ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨਾਲ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਤਕਰਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਲਈ ਇਹ ਮੱਦ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਨੂੰ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਤੱਕ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਕਦੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਭੁਗਤਾਨ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੰਨਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੂਗਰ ਮਿੱਲਾਂ ਦਾ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਭੁਗਤਾਨ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਯੂਪੀ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਦੁਖਦੀ ਰਗ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮੰਨ ਵੀ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਡੇਢ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਠੇਕੇ ਦਾ ਰੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ 70 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ 80-90 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਹੈ, ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਗੱਲ ਹੋਰ, ਸਰਕਾਰ ਬਦਲ ਗਈ ਤਾਂ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। 1990 ਦੇ ਦੌਰ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦਯੋਗ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਇਕਨੌਮਿਕ ਜ਼ੋਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਲੱਖਾਂ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਪਰ ਕੈਗ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ੋਨ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚੋਂ 40% ਜ਼ਮੀਨ ਅਜੇ ਵਰਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। 2006 ਵਿੱਚ ਬਰਨਾਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਛੰਨਾ ਪਿੰਡ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਟਰਾਈਡੈਂਟ ਗਰੁੱਪ ਨੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਪਰ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਨਵੇਂ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਇਹ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਤੇ ਨੀਤੀ ਘਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਅਕਸਰ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਹੁਨਰ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰ ਕੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜ਼ਮੀਨ ਨਹੀਂ ਪਰ ਕਮਾਈ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਖੇਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਸਤਕਾਰ, ਮਿਸਤਰੀ ਆਦਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੇਜ਼ਮੀਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਕੀ ਸਾਧਨ ਹੋਵੇਗਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਇਹ ਸਵਾਲ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਸਤਕਾਰ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ ਵਸੇਬਾ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰਿਆ ਕੰਮ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਮੁੱਢਲੀ ਸਮਝ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਉੱਚ ਦਰਜੇ ਦੀ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਸਨਮਾਨ ਯੋਗ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਰਬਨ ਹਾਊਸਿੰਗ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਤੋਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਵਿਕਾਸ ਉੱਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਫਰਿਜ਼ਨੋ 'ਚ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਸਕੂਲ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਉਦਘਾਟਨ

ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ / ਕੁਲਵੰਤ ਧਾਲੀਆਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ) ਲੰਘੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਵਿਖੇ ਉਸ ਵਕਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਕੁਰਬਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਐਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ "Jaswant Singh Khalra Academy ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਘਾਟਨੀ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਆਗੂਆਂ, ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਖਾਲੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨਸਾਫ਼ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 1995 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਰਹਮੀ ਨਾਲ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਰਿਬਨ ਕੱਟ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿੱਚ ਖਾਲੜਾ ਸਹਿਬ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀ ਨਵਕਿਰਣ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਵੀ ਮਜੂਦ ਰਹੇ। ਸਕੂਲ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ ਵੱਲੋਂ ਖਾਲੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਚਿੰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਉਦਘਾਟਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵੀ ਵਿਖਾਏ, ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਪੈਨਸ਼ ਬੱਚਿਆ ਵੱਲੋਂ ਡਾਂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸਕੂਲ "Jaswant Singh Khalra Academy" ਵਿੱਚ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਠਖ ਤੋਂ 6ਵੀਂ ਕਲਾਸ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ "Royals" ਕਹਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਸਿੰਘ (lion) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਰਾਊਲ ਡੀਅਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਕੂਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹਿੰਮਤ, ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਲਈ ਲੜਨਾ ਸਿਖਾਏਗਾ।

ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੈਂਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੰਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਬੜੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜੈਕਾਰਾ ਮੂਵਮਿੰਟ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀ ਹਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਾਰਜ ਕਰ ਸਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸੱਚ ਦੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਰੋਤ ਬਣੇਗਾ।

ਸਕੂਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਈਮੇਰੋ ਬਰਾਇਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਕੂਲ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਇਮਾਰਤ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਨੈਤਿਕਤਾ, ਇਨਸਾਫ਼ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਅਧਾਰਸ਼ੀਲ ਥਾਂ ਹੈ ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਰੱਖੇਗੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਖਾਲੜਾ ਸਹਿਬ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨਵਕਿਰਨ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਸਾਡੇ ਲਈ ਬੜਾ ਮਾਣ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਫਰਿਜਨੋ ਵਿਖੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਖਾਲੜਾ ਸਹਿਬ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਫਰਿਜ਼ਨੋ ਸਟੇਟ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਮੈਂ ਉਚੇਰੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ। ਫਰਿਜਨੋ ਦੀ ਸਮੂੰਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਕ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਹੀਦ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲੜਾ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਰੱਖਿਆ 'ਤੇ ਹੁਣ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰਨ ਕਰਕੇ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਸਮੂੰਹ ਸਕੂਲ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਸਕੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਨੇ ਖਾਲੜਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਸਮੂੰਹ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਦਾ ਟੂਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੁਆਡ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਯੂਐੈਨ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ- ਅਮਰੀਕਾ, ਜਾਪਾਨ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਗਠਨ ਕਵਾਡ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ 'ਚ ਕਵਾਡ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਤੇ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ 25 ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੇ ਇਕ ਨੇਪਾਲੀ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਡੂੰਘੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਇਸ 'ਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਵਾਉਣ 'ਚ ਮਦਦ ਕਰਨ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਦੇ ਉਲਟ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਂ ਇਸ ਵੱਲੋਂ ਫੰਡਿਡ ਅੱਤਵਾਦੀ ਸੰਗਠਨਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਵਾਡ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਅੱਤਵਾਦ ਸਮੇਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲਗਾਮ 'ਚ ਹੋਏ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੀ ਵੀ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਸਖ਼ਤ ਲਫਜ਼ਾਂ 'ਚ ਨਿੰਦਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ 'ਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਡੀ ਡੂੰਘੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਛੇਤੀ ਠੀਕ ਹੋਣ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਕਰਤਾਵਾਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਤੇ ਸੰਗਠਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਟਹਿਰੇ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਨਿਯਮਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਤੱਤਕਾਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਕਵਾਡ ਦੀ ਉਕਤ ਬੈਠਕ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਸੰਬੋਧਨ 'ਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐੱਸ ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਪਹਿਲਗਾਮ ਹਮਲੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਤਵਾਦੀ ਹਮਲਾ ਅੱਗੇ ਹੋਵੇਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਏਗੀ। ਜੈਸ਼ੰਕਰ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਸੀ ਕਿ ਕਵਾਡ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਦੇਸ਼ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਸੰਵੇਦਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ।

ਕੁਆਡ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਬੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ 'ਚ ਚੀਨੀ ਫ਼ੌਜ ਦੀ ਵਧਦੀ ਤਾਇਨਾਤੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਚੀਨ ਦਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤਾਕਤ ਜਾਂ ਦਬਾਅ ਜ਼ਰੀਏ ਜਿਉਂ ਦੀ ਤਿਉਂ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਪਾਸੜ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣਾ ਸਖ਼ਤ ਵਿਰੋਧ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਵਾਡ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਤੇ ਉਕਸਾਵੇ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੇਖਾਂਕਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਮੁੰਦਰ ਤੱਟ ਤੋਂ ਦੂਰ ਵਸੀਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ 'ਚ ਦਖ਼ਲ, ਨੇਵੀਗੇਸ਼ਨ ਤੇ ਓਵਰਫਲਾਈਟ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ 'ਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਣਾ ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ, ਤੱਟਰੱਖਿਅਕ ਬੇੜਿਆਂ ਤੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਅਭਿਆਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਰਬਿਟਲ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ 12 ਜੁਲਾਈ, 2016 ਦੇ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਦੱਖਣੀ ਚੀਨ ਸਾਗਰ 'ਤੇ ਚੀਨ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਫ਼ੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਿਆਂਮਾਰ ਦੀ ਖ਼ਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਵੀ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ। ਕਵਾਡ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਪਲਾਇਰ ਚੇਨਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਹਿਮ ਖਣਿਜਾਂ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਕਮੀ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ 'ਤੇ ਡੂੰਘੀ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਚੀਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵੱਲ ਸੀ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ 'ਚ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਗੋਲੀਬਾਰੀ, 4 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ,14 ਜ਼ਖਮੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿੱਚ ਬੁੱਧਵਾਰ ਦੇਰ ਰਾਤ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਹੋਈ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਇੱਕ ਰੈਪਰ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਹੋਇਆ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਦਮਾਸ਼ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਏ। ਇਸ ਵਿੱਚ 4 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 14 ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਪਿਆ।

ਮਾਮਲਾ ਰਿਵਰ ਨੌਰਥ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਰੈਪਰ ਦੀ ਐਲਬਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਅਤੇ ਲਾਉਂਜ ਦੇ ਬਾਹਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਫਿਰ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਗੱਡੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਗੱਡੀ ਲੈ ਕੇ ਭੱਜ ਗਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 21 ਤੋਂ 32 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ 13 ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ 5 ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ 2 ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। 3 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਜ਼ੁਕ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸੁਰਾਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨੌਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨੌਰਥਵੈਸਟਰਨ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੰਜ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੌਨ ਐਚ ਸਟ੍ਰੋਗਰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਵੀ ਦੋ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਹੈ।

ਛੱਡ ਪਰੇ

ਛੱਡ ਪਰੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਣ ਦੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਹੜਾ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਆ
ਭੱਜਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪੈਂਦਾ ਜਦੋਂ ਬਾਣ ਵਿੱਚ ਭੱਜਣਾ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਸਿਆਣੇ ਹੁੰਦੀ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਵਾਟ ਆ
ਮੁੱਲ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ ਲੈ, ਨਹੀਂ ਬਣ ਅਮਰੀਕਾ ਹੋਣਾ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਹਿੰਦ ਆ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪਾਕ ਆ
ਬਾਂਦਰ ਤੇ ਚੱਪਾ ਚੱਪਾ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਸਾਰੀ ਖਾ ਜੂ, ਬਿੱਲੀਆਂ ਨੇ ਲੜ ਲੜ ਪੌਣਾ ਜੇ ਅੜਾਟ ਆ
ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਗੁਸਾ ਤੁਹਾਡਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਖਾਣਾ ਪੀਣਾ, ਇੱਕ ਹੀ ਨਸਲ, ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਕ ਹੀ ਜਾਤ ਆ
ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਕੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਅੜ ਖੜ ਜਾਣਾ , ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਕੇਸ ਦੀ ਔਕਾਤ ਆ
ਬੰਦੇ ਬਣੋ ਲੜੋ ਨਾ ਉਹ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਓ, ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਦਿਨ, ਤੁਹਾਡੇ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਰਾਤ ਆ
ਖੋਲ ਦਓ ਜੇ ਬਾਰਡਰ ਤੇ ਮੁੱਕ ਜੂ ਗਰੀਬੀ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਆਸ ਆ
ਛੱਡ ਪਰੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਜਿਹੜਾ ਕਹਿਣ ਦੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿਹੜਾ ਮੂਰਖਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਆ।

– ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ (408-776-7754)

Eden's Liquor &
NEW YORK
PIZZA
Phone:- 510-582-3333
1086 A ST, Hayward
HOME OF THE 30" SUPER KING KONG PIZZA
ADD Fries to any deal for $2.99

Slice Deal
1 Topping Slice
1 Bag of Chips
1 Can of Soda
$8.99 *
Upgrade to 2 Toppings for a $1 more

Everyday Special
1 Large 14" Toppings Pizza
$21.99 *
FREE 2LT SODA

Best Deal
1X-Large 18" 1 Topping Pizza
$22.99 *
FREE 2LT SODA

King Kong Deal
1 King Kong 2 Toppings PIZZA
$37.99 *
FREE 2LT SODA

* Minimum Delivery $30.00
* Price subject to change without notice
* Taxes applied on all prices and deals

Sun - Thu 11AM - 10PM
Fri - Sat 11AM - 11PM
EdensLiquorandPizza.com

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਆਖਿਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜਿੱਤ ਗਏ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਉਪ ਚੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਏ, ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸੀਟ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਜਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਦਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਖਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਤੌਖਲੇ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਹੁਣ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਉਹ ਸੀਟ ਖਾਲੀ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਇਸ ਸੀਟ ਤੇ ਉਪ ਚੋਣ ਕਰਵਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਜਿੱਤ ਯਕੀਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਭਰਪੂਰ ਬਹੁਮਤ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਪੱਕੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੇ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਲੀਡਰ ਫਿੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਤੌਖਲੇ ਹਨ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਨਾਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ, ਅਸਲੀ ਸੱਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਹਿਮ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਲੋਕ ਫਿੱਟ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਮਾਈਨਿੰਗ, ਸ਼ਰਾਬ ਅਤੇ ਹੁਣ ਨਵੀਆਂ ਕਾਲੋਨੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਤੌਖਲੇ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਆਪਣੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੂਸ ਕੇ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੇਗੀ। ਪੰਜਾਬ ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮਾਰ ਸਹਿਣ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਦਯੋਗ ਪਲਾਇਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਦਮ ਘੁਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਅਤੇ ਉਸਾਰੂ ਨੀਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਰੜਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਧਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਵਕਤ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਦਮੇ ਵਿਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਪ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਵਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਣ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਆਸ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦਾ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

-ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ ਏ

Balbir Singh M.A.
Editor in Chief & Publisher
e-mail: bsma54@gmail.com
Tel : 510-938-7771

36415 RUSCHIN DR. NEWARK, CA 94560

Buta Ram joshi Staff Reporter, Fresno 559-803-0055

Sanjeev Garg Kali, Reporter Malwa Area, 96713-53789

RAJ BUDWAL
MEDIA PARTNER / REPRESENTATIVE
8350202@gmail.com 408-835-0202

Web designed www.pardestimes.com
by Aman Bansil 510-589-2245

The Pardes Times and people asociated with it are Not responsible for any claims made by the advertisers and don't endorse any product or services advertised in the Pardes Times. Please consult your attorney before, buying/hiring contracting through the ads published in the news paper. The Pardes Times is in business of selling spaces and claims made by advertisers are not tested/confirmed by an independent source.

ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਤੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਬੱਦਲ

ਸੀ ਉਦੈ ਭਾਸਕਰ

ਇਰਾਨੀ ਪਰਮਾਣੂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ- ਫੋਰਡੋ, ਨਤਾਂਜ਼ ਤੇ ਇਸਫਾਹਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜੀ ਹੱਲੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਰਾਨ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਾਧੇ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਤੇ ਅਸਥਿਰਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਸਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਹੁਣ ਖੇਤਰੀ ਯੁੱਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫ਼ੌਜੀ ਰੂਪ 'ਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਟਕਰਾਅ 'ਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁਣ ਚਾਰ ਕਾਰਕਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ। ਪਹਿਲਾ ਹੈ ਇਰਾਨ, ਜੋ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਤਹਿਰਾਨ ਨੇ ਹੋਰਮੁਜ਼ ਜਲ ਮਾਰਗ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਆਲਮੀ ਤੇਲ ਬਾਜ਼ਾਰ 'ਚ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਮਚ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗੇ ਹਾਈਡ੍ਰੋ-ਕਾਰਬਨ ਦਰਾਮਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਵੇਗਾ।

ਦੂਜਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਕੁਝ ਮੁਖਤਾਰ (ਪ੍ਰੌਕਸੀ) ਗਰੁੱਪ- ਹੂਤੀ, ਹਮਾਸ ਜਾਂ ਹਿਜ਼ਬੁੱਲਾ, ਜਿਹੜੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਅਸਾਸਿਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰਕ ਜਹਾਜ਼ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ) ਵਿਰੁੱਧ ਘੱਟ ਤੀਬਰਤਾ ਵਾਲੀ ਅਸਪੱਸ਼ਟ ਯੁੱਧ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਤੀਜਾ ਕਾਰਕ ਹੈ ਬਾਹਰੀ ਤਾਕਤ- ਰੂਸ ਜਾਂ ਚੀਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਇਰਾਨ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਘਰੇਲੂ ਤਰਜੀਹਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਮਾਸਕੋ

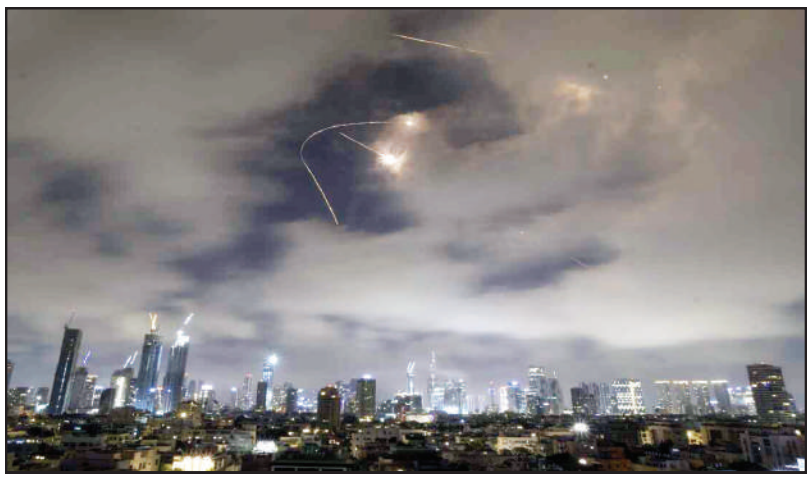

ਜਾਂ ਪੇਈਚਿੰਗ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਨ ਦੀ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੈਨਿਕ ਦਖ਼ਲ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੀ ਹੈ।

ਚੌਥਾ ਹੈ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਸਿਆਸਤ, ਜਿੱਥੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਰਾਨ ਹਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਜਤਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਤਾ ਦੀ ਰਾਇ ਵੀ ਅਹਿਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੋਨਲਡ ਟਰੰਪ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੰਗ ਵਿਰੋਧੀ ਰੁਖ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਦੂਰ ਪੈਂਦੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ 'ਚ ਜੰਗ ਸਹੇੜਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚ ਉਲਝਣ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਤ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ- ਚਾਹੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮੌਜੂਦਾ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸੋਧ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕੋਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਹਿਰਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਅੰਦਰਲਾ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੇ ਨਿਆਂਸੰਗਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਡੀਐੱਨਆਈ) ਤੁਲਸੀ ਗਬਾਰਡ ਨੇ ਮਾਰਚ ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਾਹਮਣੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ "ਅਮਰੀਕੀ ਖੁਫ਼ੀਆ ਜਮਾਤ ਇਹ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਰਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾ ਰਿਹਾ।"

ਪਰ ਗਬਾਰਡ ਨੂੰ ਟਰੰਪ ਨੇ ਝਿੜਕਿਆ ਅਤੇ 20 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡੀਐੱਨਆਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗ਼ਲਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਵੱਲੋਂ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਸੀ ਕਿ ਟਰੰਪ ਨੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਤਹਿਰਾਨ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪਰਮਾਣੂ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਸੰਧੀ (ਐੱਨਪੀਟੀ) ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ (ਐੱਨ ਐੱਨ ਡਬਲਿਊ ਐੱਸ) ਵਜੋਂ ਪਰਮਾਣੂ ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮਲਾਵਰਾਂ (ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ) ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸੰਧੀਆਂ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਉਲੰਘਣਾ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਐਕਸ 'ਤੇ ਪਾਈ ਪੋਸਟ ਵਿੱਚ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਮੁਖੀ ਅੰਤੋਨੀਓ ਗੁਟੇਰੇਜ਼ ਨੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਬਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਤ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਕਰਾਅ ਦੀ ਕਗਾਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਤਣਾਅ ਵਿੱਚ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਵਾਧਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਲਮੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਫ਼ਰਜ਼ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।"

ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮੂਹਿਕ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ (ਡਬਲਿਊ ਐੱਮ ਡੀ) ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕਪਾਸੜ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਦੀ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵੱਲੋਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਜਵਾਬ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹੀ ਉੱਭਰ ਰਹੀ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਵਸਥਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਬੇਤਰਤੀਬੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਵੇਗਾ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੱਛਮੀ ਏਸ਼ੀਆ 'ਚ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ 60ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖ਼ੀਰ 'ਚ ਫਰਾਂਸੀਸੀ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮੌਨ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਗੁੱਝੇ ਰੂਪ 'ਚ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨਾ ਤਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਂਗ ਐੱਨਪੀਟੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵੱਲੋਂ 13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਹਮਲੇ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤਰਕ ਅਸਥਿਰ ਜਾਂ ਬਹਿਸਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਢ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪਰਮਾਣੂ ਊਰਜਾ ਏਜੰਸੀ (ਆਈਏਈਏ) ਦੇ 12 ਜੂਨ ਦੇ ਮਤੇ ਨੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਹਿਰਾਨ ਦੀ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸੋਧਣ ਸਬੰਧੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਅਤੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਚ ਮਿਲੀਆਂ ਉਲੰਘਣਾਵਾਂ ਲਈ ਘੋਰ ਨਿੰਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਏਜੰਸੀ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਇਰਾਨ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਆਪਣੀ ਇੱਕਪਾਸੜ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਗਾਊਂ ਕਦਮ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ। ਤਰਕ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਰਾਨ ਨੇ ਨੇੜਲੇ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਲੈਣੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਇਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬੈਂਜਾਮਿਨ ਨੇਤਨਯਾਹੂ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਸ਼ੀਆ ਦਾ ਰਣਨੀਤਕ ਢਾਂਚਾ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਪਰਮਾਣੂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ (ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ) ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੇਵਲ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਦ 1968 ਵਿੱਚ ਐੱਨਪੀਟੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ 'ਨਿਹੱਥਿਆਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ' ਕਰਨ ਵਰਗਾ ਹੈ ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੰਧੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਨੇ ਵੀ ਦਸਤਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਹੁਣ ਪਹਿਲੀਆਂ ਪੰਜ ਤਾਕਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚਾਰ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹਨ: ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 1998 'ਚ ਆਪਣੀ ਇਸ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ; ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉੱਤਰੀ ਕੋਰੀਆ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਮੁਲਕ ਪੂਰੇ ਯਕੀਨ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਰਾਨ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮਾਣੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਾਂ ਯੂਰੇਨੀਅਮ ਸੋਧ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਐੱਨਪੀਟੀ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਵਜੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਣਦੇ ਹਨ?

ਇਰਾਨੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ 'ਚਿਰ ਸਥਾਈ ਸਿੱਟੇ' ਨਿਕਲਣਗੇ। ਤਹਿਰਾਨ ਨੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸਲਾਮਤੀ ਪਰਿਸ਼ਦ ਦੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਮੀਟਿੰਗ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਰਾਨ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਅੱਬਾਸ ਅਰਾਗ਼ਚੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ: "ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰਮਾਣੂ ਟਿਕਾਣਿਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਲਾਲ ਰੇਖਾ ਉਲੰਘੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ।"

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਟਰੰਪ ਤਾਕਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਚਿਰੀ ਵਿਹਾਰਕ ਰਾਜਨੀਤੀ (ਨੈਤਿਕ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਕ ਸੋਚ ਦੀ ਥਾਂ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਬਰਾਬਰੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਅਟੱਲ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪਰਮਾਣੂ ਮਸਲੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਵਰਤਮਾਨ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੌਜੂਦਾ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਫ਼ੈਸਲਾਕੁਨ ਰੂਪ ਦੇਵੇਗਾ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼' ਦੇ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਤੇ ਸਹਿਯੋਗੀ

(1) ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
(2) ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ
(3) ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹੇਵਰਡ
(4) ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੁਲਾਰ
(5) ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
(6) ਡਾ. ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਉਪਲ
(7) ਪਰਮਪਾਲ ਸਿੰਘ
(8) ਸ. ਮਹਿੰਗਾ ਸਿੰਘ ਸਰਪੰਚ
(9) ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
(10) ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
(11) ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੱਜ
(12) ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ
(13) ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ
(14) ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ ਧੁੱਗਾ
(15) ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ
(16) ਰਾਜ ਬਡਵਾਲ
(17) ਪ੍ਰੋ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ
(18) ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
(19) ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਦਮ

ਮੈਟਰੋ ਮੀਡੀਆ ਦਾ ਨਾਂਹ-ਮੁਖੀ ਕਿਰਦਾਰ

ਸੰਜੋਯ ਹਜ਼ਾਰਿਕਾ

ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਸੋਹਰਾ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਮੀਂਹ ਤੇ ਧੁੰਦ ਨਾਲ ਲਿਪਟੀਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦੌਰ ਵਾਸੀ ਰਾਜਾ ਰਘੂਵੰਸ਼ੀ ਦੀ ਗੁੰਮਸ਼ੁਦਗੀ ਅਤੇ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੈਟਰੋ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਬਾਰੇ ਫ਼ਤਵਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਦਿਖਾਈ। ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਉਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਹਜੂਮ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਐਂਕਰ ਜੋ ਆਪਣਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਆਏ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਇੱਧਰ-ਉੱਧਰ ਦੌੜਨ ਵਾਲੇ ਨਾਸਮਝ ਰਿਪੋਰਟਰ, ਹੋਛੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨ, ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਕੁਝ ਮੂੜ੍ਹ ਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਜਿਹਾ ਸਤਿਕਾਰਤ ਅਦਾਰਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਦੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ 'ਅਪਰਾਧ ਗ੍ਰਸਤ ਪਹਾੜੀਆਂ' ਵਜੋਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਉਹੀ ਇਲਾਕਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇੱਥੇ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੋੜ ਘੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਲਿਖਾਂਗਾ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਸਾਲਾ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਨਿਕਲੀ। ਸਚਾਈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਖੌਤੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਮੀਡੀਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮੈਟਰੋ ਮੀਡੀਆ ਆਖਦਾ ਹਾਂ (ਇਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਹਲਕੇ ਹਨ) ਦੇ ਪਾਏ ਖਲਾਰੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਨਜਿੱਠ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਖ਼ਾਨਦਾਨੀ ਘਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜਿੱਥੋਂ ਦਾ ਮੌਸਮ, ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਆਵਾਜਾਈ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗੰਦ-ਮੰਦ ਘੁਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਰਾਜਧਾਨੀ ਦੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਕੁਝ ਚੰਗੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵੀ ਹਨ, ਘਰ ਪਰਿਵਾਰ ਵਸਾਉਣ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਰੀਅਰ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਦੋਸਤ ਬਣਾਉਣ ਦੀਆਂ, ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਥਾਵਾਂ ਦੀ ਹੈਰਾਨਗੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ, ਪਰ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਸਥਾਨ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਸਾਲ ਬੀਤੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਮੇਰੇ ਕੁਝ ਸਭ ਤੋਂ ਪਿਆਰੇ ਦੋਸਤ ਹਨ। ਜੰਗਲ ਮੇਰੇ ਘਰ ਤੋਂ ਬਹੁਤਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣ ਸਾਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਬਗੀਚੇ ਦੀ ਹਰਿਆਵਲ ਅਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਤੇ ਫਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਤਾਜ਼ਾ ਦਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਵਿੱਚ ਮਾੜੀ ਆਵਾਜਾਈ ਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਹਨ ਪਰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਮੈਂ ਪੈਦਲ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ; ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਕਈ ਹੋਰ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇਹ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਹਵਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਕਿਤੇ ਬਿਹਤਰ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਲਾਪਤਾ ਜੋੜੇ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਾਂ ਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਵਾਂਗ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸਾਂ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਇੱਕ ਦੋ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਲੱਭ ਜਾਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਭੁੱਖ ਪਿਆਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਦੇ ਲਾਪਤਾ ਹੋਣ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀ ਤਾਂ ਮੈਟਰੋ ਮੀਡੀਆ, ਇਸ ਦੇ ਰੌਲ਼ਾ ਪਾਊ ਐਂਕਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਣਜਾਣ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੇ ਸੂਬੇ, ਇਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਤਾਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਅਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਅਤੇ ਸੋਹਰਾ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਸੋਹਰਾ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨਾਂ ਚੇਰਾਪੂੰਜੀ ਨਾਲ ਵੱਧ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਇਸੇ ਦੇ ਨਾਂ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਮ ਸਿਨਰਾਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ੋਰ ਸ਼ਰਾਬੇ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿੱਚ ਸੋਸ਼ਲ ਅਤੇ ਰਵਾਇਤੀ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਵੀ ਗੁੱਸੇ ਤੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਗੁੱਭ ਗੁਭਾਟ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸੀ।

ਮੈਂ ਅਜਿਹੀ ਕਵਰੇਜ ਦੇਖ ਕੇ ਦੁਖੀ ਸਾਂ। ਆਪਣੀ ਕੰਮਕਾਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਮੈਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਰਿਪੋਰਟਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਹੁਨਰ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰਿਆ ਹੈ- ਕੋਈ ਸਿੱਟਾ ਨਾ ਕੱਢੋ, ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਮੁਕਾਮੀ ਵਸਨੀਕਾਂ ਤੇ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ, ਮੁੰਬਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਹਾਨਗਰਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬੀ ਖਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤੀ ਛਾਣਬੀਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੀ ਮੁਕਾਮੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ (ਉੱਥੇ ਲਗਭਗ 250 ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਈਚਾਰੇ ਹਨ ਜੋ ਇੰਨੀਆਂ ਹੀ ਬੋਲੀਆਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਅੱਠਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਹੀਂ ਹਨ), ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਖਿੱਤੇ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜਟਿਲ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਸੋਹਰਾ ਕਤਲ ਕੇਸ ਦੀ ਮੀਡੀਆ ਕਵਰੇਜ ਇਸ ਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਮਿਸਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਤੱਥਾਂ, ਬੇਲਾਗ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੀ ਥਾਂ ਮਨੌਤਾਂ ਤੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿੱਚ ਫਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਲੋਕ ਇਸ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਤੇ ਪੱਖਪਾਤੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ, ਕਿਰਦਾਰਕੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਦੂਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੋਏ। ਸੋਹਰਾ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹਨ। ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਮਾਚਾਰੀ ਚੱਕਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਅਤੇ ਸੈਲਾਨੀ ਪੱਖੀ ਸੈਰਗਾਹ ਵਜੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਿੱਖ ਖਰਾਬ ਹੋਈ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਾਮਾਨ ਨਾਲ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਸਤੇ ਬਜਟਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਮ ਸਟੇਅ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਸਨ; ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵੀ ਜੋ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪੰਜ ਤਾਰਾ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ, ਲਗਾਤਾਰ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੋਹਰਾ ਅਜਿਹੇ ਮੁਕਾਮ ਵਜੋਂ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਮੇਘਾਲਿਆ, ਅਸਾਮ ਅਤੇ ਅਰੁਣਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਸੁਨਹਿਰੀ ਤਫ਼ਰੀਹੀ ਤਿਕੋਣ ਦੇਖਣ ਆਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਥਾਂ ਹੈ। ਹੋਟਲ ਕਾਰੋਬਾਰੀਆਂ, ਮੁਕਾਮੀ ਰੈਸਤਰਾਂ ਅਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਦਕਾ ਮੁਕਾਮੀ ਖਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਭੋਜਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਸਾਮ ਦੀ ਥਾਲੀ ਵੀ ਪਰੋਸੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਹਰ ਵਕਤ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਹੋਮ ਸਟੇਅਜ਼ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਈ ਹੈ। ਬਹਰਹਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰਜੀਹ, ਭਾਵ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਸੋਹਰਾ ਅਤੇ ਮੇਘਾਲਿਆ ਜਿਹੇ ਛੋਟੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਲਈ ਦਿੱਖ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਔਖੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਬਾ ਹੇਠ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਮੁਕਾਮੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਬਰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ।

ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਾਇਰਲ ਡੀਂਗਡੋਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ, "ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧੀਰਜ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ; ਇਸ ਨੇ, ਖ਼ਾਸਕਰ ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਟੇ ਕੱਢੇ ਹਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਾਮੀ ਲੋਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੈਸਟ ਜੈਂਤੀਆ ਹਿਲਜ਼ ਐਡਵੈਂਚਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ, ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹੀ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਰਘੂਵੰਸ਼ੀ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਹੋਰਨਾਂ ਕੜੀਆਂ ਜੋੜਨ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਸਕੀ। ਸ੍ਰੀ ਡੀਂਗਡੋਹ ਨੇ ਆਖਿਆ, "ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਝਟਪਟ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਲਿਆ... ਲੋਕ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਖ਼ਫ਼ਾ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗ਼ਲਤ ਤਸਵੀਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।" ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਵਿੱਚ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੌਨਰਾਡ ਸੰਗਮਾ ਨੇ ਉਸ ਔਖੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਸੰਜਮ ਤੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੂਬੇ ਦੀ ਦਿੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਸੀ।

ਮੇਘਾਲਿਆ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਪੈਟ੍ਰੀਸ਼ੀਆ ਮੁਖੀਮ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮੁਹਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾਇਆਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਮੀਡੀਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਇਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦੇ- 'ਅਸੀਂ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਾਂ।'

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਹਵਾਈ ਹਾਦਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੱਤਿਆ ਦਾ ਇਹ ਕੇਸ ਮੈਟਰੋ ਮੀਡੀਆ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖੀਆਂ 'ਚੋਂ ਲਾਂਭੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਸੋਹਰਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਲ ਉਂਗਲ ਕੀਤਿਆਂ ਰਾਜਾ ਰਘੂਵੰਸ਼ੀ ਨਮਿਤ ਮੋਮਬੱਤੀ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਖ਼ਬਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਵਾਮ ਅਤੇ ਆਮ ਮੀਡੀਆ (ਖ਼ਾਸਕਰ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਬੈਠੇ ਅਹਿਮਕਾਂ) ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਭਾਰਤ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਐਂਕਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਤੇ ਨਾਲ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੁਆਫ਼ੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬਿਹਤਰ ਇਹ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੋਹਰਾ, ਸੈਲਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਇੱਕ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਹੀ; ਮੀਡੀਆ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ੀ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਸ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਵਾਸਤੇ ਐਨਾ ਪੈਸਾ ਖਰਚ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਯੂਨਿਟਾਂ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਲੌਂਗ ਤੋਂ ਮਨੀਪੁਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਜਟਿਲ ਸਟੋਰੀ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕਵਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਈ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ।

'ਪਰਦੇਸ ਟਾਈਮਜ਼' ਇਕ ਯੋਗ ਵਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਬੁੱਕ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 510-938-7771 shaadi@pardestimes.com

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਸੁਨੱਖਾ ਲੜਕਾ, ਉਮਰ 33 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ, ਸੰਗਰ ਗੋਤ, ਨਰਸਿੰਗ ਪਾਸ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ 'ਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ ਸਟੋਰਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ, ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੁਰਜੀਤ ਜੀ ਨੂੰ 707-291-2901 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ ਜੀ।

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

38 ਸਾਲਾ, ਕਨੇਡੀਅਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ (ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ, ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਨਹੀਂ), ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ 6 ਇੰਚ, ਹੁਣ ਲੀਗਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ, ਬੀ. ਕਾਮ, ਐਮ. ਕਾਮ ਅਤੇ ਐਮ. ਬੀ.ਏ., 8 ਸਾਲ 6 ਮਹੀਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਲਈ ਯੋਗ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 510-828-4541

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਅਮਰੀਕਨ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ 7 ਇੰਚ, ਲਈ, ਜਿਸਨੇ ਐਚ. ਆਰ. ਦੀ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੀ.ਪੀ.ਏ. ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਾਲੇ ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 747-243-8263 ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ

31 ਸਾਲਾ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਸਿੱਖ ਸਿਟੀਜ਼ਨ, ਕੱਦ 5 ਫੁੱਟ 8 ਇੰਚ, ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ, ਬੀ. ਐਸ.: ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸ, ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਰੂਮ ਟੈਕਨੀਸ਼ੀਅਨ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਬੇਅ-ਏਰੀਆ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਲੜਕੇ ਲਈ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪਿਤਾ ਹਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲੱਲ ਨਾਲ 510-468-5436 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

'ਆਪ' ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ- ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ- ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਗੱਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿੱਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲਾ ਇੰਡੀਆ (ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟਲ ਇਨਕਲੂਜ਼ਿਵ ਅਲਾਇੰਸ) ਗੱਠਜੋੜ ਸਿਰਫ਼ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ 2027 ਦੀਆਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲੜੇਗੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤੇਗੀ। ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪ ਹੈ।

Kw SILICON CITY
KELLERWILLIAMS.
To buy Home, business or any kind of property
Gurjeet Rai
408-802-5303
GurjeetRai@kw.com
SoldbyGurjeetRai.com
5-STAR RATING
DRE 02149422

Please consult before finalizing your deal or decision
REALTOR® OF THE YEAR 2022
AGENT OF THE EXCELLENCE 2022
2445 Augustine Dr, #150
Santa Clara, CA 95054

Issue- 473, Vol-19, July 7, 2025

ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਲਈ ਜਿਊਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ

ਮੋਹਨ ਸ਼ਰਮਾ

ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਸੂਬੇਦਾਰ ਵਜੋਂ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਭਾਈ ਬਖ਼ਤਾਵਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜੱਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਰਵਾਂ ਜੁੱਸਾ, ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਮੂੰਹ-ਮੱਥਾ ਸੰਵਾਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਆਰੰਭ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਨਾਲ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਉਹ ਆਪ ਕਬੱਡੀ, ਕੁਸ਼ਤੀ ਅਤੇ ਬਾਕਸਿੰਗ ਦਾ ਚੰਗਾ ਖਿਡਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੇਮਾਂ ਦੇ ਦਾਅ-ਪੇਚਾਂ ਨਾਲ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪੁੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆ।

ਕੁਝ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇਣ ਉਪਰੰਤ ਫ਼ੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਕਰਵਾਉਣ ਵਿਚ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ। ਹੋਰਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਚਿੱਟਾ ਸ਼ਰੇਆਮ ਵਿਕਦਾ ਸੀ। ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਡਰ-ਭੈਅ ਤੋਂ ਸ਼ਰੇਆਮ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਵੇਚ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਰਣਵੀਰ ਭਲਾਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਦਲਦਲ ਵਿਚ ਧਸਦਿਆਂ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿੰਜ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦਾ? ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪਣੀ ਜਨਮ-ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਤ ਕਰਦਿਆਂ ਤਿੰਨ ਫਰੰਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿੰਡ ਦੀ ਪੰਚਾਇਤ, ਸੁਹਿਰਦ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲੋਕ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ। ਤਸਕਰ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਗਏ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੇਕ ਕਰਮ ਵੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ, ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨਾ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਾ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਸੌਦਾਗਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖਧਾਰਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਨਿੱਤਨੇਮ ਸੀ।

ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ 30-35 ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਵਿਕਦਾ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮੌਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨੌਜਵਾਨ ਚਿੱਟੇ ਦੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਾਰਨ ਸਿਵਿਆਂ ਵੱਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਜਵਾਨੀ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਤਰਸਯੋਗ ਹਾਲਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਨਾ ਵੇਚਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਭੂਤਰੇ ਹੋਏ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਉਹਨੂੰ ਟਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਮੌਤ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਰਿ ੜੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਚਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰੜਕਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੇਡ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਕ ਤਸਕਰ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਫੁਰਤੀਲੇ ਫ਼ੌਜੀ ਰਣਵੀਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਵਾਰ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝੰਬਿਆ।

ਅੱਗ ਬਬੂਲਾ ਹੋਇਆ ਤਸਕਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਇਆ 'ਫਿਰ ਟੱਕਰਾਂਗੇ' ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੇ ਕੇ ਪੱਤਰਾਵਾਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਕੋਲ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਵੀ ਲਿਆ ਪਰ ਲੰਮੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਹ ਛੇਤੀ ਹੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਆ ਗਏ। ਇਕ ਪਾਸੇ 1 ਮਾਰਚ 2025 ਤੋਂ 31 ਮਈ 2025 ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਛੇੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ, ਸੈਮੀਨਾਰ, ਸਰਕਾਰੀ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਪਾਰਟੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 'ਨਸ਼ਾ ਮੁਕਤ' ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨੰਗੇ ਧੜ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਸਕਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਲੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖੇਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਤੇ ਫ਼ਸਲ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਲਾ ਕਰਮ ਵੀ ਉਹਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਸੀ। ਇਕੱਤੀ ਮਈ 2025 ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਦਾ ਆਖ਼ਰੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਣਵੀਰ ਖੇਤੋਂ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਸਕਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਛੱਡਿਆ ਸੂਹੀਆ ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸੂਹੀਏ ਵੱਲੋਂ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਇਤਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਖ਼ਾਲੀ ਹੱਥ ਘਰ ਨੂੰ ਪਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਸ, ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਤਿੰਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਤਸਕਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਕੁਹਾੜੀ, ਰਾਡ ਅਤੇ ਡਾਂਗਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਲੀਆਂ ਵਾਂਗ ਕੁੱਟਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਲੱਤ ਬਿਲਕੁਲ ਨਕਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਲੱਤ ਦੀਆਂ ਵੀ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਹੱਡੀਆਂ ਤੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਨਸ਼ਾ ਰੋਕੂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜਦੋਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਰਣਵੀਰ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕਰ ਕੇ ਰਫੂਚੱਕਰ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਰਣਵੀਰ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰਨ ਉਪਰੰਤ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣ ਗਿਆ। ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਭੈਅ ਕਾਰਨ ਬੱਚੇ ਵੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਡਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਲੋਕ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਕੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਰਣਵੀਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਰ ਕਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਰਛਾਗਰਦੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਕ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇ ਉਸੇ ਦਿਨ ਮੋਟੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਇਹ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਕੰਧ 'ਤੇ ਚੇਪ ਦਿੱਤਾ, 'ਇਹ ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਊ ਹੈ।' ਨਾਲ ਹੀ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਲਾਈਵ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਾਨ-ਮਾਲ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਹੋਵੇ, ਹਰ ਵੇਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹੇ, ਜਿੱਥੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਬੇਲਗਾਮ ਹੋ ਕੇ ਗੁੰਡਾਗਰਦੀ ਕਰਨ, ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਰਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ।

ਰਣਵੀਰ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਅਤੇ 'ਪਿੰਡ ਵਿਕਾਊ' ਵਾਲੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿੰਟ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਅਤੇ 'ਯੁੱਧ ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਰੁੱਧ' ਉੱਤੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ। ਪੁਲਿਸ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਦੋ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਇਕ ਹਾਲੇ ਫਰਾਰ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਚਿੱਟੇ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਟੀਮ ਦਾ ਆਗੂ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸਮਾਜ ਦੋਖੀਆਂ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਡਾਂ, ਡਾਂਗਾਂ ਅਤੇ ਕੁਲਹਾੜੀ ਦੇ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਰਣਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਬੁਲੰਦ ਹੈ। ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬੈੱਡ 'ਤੇ ਪਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਹੌਸਲੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ''ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਰਹੱਦ 'ਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਝੁਕਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਚਾਰ ਲੰਡੂਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਵੇਂ ਝੁਕ ਜਾਵਾਂਗਾ?' ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਪੀੜ ਭਰੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਕਹੇ : ਨੇਰ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ ਹਨੇਰਾ ਪਾਉਣ ਦਾ, ਨੇਰ੍ਹੀਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਵੀ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਲੋਕ।'

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ

ਇੰਜ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਹਰ ਸਾਲ ਗਰਮੀ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਸੁਰਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਤੋਂ ਕੋਰੇ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਬਿਜਲੀ ਬਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਸੂਤ ਬਹਿੰਦੇ ਬਿਆਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਇਹ ਤਰਾਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਅੰਦੇਸ਼ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ, ਸਲਾਹ ਲੈਣੀ ਵੀ ਵਾਜਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਘੜਵੀਂ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ 1986 ਵਿੱਚ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਣਕ-ਝੋਨੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਸੁਝਾਅ 'ਤੇ ਅਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। 1986 ਵਿੱਚ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਹੇਠ ਰਕਬਾ ਤਕਰੀਬਨ 17 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਤਕਰੀਬਨ 32 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। 40 ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ 'ਤੇ ਵੀ ਪਰਨਾਲਾ ਥਾਏਂ ਦੀ ਥਾਏਂ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਗੱਲ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਛੋਹੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ (ਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵੀ) ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਭਾਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਦੀ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਿਜਲੀ ਖੇਤਰ ਬਾਰੇ ਦੋ ਫੈਸਲੇ- ਗੋਇੰਦਵਾਲ ਥਰਮਲ ਪਾਵਰ ਪਲਾਂਟ ਖਰੀਦਣਾ ਅਤੇ ਪਿਛਵਾੜਾ ਕੋਲਾ ਖਾਣ ਚਾਲੂ ਕਰਨਾ, ਦਲੇਰਾਨਾ ਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਨਕਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਤਾਂ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਜੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਅਤੇ ਨੀਤ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਮਲ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਂਝ, ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਿਜਲੀ 300 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਸਭ ਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਟੰਗ ਦਿੱਤਾ।

ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਡ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਵਾਚਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਲੋਡ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਹੀ ਅਜਿਹੀ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀ/ਝੋਨੇ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਜੂਨ ਤੋਂ ਮੰਗ ਵਧਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੂਨ ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ ਤੱਕ ਔਸਤ ਮੰਗ 15000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਮਈ ਤੱਕ ਔਸਤ ਮੰਗ ਤਕਰੀਬਨ 9900 ਮੈਗਾਵਾਟ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦਾ ਹੋਇਆ ਵਾਧਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਸਾਫ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧ ਸਮਰੱਥਾ ਤੋਂ ਵਧੀ ਮੰਗ ਸਿਰਫ ਸੀਜ਼ਨਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਜੇਕਰ ਮੌਨਸੂਨ ਨੇ ਸਾਥ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੰਗ 17000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੱਕ ਵੀ ਅੱਪੜ ਸਕਦੀ ਹੈ। 11 ਜੂਨ 2025 ਨੂੰ ਸਿਖਰ ਮੰਗ 16711 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ 'ਮੌਸਮੀ ਸਿਖਰ ਮੰਗ' (Seasonal Peak Demand) ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਹੈ।

ਮੰਗ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ: ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਮੰਗ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਪਾਵਰ ਸਿਸਟਮ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀ ਅਹਿਮ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਉਹ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਦੋਂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਗਾਹਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਜਲੀ ਖਪਤ ਤਰੀਕੇ ਸੋਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਤੀ ਹੁਲਾਰਾ, ਕੀਮਤ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਊਰਜਾ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੰਗ ਪੱਖੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਬਰੀਕ ਪੱਖ ਹਨ। ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੋ ਕੁਝ ਤਟ-ਫਟ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਜੋਖ਼ਿਮ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਾਂਗੇ।

ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ: ਜਿਵੇਂ ਉਪਰ ਵਰਨਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੁੱਖ ਸਮੱਸਿਆ 'ਮੌਸਮੀ ਸਿਖਰ ਮੰਗ' ਹੈ। ਸਿਖਰ ਮੰਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਭਾਗ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਜਿਉਂ ਹੀ ਝੋਨੇ ਦੀ ਲਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਸਿਖਰ ਮੰਗ ਵਿੱਚ 4000 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। 1986 ਵਿੱਚ ਜੌਹਲ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬਾਵੇਂ ਖੇਤੀ ਵੰਨ-ਸਵੰਨਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਠੋਸ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਅਪਣਾਈ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਰੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫਲੱਡ ਸਿੰਜਾਈ ਤਰੀਕਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਫੁਹਾਰਾ ਅਤੇ ਤੁਬਕਾ (ਡਰਿੱਪ) ਸਿੰਜਾਈ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 'ਬਿਜਲੀ ਬਚਾ ਪੈਸੇ ਕਮਾ ' ਸਕੀਮ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਪੰਪਾਂ, ਖੇਤੀ ਬਿਜਲੀ ਫੀਡਰਾਂ ਦਾ ਸੂਰਜੀਕਰਨ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਾਲ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਖੇਤੀ ਪੰਪਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਾਲੇ ਪੰਪਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਕਰੇ। ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ, ਦੋਹਾਂ ਕੀਮਤੀ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਘਰੇਲੂ ਬਿਜਲੀ ਸਬਸਿਡੀ ਨੂੰ ਤਰਕ ਸੰਗਤ ਕਰਨਾ: ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਅਣਕਿਆਸਿਆ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 300 ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2012-13 ਤੋਂ 2021-22 ਦੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਤੂਬਰ ਤੋਂ ਮਈ ਤੱਕ ਮੰਗ 5600 ਤੋਂ 7600 ਮੈਗਾਵਾਟ ਰਹੀ, ਹੁਣ 2022-23 ਤੋਂ 2024-25 ਦੌਰਾਨ ਕੇਵਲ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਗ ਵਧ ਕੇ ਔਸਤ 9900 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੋ ਗਈ ਜੋ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਔਸਤ ਵਾਧੇ ਨਾਲੋਂ 50% ਵੱਧ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 20ਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਰਵੇਖਣ ਮੁਤਾਬਿਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਲ 2024-25 ਲਈ ਬੇਸ ਲੋਡ ਮੰਗ ਸਿਰਫ਼ 8236 ਮੈਗਾਵਾਟ ਆਂਕੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਇਸ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ 12500 ਮੈਗਾਵਾਟ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਈ। 2031-32 ਲਈ ਬੇਸ ਲੋਡ ਮੰਗ ਸਿਰਫ਼ 11759 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੀ ਆਂਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੋ, ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਮੁਫ਼ਤ ਹੋਣ ਅਤੇ ਬੇਲੋੜੀ ਵਰਤੋਂ ਨੇ ਬਿਜਲੀ ਸਰਵੇਖਣ ਅੰਦਾਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਬੇਸ ਲੋਡ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਉਹ ਮਾਤਰਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; ਸਿਖਰ ਮੰਗ ਵਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

300 ਯੂਨਿਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਮੁਫ਼ਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਖਪਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਣ-ਕਿਆਸਿਆ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 2021-22 ਵਿੱਚ ਘਰੇਲੂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਬਿਜਲੀ ਦੀਆਂ 14358 ਮਿਲੀਅਨ ਯੂਨਿਟਾਂ ਖਪਤ ਹੋਈਆਂ ਜੋ 2022-23 ਵਿੱਚ 22% ਵਾਧੇ ਨਾਲ 17510 ਮਿਲੀਅਨ ਯੂਨਿਟਾਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਉਂ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਵਧੀ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਇਸ ਸਹੂਲਤ ਲਈ ਆਰਥਿਕ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤਹਿਤ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤਰੀਕੇ ਰੋਕਣਾ: ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਅੰਦਰ ਚੋਰੀ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਵਧਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ 300 ਯੂਨਿਟ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖੀ ਜਾਵੇ। 2025-26 ਵਾਲੀ ਟੈਰਿਫ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 420 ਮਿਲੀਅਨ ਯੂਨਿਟ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਅਨ-ਬਿਲਡ ਦਿਖਾਏ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚੋਰੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। 300 ਯੂਨਿਟ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਕਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੇਠ-ਉਤਾਂਹ ਕਰ ਕੇ ਇੱਕੋ ਅਹਾਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੀਟਰ ਵੀ ਲਗਵਾਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਖਪਤ 300 ਯੂਨਿਟ ਤੋਂ ਨਾ ਵਧੇ। ਅਜਿਹੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਰੁਝਾਨ ਅਤੇ ਬਿਜਲੀ ਚੋਰੀ ਰੁਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੋਕਣਾ: ਬਿਜਲੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਖਪਤ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਘਰੇਲੂ ਤੇ ਉਦਯੋਗਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਬੜੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਆਫ ਸਬ-ਸੋਇਲ ਵਾਟਰ ਕਾਨੂੰਨ-2009 ਸਖ਼ਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਵੀ ਵਧਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਚਤ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਰੁਕੇਗੀ।

ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ 'ਤੇ ਸੋਲਰ ਪੈਨਲ: ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਹਰ ਘਰ ਦੀ ਛੱਤ 'ਤੇ ਸੋਲਰ ਪੈਨਲ ਲਗਵਾਉਣ ਦਾ ਤਹੱਈਆ ਕਰੇ। ਅਜੇ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਤੋਂ ਸੋਲਰ ਪੈਨਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਤਕਰੀਬਨ 454 ਮੈਗਾਵਾਟ ਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 2800 ਮੈਗਾਵਾਟ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ 'ਛੱਤ 'ਤੇ ਸੋਲਰ ਪੈਨਲ' ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਉਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਬੂ ਵਿੱਚ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਏਅਰ ਕੰਡੀਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ: ਸਰਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਏਸੀ ਲਈ ਤਾਪਮਾਨ ਸੀਮਾ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰੌਂਅ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪਰ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਏਸੀ ਦੀ ਯੋਗ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ। ਏਸੀ ਦੀ ਤਾਪਮਾਨ ਸੀਮਾ 28 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। 21 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਮਾਰੂ ਅਸਰ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ। ਆਮ ਆਬਾਦੀ ਨੂੰ 18 ਡਿਗਰੀ ਸੈਲਸੀਅਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤਾਪਮਾਨ ਵਾਲੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ 'ਤੇ ਹਾਈਪਰਟੈਨਸ਼ਨ, ਦਮਾ ਅਤੇ ਸਾਹ ਦੀਆਂ ਲਾਗਾਂ ਦੇ ਜੋਖ਼ਿਮ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਡਿਗਰੀ ਘੱਟ ਦਾ ਮਤਲਬ ਬਿਜਲੀ ਦੀ 6% ਬੱਚਤ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਹਰ ਸਾਲ 20 ਅਰਬ ਯੂਨਿਟ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਕਰੇਗਾ।

ਗੱਲਾਂ- ਦੱਸ ਲਾਹੌਰ ਦੀਆਂ (ਕਿਸ਼ਤ ਤੀਜੀ)

ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਸਮਾਨ

ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਸਜਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਆਪਣੇ ਘਰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਗੜ੍ਹ' 'ਚ ਬੈਠੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ

ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ

ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ

ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ 'ਤੇ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨਾਲ

ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਸੀਂ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਲਾਹੌਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ-ਸਵੇਰੇ ਨਾਸ਼ਤਾ ਕਰਕੇ ਉਡੀਕਣ ਲੱਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਸੂਰ 'ਚ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਅਸੀਂ ਜਨਾਬ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਜੀ ਨਾਲ 9 ਕੁ ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਕਸੂਰ ਵਾਲੇ ਰਸਤੇ ਚੱਲ ਪਏ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਸੂਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਸਿਰਫ 50 ਕੁ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਜੀ ਨੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ 'ਆਹਲੂ' ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਸਤਾ ਵਿਖਾਇਆ। ਇਹ ਉਹ ਪਿੰਡ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਸੈਨਾ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਪਿੰਡ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿੱਥ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਵੀ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਰਸਾਲੇ ਇਲਾਸਟ੍ਰਡ ਵੀਕਲੀ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸਵਰਗਵਾਸੀ ਸ. ਖੁਸ਼ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਾਸੀ ਜੀ ਦਾ ਘਰ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਬਚਪਨ 'ਚ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਖੈਰ, ਉਥੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹੀ ਪਿੰਡ ਲਲਿਆਣੀ ਆ ਗਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸਾਡਾ 3-4 ਘੰਟੇ ਦਾ ਪੜਾਅ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕਬਾਲ ਜੀ ਦੇ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਹਰ ਫਾਟਕ ਤੇ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਜਾ ਇਉਂ ਕਹਿ ਲਓ, ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਰਦੂ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ-

''ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਗੜ੍ਹ''

ਇੱਥੇ ਬੇਹਿਸਾਬ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ, ਉਰਦੂ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ 'ਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਈ ਕਮਰਿਆਂ 'ਚੋਂ ਇਕ ਕਮਰਾ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬੀ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਥੇ ਲਹਿੰਦੇ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਪਏ ਹਨ। ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ 1935 ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਬਣੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਵੀ ਇਸ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲ ਉਥੇ ਕੰਧਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ.

ਉਥੇ ਫਿਲਮ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਰ ਵੀ ਫਿਲਮ ਵਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ 12 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਪੀ. ਐਚ. ਡੀ. ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨਿਆਣੇ ਪੜ੍ਹਨ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਲੋਕ ਇਸ 'ਪੰਜਾਬੀ ਖੋਜ ਗੜ੍ਹ' ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਉਥੇ ਅਸੀਂ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ 550ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਤੇ ਇਕਬਾਲ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਬਾਗ ਵੀ ਆਪ ਲਾਇਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 550 ਹੀ ਦਰਖਤ ਹਨ ਤੇ ਉਥੋਂ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹਿਤੂਤੀਆਂ ਬਹੁਤ ਖਾਧੀਆਂ। ਇੰਨੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਸ਼ਹਿਤੂਤੀਆਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀਆਂ ਸਨ।

ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ ਦੀ ਇਕ ਖਾਸੀਅਤ ਹੈ ਲਲਿਆਣੀ ਦਾ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੋਰਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਸੰਧੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸੇ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲਲਿਆਣੀ 'ਚ ਜੋ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਵੱਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਮੈਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉਘੜ-ਦੁਘੜੀਆਂ ਪਈਆਂ ਵੇਖੀਆਂ ਤਾਂ ਦਿਲ 'ਚ ਆਇਆ ਕੁਝ ਕਰੀਏ। ਹੁਣ ਇਕਬਾਲ ਜੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ, ਨਾਟਕਾਂ, ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ 'ਚ ਕਰੀਏ।

ਸ੍ਰੀ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਲੜਕਾ ਕੰਮ ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਤਰਤੀਬ 'ਚ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਉਥੋਂ ਅੱਗੇ ਕਸੂਰ ਚਲੇ ਗਏ। ਇਕ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਜੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਮਜ਼ਾਰ ਆਇਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰ ਗਏ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ ਥਾਣੇ ਜਾਵੋ, ਇਜਾਜ਼ਤ ਲੈ ਕੇ ਆਵੋ ਤਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਮਸਜਿਦ ਦਿਖਾ ਸਕੀਏ ਪਰ ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਨਾਇਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਿੰਟ ਹੀ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਮੁੜ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਖੈਰ, ਮੈਂ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਮਨਾ ਲਿਆ ਤੇ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਨੋਟ ਉਸਦੀ ਜੇਬ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਫੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਮਜ਼ਾਰ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਸਜਦਾ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਮੇਰੀ ਸੁਪਤਨੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਆਈ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਫੋਟੋਆਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖਿਚਵਾਈਆਂ।

ਅਸੀਂ ਲੇਡੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਉਥੇ ਹੀ ਕੁਝ ਇਕ ਨੋਟ ਫੜਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਮਿੰਟ 'ਚ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਮਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਇਕ ਕਮਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਹਾਲੇ ਵੀ ਪਏ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਏ, ਮਾਲ੍ਹ-ਪੂੜੇ ਜੋ ਉਥੇ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹਨ, ਲੈ ਕੇ ਡੱਬੇ 'ਚ ਵਾਪਸ ਮਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਗਏ ਪਰ ਜੋ-ਜੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰੀਏ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਿਲਣਸਾਰ ਹਨ ਤੇ ਅਦਬੋ-ਅਦਾਬ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਇਕ ਗੱਲ ਲੁਕੋਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲੀ ਮਨਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਸਿੱਖ ਸਰਦਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਕ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਜੇ ਕੁਝ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਿਓ, ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਲਈ ਹੱਥ ਅੱਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਵਾਲੇ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ 'ਈਦ' ਦੇ ਮੌਕੇ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੈਸੇ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਈਦ ਹੈ। ਮੈਂ ਛੇੜ ਦਿੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਈਦ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੋਕ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਪੈਸੇ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਰਸਤੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਇਹ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਦਬ ਵਾਲੇ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਲੰਮੇ ਵਾਲਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂਘ ਸੀ, ਉਹ ਸਨ ਜਨਾਬ ਬਾਬਾ ਨਜਮੀ ਜੀ, ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਆਪਣ ਹੋਟਲ ਲੈ ਆਏ, ਉਥੇ ਰੂਹ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਿਤਾਬ 'ਮੈਂ ਇਕਬਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ' ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਵੀ ਗਈ।

ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਇਕਬਾਲ ਕੈਸਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮੁਖੀ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਲਿਖ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਪਰਦੇਸ ਟਾਇਮਜ਼ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਤੱਕ ਸਾਥ ਦੇ ਕੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਖਾਸ-ਖਾਸ ਥਾਵਾਂ ਦਿਖਾਈਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਦੌਰਾ ਮੈਂ ਅਗਲੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਾਂਗਾ।

ਲਾਹੌਰ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜੋ ਇਤਿਹਾਸ ਵਜੋਂ ਨੱਕੋ-ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਵੇਖ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਾਂਗਾ। **(ਚਲਦਾ)**

ਮੰਡੀਆਂ ’ਚ ਜੱਟ ਰੁਲਦਾ, ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂਹਰੇ ਰੁਲਦੀ ਰਕਾਨ ...

ਸਾਡੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਗੁਰਬਤ ਦੀ ਝੰਬੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਦਾ ਗੂੜ੍ਹਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡੂ ਵਿਰਸੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਦਿਲ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਆਸ ਹਰ ਛਿਮਾਹੀ ਤੱਕ ਲਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਹਾੜ੍ਹੀ ਸਾਉਣੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੂਰਾ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੁਦਰਤ ’ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਵਿੱਚ ਗੁਰਬਤ ਆਮ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਯਥਾਰਥ ਵਿੱਚ ਸੱਭਿਅਕ ਵੰਨਗੀ ਵਜੋਂ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਜੋੜ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਪਾਤਰ ਹੋਣ ਦਾ ਗਵਾਹ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤੰਗੀ ਦਾ ਵਰਨਣ ਸਾਡੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਅੰਗ ਹੋ ਕੇ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ। ਛਿਮਾਹੀ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘਰਵਾਲੀ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਲਈ ਗਹਿਣਾ ਗੱਟਾ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪਤੀ ਆਰਥਿਕ ਮਜਬੂਰੀ ਕਰਕੇ ਆੜ੍ਹਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਲੋਕ ਗੀਤ ਦੀ ਸਤਰ ਇਉਂ ਟਕੋਰ ਕਰਦੀ ਹੈ;

ਅਸੀਂ ਮਰ ਗਏ ਕਮਾਈਆਂ ਕਰਦੇ
ਤੇਰੇ ਅਜੇ ਬੰਦ ਨਾ ਬਣੇ
ਪਾਟੀ ਘੱਗਰੀ ਤੇ ਬਗੜ ਦਾ ਨਾਲਾ
ਤੇਰਾ ਦੱਸ ਕੀ ਵੇਖਿਆ?

ਸਾਡੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਕਿੱਤੇ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਇੱਕ ਚਾਅ ਅਤੇ ਹੁਲਾਰਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੰਗੀਆਂ-ਤੁਰਸ਼ੀਆਂ ਵਾਲਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆਰ ਵੱਧ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਾਨਸਿਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਹੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੇਂਡੂ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਗਾਇਬ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਰਤ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਲੋਟੂ ਵਰਗ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇ? ਇੱਕ ਹੋਰ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦਾ ਕੀਤਾ ਕਰਾਇਆ ਸ਼ਾਹਾਂ ਕੋਲ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਿਸਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਤੌਰ ’ਤੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨ ਸੌਖਾ ਵੀ ਹੋਇਆ।

ਸਾਹਿਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ ਆਮ ਵਰਣਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਰੂਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕਿਰਸ ’ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਘਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਗੀਤਾਂ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਚਿਤਰਦੇ ਅਤੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇਹੱਦ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰੋਟੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੀ ਚੱਲਦੀ ਹੈ। ਘਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਅਰਮਾਨ ਮਿਹਨਤ ਹੀ ਖਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੋੜ, ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਮੌਕੇ ’ਤੇ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੇ ਚਾਅ-ਮਲਾਰ ਪੂਰੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਰੁਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ;

ਮੰਡੀਆਂ ’ਚ ਜੱਟ ਰੁਲਦਾ
ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਮੂਹਰੇ ਰੁਲਦੀ ਰਕਾਨ।

ਸੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਔਰਤ ਦਾ ਹੁਸਨ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਗੁਰਬਤ ਅਤੇ ਲਹੂ ਭਿੱਜੀ ਦਾਸਤਾਨ ਲਿਖਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਰੀਕੇ ਬਦਲੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕੌੜੀਆਂ ਸੱਚਾਈਆਂ ਤੇ ਸਵੈ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਰੁਮਾਂਸ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਚਾਦਰ ਵਿੱਚ ਵਲੇਟੀਆਂ ਰਹੀਆਂ। ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਸਮਝਣਾ ਔਰਤ ਦੀ ਮਜਬੂਰੀ ਰਹੀ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵੀ ਔਰਤ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਨੂੰ ਔਰਤ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਮੇਲ ਕਰਾਉਂਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਅੱਜ ਵੀ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ:

ਆਰਥਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਾਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਏ
ਤੇ ਉਹ ਦਾਸਤਾਂ
ਫਿਰ ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਮਾਨਸਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਜਦੋਂ ਨਾਸੂਰ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਤਾਂ ਲੋਕ ਨਾਸੂਰ ਦੀ ਬਦਨ ਉੱਤੇ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੀ
ਰੰਗਲੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ
ਤੇ ਇਹ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਜਿਹੜੀ
ਖੁਦ ਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ
ਮਜਬੂਰੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜਨਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ
ਸਮਾਜੀ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਕੀਮਤੀ ਸਿੱਕਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਏ
ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਹਰ ਔਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿੱਕੇ ਨਾਲ ਤੋਲਦਾ ਏ।

ਪੇਂਡੂ ਔਰਤ ਨੇ ਹੱਡ ਭੰਨਵੀਂ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਗੁਰਬਤ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੇ ਝੰਜਟ, ਸੱਸ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਿਸ ਕੇ ਚਾਅ ਮਲਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅ ’ਤੇ ਲਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਚਰਿੱਤਰ ਬਾਗੀਆਨ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਘਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਰਿਹੈ। ਰਹੱਸ, ਰੁਮਾਂਸ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਜਕੜੀ ਕਿਸਾਨ ਔਰਤ ਲਈ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਉੱਠਣ ਤੋਂ ਆਥਣੇ ਸੌਣ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜੂਠ ਮਾਂਜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਹੱਸ ਕੇ ਜ਼ਰਨੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਦੀ ਲਗਨ ਵਿੱਚ ਮਗਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਲੋਅ ਆਤਮ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਦੋ ਚਿੱਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਨਿੱਬੜਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫੀਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨਵੇਂ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਅੱਜ ਵੀ ਉੱਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ;

ਟੁੱਟ ਜਾਵਣ ਕੈਦਾਂ ਹੱਦਬੰਦੀਆਂ
ਵੰਡ ਰਹੇ ਨਾ ਕਾਣੀ
ਹਰ ਇੱਕ ਬੰਦਾ ਸ਼ਾਹ ਦੁਨੀਆ ਦਾ
ਹਰ ਇੱਕ ਤੀਵੀਂ ਰਾਣੀ।

ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਾਨਵਵਾਦੀ ਗਹਿਣਾ ਪਹਿਨਦੀ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ, ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਿਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੂਝ ਅਨੁਸਾਰ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੋਰੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰੁੱਝੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰਸੇ ਨੇ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਹੀ ਲੜ ਫੜੀ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨੀ ਔਰਤ ਘਰ ਦੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਾਰ-ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਅਤੇ ਗਹਿਣਾ ਪਾਉਣਾ ਲੋਚਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਅਰਮਾਨ, ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਤੰਗੀ ਸਮੇਂ ਗਹਿਣੇ ਦਾ ਕੰਮ ਆਉਣਾ। ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਰਸਤਾ ਮੁਸ਼ੱਕਤ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਪਤੀ, ਪਤਨੀ ਦੇ ਅਰਮਾਨ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਔਰਤ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪੱਖੋਂ ਹੀਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਸਖ਼ਤ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਅਤੇ ਛਿਮਾਹੀ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿੱਚ ਪਤਨੀ ਦੇ ਸ਼ੌਕ ਅਤੇ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਹਣੇ ਸੁਣਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿੱਚ ਲੁਕ ਛਿਪ ਕੇ ਵੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫ਼ਸਲਾਂ ਦੀ ਆਮਦ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਖ਼ੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ;

ਕਾਂਟੇ ਵੀ ਕਰਾ ਦਊਂ, ਸੂਟ ਵੀ ਸਵਾ ਦਊਂ
ਪੂਰੀ ਮੈਂ ਬਣਾ ਦਊਂ ਸ਼ੌਕੀਨ ਜੱਟੀਏ,
ਭਾਵੇਂ ਵਿਕ ਜੇ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜੱਟੀਏ।

ਜਦੋਂ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਕਰੋਪੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਵਿੱਚ ਨੋਕ-ਝੋਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਤੀ ਅੰਦਰੋਂ ਗੁਰਬਤ ਦਾ ਝੰਬਿਆ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਰਾਰੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਦੁਖੀ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ’ਤੇ ਸਭ ਕੁਝ ਵਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਿਹਨਤ ਨੂੰ ਬੂਰ ਨਾ ਪੈਣਾ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਓਹਲੇ ਚੋਹਲੇ ਵੀ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਵੰਨਗੀ ਪਤੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇਉਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ;

ਆਹ ਲੈ ਨੱਤੀਆਂ ਕਰਾ ਲੈ ਪਿੱਪਲ ਪੱਤੀਆਂ
ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੀਂ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਗਿਆਨ
ਤਾਰੀਖ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟਾ

ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਚੰਦਰ-ਸੂਰਜੀ ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋ ਮੈਂਬਰੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਗਾੜੂ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ, ‘ਧੁਮੱਕੜਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ’ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਦੋ ਦਿਹਾੜੇ ਦਰਜ ਹਨ। ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਿਹ ਦਿਵਸ 30 ਵੈਸਾਖ (12 ਮਈ) ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ 11 ਹਾੜ (25 ਜੂਨ)। ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਿਹ ਦਿਵਸ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚੱਪੜਚਿੜੀ ਦਾ ਯੁੱਧ, 14 ਜੇਠ 1767 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦਿਨ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਇਆਂ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਰਿਵਾਜ ਪਿਆ ਤਾਂ ਇਹ 12 ਮਈ 1710 ਈ: (ਜੂਲੀਅਨ) ਲਿਖੀ ਗਈ।

ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, 11 ਹਾੜ 1773 ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਹੋਈ ਸੀ ਇਹ ਤਾਰੀਖ ਅੰਗਰੇਜੀ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚ 9 ਜੂਨ 1716 ਈ: (ਜੂਲੀਅਨ) ਲਿਖੀ ਗਈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ, ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਿਹ ਦਿਵਸ ਤਾਂ ਜੂਲੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ 12 ਮਈ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜਾ, ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਮੁਤਾਬਕ 11 ਹਾੜ ਨੂੰ । ਇਕ ਦਿਹਾੜਾ ਤਾਰੀਖ ਮੁਤਾਬਕ, ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਜੂਲੀਅਨ ਕੈਲੰਡਰ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਦੂਜਾ ਦਿਹਾੜਾ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ। ਬਿਕ੍ਰਮੀ ਕੈਲੰਡਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਸੀ/ਹੈ। ਹੁਣ ਜੇ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ 14 ਜੇਠ ਅਤੇ 11 ਹਾੜ ਵਿਚਕਾਰ 28 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਜੇ ਤਾਰੀਖਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ 12 ਮਈ ਅਤੇ 25 ਜੂਨ ਵਿੱਚ 44 ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ।

ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ (535 ਨ: ਸ:) ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ, 11 ਹਾੜ (25 ਜੂਨ) ਦਰਜ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਿਹ ਦਿਵਸ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਸੰਮਤ 542 ਨਾਨਕਸ਼ਾਹੀ, ਜਦੋਂ ਧੁਮੱਕੜਸ਼ਾਹੀ ਕੈਲੰਡਰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਵਿੱਚ ‘300 ਸਾਲਾਂ ਸਰਹਿੰਦ ਫ਼ਤਿਹ ਦਿਵਸ’ 14 ਮਈ (1 ਜੇਠ) ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੰਮਤ 547 ਅਤੇ 548 ਦੇ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੰਮਤ 549 ਨ: ਸ: ਵਿੱਚ 13 ਮਈ ਦਾ ਦਰਜ ਹੈ। ਸੰਮਤ 550 ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ 12 ਮਈ ਦਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਕੈਲੰਡਰ ਵਿਗਿਆਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਜਵਾਬ ਦੀ ਕੋਈ ਆਸ ਨਹੀ ਹੈ ਪਰ! ਸੁਹਿਰਦ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ, ਜੇ ਦੋਵੇਂ ਦਿਹਾੜੇ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਟਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 14 ਜੇਠ ਅਤੇ 11 ਹਾੜ ਨੂੰ ਮਨਾਏ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

TANVIR Tour & Travels FRESNO
(559) 803-0055
Where journey don't cost the world
Cheap Fares For Airline Tickets all around the world
Best Deals to India England, Pakistan, Canada and Europe
Our Services
* Cheap Fares For Airline Tickets all around the world
* Best Deals to India, England, Pakistan, Canada and Europe
* Apply for USA Citizenship
* Indian Passport renewal and Visa
* OCI Card and Renunciation
* Family Petition, Work Permit
* Power of Attorney
* Green card renewal
B.R. Joshi, Prop.
5627 N. Figarden Dr. STE 114 Fresno, CA 93722
email: tanvirtravels@gmail.com, www.tanvirtravels.com

R.PAL SINGH TAX PROFESSIONAL
ENROLLED AGENT
BOOKKEEPING ACCOUNTS PAYROLLS
IRS e-file
TAX-INDIVIDUAL FAMILY, BUSINESS, TRUCKING, BOOKKEEPING ACCOUNTS, PAYROLLS & INCORPORATION, INSURANCE LIFE Only-Agent. NOTARY, REAL ESTATE (SVA), EXPECTING REFUND : GET MONEY BACK FAST!
E.A.
Open 7 Days
Weekends/Evenings
(Year Round Service)
Resonalbe Rates
Call for Appointment
CTEC California Tax Education Council Registered Tax Preparer
CALL: R. PAL. SINGH EA- 510-750-3464
EA 00097224, CRTP A44237 Realtor#148514,
Insurance Life- Only Agent #0G76896
39159 Paseo Padre Pkwy # 103, Fremont, CA 94538
Email:singhrpal@sbeglobal.net Singhtax.com

Issue- 473, Vol-19, July 7, 2025

ਕੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਨੇ?

ਗੌਤਮ ਬੰਬਾਵਲੇ

ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਚੀਨ ਦੇ ਉਪ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਨ ਵੀਡੋਂਗ 12-13 ਜੂਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਭਾਰਤੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਿਕਰਮ ਮਿਸਰੀ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਆਏ ਸਨ। ਇਸ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਇੱਕ ਨਤੀਜਾ ਇਸ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਤੋਂ ਕੈਲਾਸ਼ ਮਾਨਸਰੋਵਰ ਯਾਤਰਾ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ ਕੰਟਰੋਲ ਰੇਖਾ (ਐੱਲਏਸੀ) ਉੱਪਰ 2020 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਭੜਕੇ ਤਣਾਅ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਯਾਤਰਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਲਾਹਕਾਰ ਅਜੀਤ ਡੋਵਾਲ ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼ੰਘਾਈ ਸਹਿਯੋਗ ਸੰਘ (ਐੱਸਸੀ) ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਚੀਨ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਇਸ ਸੰਗਠਨ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਰਤੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੀਨੀ ਹਮਰੁਤਬਾ ਨਾਲ ਦੁਵੱਲੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵੀ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਆਬਾਦੀ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਵਾਰਕੁਨ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਮੀਡੀਆ ਵਿੱਚ ਇਹ ਖ਼ਬਰਾਂ ਚਲਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਡਰੈਗਨ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਕਦਮਤਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਸਨਅਤ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ ਕਿ ਚੀਨ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਮਾਲ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸੌਖੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਲੱਗ ਪਵੇਗਾ। ਜੇ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਆਰਥਿਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵੀ। ਅਨੰਤ ਨਾਗੇਸ਼ਵਰਨ ਦੀ ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਕਿ ਚੀਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿੱਧਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਛੇਤੀ ਅਤੇ ਗ਼ਲਤ ਨਤੀਜੇ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਦੁਵੱਲੇ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਗਾੜ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਈਚਿੰਗ ਨੇ ਐੱਲਏਸੀ 'ਤੇ ਯਥਾਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਇਹ ਸੰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਦਸਤੇ ਭੇਜੇ ਸਨ ਕਿ ਚੀਨ ਇਸ ਖ਼ਿੱਤੇ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ-ਪਿੱਛੇ ਚੱਲੇ। ਲਿਹਾਜ਼ਾ, ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਆਏ ਇਸ ਹਾਲੀਆ ਨਿਘਾਰ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਲਫ਼ਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਸੁਲ੍ਹਾ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚੀਨ ਦਾ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਚੀਨੀ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ: 'ਜੋ ਗੰਢ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।'

ਸਭ ਕੁਝ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ, ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਬਲਾਂ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਘਟਣਾ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਿਹਤਰ ਸਬੰਧਾਂ ਲਈ ਐੱਲਏਸੀ ਉੱਪਰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਦੋਂਕਿ ਸਥਿਤੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ 2020 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਧੀਆ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਡਰੈਗਨ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕੋ ਕਮਰੇ 'ਚ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੋਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਗਹੁ ਨਾਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਨੱਚਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਸੰਭਾਵੀ ਡਾਂਸ ਪਾਰਟਨਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਖਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ।

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਲੀ-ਪੇਈਚਿੰਗ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖ ਨੂੰ ਜੋੜ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਹੋਰ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਚੀਨ ਤੋਂ ਦੁਰਲੱਭ ਭੂ-ਚੁੰਬਕਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਈਵੀ (ਇਲੈਕਟ੍ਰਿਕ ਵਾਹਨ) ਉਦਯੋਗ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਚੀਨ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਦੁਰਲੱਭ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਈਵੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਸੰਕਟ ਵਿੱਚ ਫਸਣ ਦੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਮਸਲਾ ਰਤਾ ਕੁ ਗੰਭੀਰ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਥਿਆਰ ਬਣਾ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸੁਰੰਗਾਂ ਪੁੱਟਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਵੀ ਚੀਨ ਦੇ ਕਸਟਮ ਮਹਿਕਮੇ ਨੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਚੀਨ ਦੀ ਭਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਚੀਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਸ਼ਕਤੀ ਵਜੋਂ ਦੇਖੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਧੁਨ 'ਤੇ ਨੱਚੇ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਲੱਗੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦ ਉਹ ਚੀਨ ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਨਿਵੇਸ਼ (ਐੱਫਡੀਆਈ) ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਨ।

ਵਾਕਈ, ਜੂਨ 2020 ਦੀ ਗਲਵਾਨ ਝੜਪ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਘਰੇਲੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕਈ ਚੀਨੀ ਐਪਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਹੁਆਵੇ' ਵਰਗੀਆਂ ਚੀਨੀ ਫਰਮਾਂ ਸਾਡੇ 5ਜੀ ਟਰਾਇਲਾਂ ਅਤੇ ਰੋਲਆਊਟ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਚੰਗੇ ਕਦਮ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਫਿਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਿਵੇਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰਬੀ ਲੱਦਾਖ ਵਿੱਚ ਫ਼ੌਜੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਪਰਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਮੁੱਚੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਉਸਾਰੀ ਚੰਗਾ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਸਹੀ ਤਰੀਕਾ ਹਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਸਾਨੂੰ ਚੀਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਭਾਲਣਾ ਪਵੇਗਾ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਤਿੱਖਾ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪਸੀ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖੀ ਰਸਤਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਉਸਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਸੀ ਸਤਿਕਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗ ਖੇਤਰ ਫ਼ਾਇਦੇ ਵਿੱਚ ਰਹੇਗਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਨੇੜ ਭਵਿੱਖ 'ਚ ਚੀਨ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਚੰਗਾ ਰਹਿਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਕਰੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਹਕੀਕੀ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ। ਸਾਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਚੀਨ ਵੱਲੋਂ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਹਾ ਲਈਏ। ਦੁਰਲੱਭ ਭੂ-ਚੁੰਬਕ ਚੰਗੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਸ ਉਤਪਾਦ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਪਲਾਈ ਲੜੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਵਿਆਪਕ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਨੁਕਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਧੇਰੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਨੌਜਵਾਨ ਭਾਰਤੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀ (ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ) ਜੋ ਨਵੇਂ ਉੱਦਮ ਕਰਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਅਸੀਂ ਦੁਨੀਆ ਵਾਸਤੇ ਭਾਰਤ 'ਚ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖੀਏ।"

ਇਹ ਉਹ ਨੁਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਤੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਾਡਾ ਖਹਿੜਾ ਚੀਨ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਦਰਾਮਦ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਸ ਉੱਤਰੀ ਗੁਆਂਢੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਰਹਾਂਗੇ।

ਇਸ ਲਈ ਡਰੈਗਨ ਅਤੇ ਹਾਥੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੱਚਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਾ ਕਰੋ। ਦਰਅਸਲ, ਅਸੀਂ ਬਸ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਖਾਕਿਆਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਗੇੜੇ ਕੱਢ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਭਵਿੱਖ

ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ

ਭਾਰਤ ਦੇ 'ਅੱਜ' ਵਿੱਚ ਜੇਕਰ ਆਰਥਿਕ ਦਸ਼ਾ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅੰਗ ਜਿਵੇਂ ਮਹਿੰਗਾਈ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ, ਘਟਦੀਆਂ ਆਮਦਨਾਂ, ਅਮੀਰੀ ਗਰੀਬੀ ਦਾ ਵਧਦਾ ਪਾੜਾ, ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰਲੀ ਵਧਦੀ ਬੇਚੈਨੀ, ਅਸਫਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਆਦਿ ਭਿਆਨਕ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਕੱਲ੍ਹ' ਨੂੰ ਹਾਲਤ ਕਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇਗੀ? ਚਿੰਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕਾਹਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਦੇਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਹੁਣ ਇਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਘੜੀ ਹੈ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਡੇਢ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਮੁਲਕ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਤਬਕਾ ਉਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਜਿਹੜਾ ਉਪਰੋਕਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਬਕਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਚੋਰ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਧ ਰਹੇ ਪਾੜੇ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਲੋਕ ਰੋਹ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੋਕ ਲੁਭਾਉਣੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਭਾਰਤ ਆਪਣੇ 'ਅੱਜ' ਵਿੱਚ ਆ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਿਛਲੇ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਦੇ 'ਅੱਜ' ਵਿੱਚੋਂ ਜੇਕਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਕੱਲ੍ਹ' ਦਾ ਰੂਪ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਅੱਜ' ਦੇ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਸਮਝਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ।

ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਇਸੇ ਰਾਹ ਤੁਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕਰੀ ਰੱਖਿਆ, ਹੁਣ ਬਦਲਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਮਹਾਂ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ, ਉਸੇ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਅਨੇਕ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਣਾ ਲਿਆ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੱਥਾ ਭਾਰਤ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸਕਤਾ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸਫਲ ਅਮਲ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਖਾਸ ਏਜੰਡੇ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਪੰਜ ਤੱਤ- ਨਸਲ, ਧਰਮ, ਖੇਤਰ, ਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਮਾਧਵ ਸਦਾਸ਼ਿਵਰਾ ਗੋਲਵਾਲਕਰ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਹੈ ਜੋ ਨਾ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ। ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਮੁਲਕ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਭਾਰਤ ਮਾਤਾ ਜਦੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮ ਸੀ ਤਾਂ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਤੋੜਨ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਗ਼ੁਲਾਮੀ ਲੰਮੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗਰਾਮੀਆਂ ਨੇ ਫਾਂਸੀਆਂ, ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਹੰਢਾਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੁਣ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੂੰ ਅਪੰਗ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਆਪਣੇ ਹਿੱਤ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕੁਝ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ਰਤ ਆਰਥਿਕਤਾ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਆਰਥਿਕ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਲੇਬਰ ਕਾਨੂੰਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਦਲ ਲਏ ਹਨ। ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸਰਗਰਮੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਾਰਪੋਰੇਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਾ ਦੇਣ ਦਾ ਮਨਸੂਬਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੂਹਿਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿੱਚ ਪਿਛਾਖੜੀ ਸੋਚ ਲਈ ਤਰਕ ਵਿਹੂਣਾ ਮੋਹ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਉਪਰਲੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਭ ਵਿਰੁੱਧ ਨਫ਼ਰਤ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਜਿਹੀਆਂ ਬਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿਰਜਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਅਤੇ ਇਸਾਈ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਧਰਮ ਹਨ, ਏਜੰਡੇ ਵਾਲੇ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਦੋਇਮ ਦਰਜੇ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਰੀਤੀ ਰਿਵਾਜ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਬਣਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਆਰਐੱਸਐੱਸ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦਾ ਸ਼ਾਸਕ ਵਰਗ ਭਾਰਤੀ ਸਭਿਅਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨਸੂਬੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚੋਂ ਚੋਣਵੇਂ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਭਾਰਤੀ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਸਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਭਾਰਤੀ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦਿਸੇਗਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕ ਸਾਫ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਯੂਨਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ, ਗਜ਼ਨੀ ਦੇ ਸੁਲਤਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਸੱਦੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਹੀ ਸਨ।

ਮੁੱਕਦੀ ਗੱਲ, ਹਰ ਮੁਲਕ ਵਾਂਗ ਭਾਰਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦਾ ਸਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬੁੱਧ ਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਅੱਜ ਦੇ ਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ।

'ਕੱਲ੍ਹ' ਦੇ ਭਾਰਤ ਲਈ ਉੱਭਰ ਰਹੇ ਨੈਣ-ਨਕਸ਼ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ 'ਕੱਲ੍ਹ' ਨੂੰ ਬੋਲਣ ਤੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਵਿਚਾਰਕਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ, ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਤੰਤਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰ ਕੇ ਫੜ-ਫੜ ਜੇਲ੍ਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਮੋਹਰਾ ਕਿਆਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਬਦਲ ਕੇ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਆਂ ਪਾਲਿਕਾ ਦੇ ਬੂਹੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਬੰਦ ਮਿਲਿਆ ਕਰਨਗੇ।

ਵਿਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਾਉ ਲਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਤੇ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟੜ ਕਾਰਕੁਨ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਹੈ। ਭਿਆਨਕ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਇਸ ਮਨਸੂਬੇ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਭ ਕੁਝ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨਸੂਬਾ ਸਕੂਲ ਸਿਲੇਬਸ ਤੱਕ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਟਾਵੇਂ-ਟੱਲੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਗਰਾਂਟਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਗਰਾਂਟ ਮਿਲੇਗੀ। ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਗਰਾਂਟਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਉਂਦੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਹ ਕੇਂਦਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੱਝੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ।

ਕੌਮੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ-2020 (ਪ੍ਰੀ-ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਤੋਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੱਕ) ਇਸੇ ਦਿਸ਼ਾ ਅਤੇ ਮੰਤਵ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੈ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਜਿਹਾ ਮਿਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਹੜਾ ਖਾਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਲੰਗੜੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਬਾਦੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਨੂੰ ਚਰਿੱਤਰਹੀਣ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕਾਲ-ਕਲੂਟਾ 'ਕੱਲ੍ਹ' ਰੋਕਣ ਲਈ ਮੁਲਕ ਦਾ 'ਅੱਜ' ਸੰਵਾਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦਾ ਬੀਤਿਆ ਕੱਲ੍ਹ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਦੌਰਾਨ ਉਣੇ ਸੁਫਨੇ ਇਸ ਦੇ ਟੀਚੇ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਫਨਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰ ਸਵੇਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਆਸ ਬੰਨ੍ਹਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਡੈਮ, ਪਬਲਿਕ ਸੈਕਟਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਖਾਨੇ, ਸਕੂਲਾਂ ਤੋਂ ਕਾਲਜਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀਆਂ, ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ ਢਾਂਚੇ ਆਦਿ ਅਨੇਕ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਕਮੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੀ ਭਰ ਕੇ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਲਿਖਣ ਅਤੇ ਬੋਲਣ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਏ ਬਣਦੀ ਜੋ ਸਰਕਾਰਾਂ ਬਦਲਣ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀ।

ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿੱਥੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ?

ਜੀਕੇ ਸਿੰਘ

ਸਾਲ 2025 ਦੀ ਆਕਸਫੋਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਲੋਕ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਰਿਪੋਰਟ 140 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਰਵੇ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਆਕਸਫੋਰਡ ਦੇ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਖੋਜ ਕੇਦਰ ਵੱਲੋਂ ਗਾਲਪ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਤੇ ਯੂਐੱਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਾਲ 2012 ਤੋਂ ਇਹ ਕਾਰਜ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਵਾਲੇ ਪੱਛਮ ਦੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਅਸਲ ਮਾਅਨਿਆਂ 'ਚ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਜਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ, ਹਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਖ਼ੁਸ਼। ਜੀਵਨ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਜੇ ਕੇਵਲ ਪਦਾਰਥਾਂ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸ਼ਰਤੀਆ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵਿਕਸਤ ਦੇਸ਼ ਹੀ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹਨ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਫਿਨਲੈਂਡ, ਡੈਨਮਾਰਕ, ਆਈਸਲੈਂਡ, ਸਵੀਡਨ ਅਤੇ ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹਨ। ਭਾਰਤ 118ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮੁਲਕ ਵੀ ਬਹੁਤ ਪਿੱਛੇ ਹਨ।

ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕੁੱਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਆਮਦਨ, ਸਮਾਜਿਕ ਸਹਾਰਾ, ਲਮੇਰੀ ਉਮਰ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਉਦਾਰਤਾ ਵਰਗੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਕੈਂਡਨੇਵੀਅਨ ਦੇਸ਼ ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨਕਸ਼ੇ 'ਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਮਨ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਕਈ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਫਿਨਲੈਂਡ ਦੀ ਨੌਜਵਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸਾਨਾ ਮਰੀਨ ਨੇ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਵੀਕੈਂਡ ਛੁੱਟੀ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਚਾਰ ਦਿਨ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਕਾਮੇ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਣ।

ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ। ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਲਵਾਣਾ ਵਿਚ ਸਾਲਾਨਾ ਮੈਡੀਕਲ ਚੈੱਕਅੱਪ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਜਦ ਇੰਚਾਰਜ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਏ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ 80% ਲੋਕ ਸ਼ੂਗਰ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ 60% ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਗੋਡੇ ਖ਼ਰਾਬ ਹਨ ਤੇ 65% ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਲੋਸਟਰੋਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ। ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ?

ਇਹ ਦਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਕੀ ਸਾਡੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਵਾਤਾਵਰਨ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾ ਰਿਹਾ? ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਵੀ ਮਾੜਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਸਿਹਤ, ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲੀ ਤੇ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੇ ਅਦਭੁਤ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਮਰੀਕਨ ਲੇਖਕ ਡੈਨ ਬਿਊਟਨਰ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਖ਼ੁਦ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ ਜਿਹੜੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਭੋਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਲ 2015 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ 'ਦਿ ਬਲਿਊ ਜ਼ੋਨਜ਼" ਸਿਰਲੇਖ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਜਿਹੜੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੀ ਬਤੌਰ ਉੱਤਮ ਲਿਖਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣੀ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੰਨਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2023 ਵਿਚ ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨੈਟਫਲਿਕਸ ਵੱਲੋਂ ਫਿਲਮ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਜਿਉਣ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਡੈਨ ਬਿਊਟਨਰ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਕੀਨਾਵਾ, ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਆਈਕੇਰੀਆ, ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਰਡੀਨੀਆ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਲੋਮਾ-ਲਿੰਡਾ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਕੋਸਟਾਰਿਕਾ ਦੇ ਨਿਕੋਆ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਗਿਆ ਜਿਹੜੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੰਮੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਟਲੀ ਦੇ ਸਾਰਡੀਨੀਆ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਹੁਣ 16 ਲੱਖ ਵਸੋਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 85 ਸਾਲ ਹੈ।

ਕੋਈ 600 ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਟੱਪ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਪਾਨ ਦੇ ਕੀਨਿਵਾ ਵਿਚ ਔਸਤ ਉਮਰ

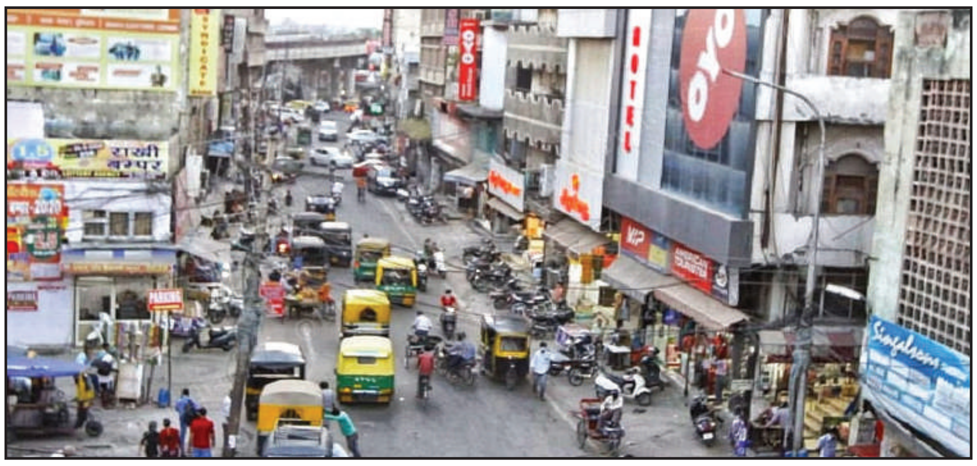

87 ਸਾਲ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸੌ ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉਮਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਯੂਨਾਨ ਦੇ ਇਕਾਰੀਆ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਇਕ ਤਿਹਾਈ ਲੋਕ 90 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਨ, ਸਦੀ ਪਾਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਘੱਟ ਵਿਕਸਤ ਕੋਸਟਾਰਿਕਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਿਕੋਆ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 87 ਸਾਲ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਮਰੀਕਨਾਂ (76 ਸਾਲ) ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ। ਇੱਥੇ 65 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਵਸੋਂ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 90 ਸਾਲ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੈ। ਕੈਲੀਫੋਰ-ਨੀਆ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲੋਮਾ-ਲਿੰਡਾ ਕਸਬੇ ਦੀ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਪਾਈ ਗਈ।

ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਅਤੇ ਲੰਬੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਡੈਨ ਬਿਊਟਨਰ ਨੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਲੰਬਾ ਜਿਉਣ ਲਈ ਜੀਨਜ਼ ਕੇਵਲ 20% ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਵਾਤਾਵਰਨ, ਖ਼ੁਰਾਕ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ ਦੇ ਢੰਗ, ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ, ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਸਾਥ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਤਣਾਅ ਰਹਿਤ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਲਿਊ ਜ਼ੋਨ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਸਵੈ ਵਰਜਿਸ਼, ਖ਼ੁਰਾਕ ਵਿਚ ਹਰੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਬੀਨਜ਼, ਫਲ, ਘਰੇਲੂ ਵਾਈਨ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਭਰਪੂਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਪਾਈ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਸੀਨੀਅਰ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਹੋਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਜਿਉਣ ਪਿੱਛੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਨ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ 70 ਸਾਲ ਹੈ। ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਜੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਮਹਿੰਗੀਆਂ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੀੜ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਮਾੜੀ ਅਤੇ ਅਸੰਤੁਲਿਤ ਖ਼ੁਰਾਕ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਵੀ ਕੇਵਲ 72 ਸਾਲ ਹੈ। ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਲੰਬੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰ ਰਹੇ। ਖ਼ੁਰਾਕ ਤੇ ਸਿਹਤ ਸਬੰਧੀ ਘੋਰ ਅਗਿਆਨਤਾ ਹੈ। ਜਦ ਖੇਤੀ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰੀਰਕ ਵਰਜਿਸ਼ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਦੁੱਧ, ਘਿ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਣੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਅਜੇ ਵੀ ਖ਼ੁਰਾਕ ਉਹੀ ਹੈ ਪਰ ਮਸ਼ੀਨੀ ਕੰਮਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜੇ ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਜਾਓ, ਵੇਖੋਗੇ ਕਿ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਨੌਜਵਾਨ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੈਲੋਸਟਰੋਲ, ਸ਼ੂਗਰ, ਬਲੱਡਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਆਦਿ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਆਮ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਅਲਾਮਤਾਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਬਿਖਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੁਰਝਾ ਰਹੀ ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ, ਅੱਤਵਾਦ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੇ ਧੜਾਧੜ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸ ਵੱਲ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਖ਼ਾਲੀ ਘਰ ਅਤੇ ਭਾਂ-ਭਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਸਭਾਤਾਂ, ਚੌਕੜੀਆਂ ਤੇ ਬਿਟ-ਬਿਟ ਝਾਕਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾਗਤ ਢਾਂਚਾ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਜਿੱਥੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵਕਤ ਟਪਾ ਸਕਣ।

ਜੇ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਖੇਤੀ, ਪਾਣੀ, ਵਾਤਾਵਰਨ, ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਢਾਂਚਾ ਵਿਗੜਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ, ਦਾਲਾਂ, ਘਰੇਲੂ ਫਲ ਲਾਪਤਾ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਬੇਰ, ਜੰਡ, ਫਲੀਆਂ, ਲਸੂੜੇ, ਅੰਬ ਤੇ ਨਹਿਰ ਕਿਨਾਰੇ ਲੱਗੀਆਂ ਜਾਮਣਾਂ ਸਾਡੇ ਪੇਂਡੂ ਅਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਤਬਕੇ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਸਨ। ਹਰੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਨੇ ਸਭ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵੇਖੋ, ਕਿਸਾਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ/ਪਨੀਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਂਡੇ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਮੌਸਮੀ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ 'ਤੇ ਬਰਗਰ, ਨੂਡਲਜ਼, ਚਿਪਸ, ਸੋਢੇ, ਕੋਕਾ-ਕੋਲਾ ਅਤੇ ਜੰਕ ਫੂਡ ਦਾ ਹੋਰ ਸਾਮਾਨ ਧੜਾਧੜ ਵਿਕ ਰਿਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਗ਼ੈਰ-ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਉਪਰਾਲਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਿਤ ਖ਼ੁਰਾਕ ਖਾਣ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਆਕਤੀ ਸੌ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਵਾਲੇ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਡੈਨ ਬਿਊਟਨਰ ਦਾ ਬਲਿਊ ਜ਼ੋਨ ਅਧਿਐਨ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੰਮੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਉਮਰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਰਾਕ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ, ਤਣਾਅ ਮੁਕਤ ਮਾਹੌਲ ਅਤੇ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਿਨੀਸੋਟਾ ਸਟੇਟ ਦੇ ਅਲਬਰਟ ਲੀ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਅਡਾਪਟ ਵੀ ਕਰਾਇਆ। ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ। ਅਲਬਰਟ ਲੀਆ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ ਉਮਰ ਵਿਚ ਚਾਰ ਸਾਲ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਬਲਿਊ ਜ਼ੋਨਜ਼ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵੱਖਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਘਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਸਵੇਰੇ-ਸ਼ਾਮ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਣ।

ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਖ਼ੁਸ਼ਹਾਲ ਕਮਿਊਨਿਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਬਲਿਊ ਜ਼ੋਨ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਲੰਬੀ, ਅਰੋਗ ਅਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀਆਂ-ਖੇੜਿਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਧਿਆ ਕਾਟੋ-ਕਲੇਸ਼

ਲੁਧਿਆਣਾ ਪੱਛਮੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਹੋਈ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਕਈ ਪਰਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਚੋਣ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਹਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਧੜੇਬੰਦੀ ਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਵੀ ਸੁਰਖੀਆਂ ਬਟੋਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸ਼ੂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕੁਸ਼ਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਕਾਟੋ-ਕਲੇਸ਼ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਤੋਹਮਤਾਂ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਘਾੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਸੀਟ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਭਾਰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਆਸ਼ੂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਉਤਾਰਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸੰਜੀਵ ਅਰੋੜਾ ਤੋਂ ਹਾਰ ਗਏ।

ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ 'ਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ।

ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਵੜਿੰਗ ਦੀ ਘੱਟ ਸਰਗਰਮੀ ਨੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਜਿਵੇਂ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਵਰਗੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਘਾਟ ਨੇ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ। ਵੜਿੰਗ 'ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਰਣਨੀਤੀ 'ਚ ਵੀ ਕਈ ਘਾਟਾਂ ਰਹੀਆਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨਕ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ ਸਪਸ਼ਟ ਦੇਖੀ ਗਈ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵੇਲੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ਿਆਂ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡਣ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ 'ਆਪ' ਦਾ ਪੱਲਾ ਫੜ ਲਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ 'ਚ

ਅੰਦਰੂਨੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੇ ਸੰਗਠਨ 'ਚ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਹਾਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਜਾ ਵੜਿੰਗ ਨੇ ਹਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਬਿਆਨ 'ਚ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੇ ਰਣਨੀਤੀ 'ਚ ਕਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ।' ਵੜਿੰਗ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪੜਚੋਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਘਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼, ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਅਸਤੀਫ਼ਿਆਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ।

ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਹਾਰ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਕਮੀਆਂ-ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰੇ ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਰਣਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਕੇ 2027 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਲੜੇ।

ਮਾਂ

ਵੇ ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ,
ਵੀਰੋ ਵੇ, ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ।

ਧਰਮ ਵਾਲਿਆਂ ਮਤਰੇਈ ਬਣਾ ਕੇ,
ਮੈਨੂੰ ਕਰਤਾ ਝੱਲੀ ।
ਵੇ ਮੈਂ, ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ,
ਵੀਰੋ ਵੇ, ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ ।

ਸਰਕਾਰੈ ਦਰਬਾਰੇ, ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਾ ਚੱਲੀ,
ਵੇ ਮੈਂ, ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ ,
ਵੀਰੋ ਵੇ, ਮੈਂ ਰਹਿ ਗਈ ਕੱਲੀ।

ਏਨੇ ਨੂੰ ਇਕ ਸਰਦਾਰ ਸੀ ਮਿਲਿਆ,
ਚਿਹਰਾ ਉਸਦਾ ਘੁਲਿਆ ਮਿਲਿਆ।
ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਸ ਖਡੂਰ ਸੀ ਦੱਸਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ ਮਾਂ ਤੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਗਦੀ,
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੀ ਜਾਈ ਲਗਦੀ।
ਬਾਬੈ ਨਾਨਕ ਨੀਂਹ ਸੀ ਰੱਖੀ,
ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੇ ਕੀਤੀ ਪੱਕੀ।
ਸਰਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਢਾਰਸ,
ਸਰਦਾਰ ਬਣਿਆ ਮੇਰੈ ਲਈ ਪਾਰਸ।
ਸਰਦਾਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਜੱਫੀ ਪਾਈ,
ਮੇਰੀ ਘਰ ਹੋਈ ਰਸਵਾਈ।

ਤਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਮੈਨੂੰ ਮਾਂ ਬਣਾਇਆ,
ਸਿੰਘਾਸਣ ਉੱਪਰ ਮੈਨੂੰ ਬਠਾਇਆ।
ਮੈ ਸੰਸਾਰ ਸਰਦਾਰ ਬਣਾਇਆ,
ਦਸਤਾਰਬੰਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਸਰਦਾਰ ਕਹਾਇਆ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਰਹੀ ਨਾ ਕੱਲੀ ਵੀਰੋ,
ਹੁਣ ਨਾ ਰਹੀ ਮੈਂ ਕੱਲੀ।

ਮੈਂ ਅਸੀਸਾਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦਿਤੀਆਂ,
ਸਰਦਾਰਾਂ ਮੱਲਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮਲੀਆਂ।
ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇਂ ਛਾਏ,
ਸਭ ਦੇਸ਼ਾ ਚ ਲੰਗਰ ਲਾਏ।
ਅਸੀਸਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ,
ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ,
ਹੁਣ ਨਾ ਆਖੋ ਕੱਲੀ, ਹੁਣ ਨਾ ਆਖੋ ਕੱਲੀ।
ਮੈਂ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ, ਸਰਦਾਰ ਮੇਰੈ,
ਹੋ ਗਈ ਬੱਲੇ ਬੱਲੇ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੱਲੀ।
ਵੇ ਵੀਰੋ ,ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੱਲੀ
ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਕੱਲੀ।

ਸਭ ਭਸ਼ਾਵਾ ਚੰਗੀਆਂ ਨੇ,
ਕਿਸ ਕਿਸ ਦਾ ਲਈਏ ਨਾ,
ਮੰਮਣਕੇ ਇਹ ਗਲ ਕਹਿੰਦਾ ਏ,
ਸੌ ਮਾਸੀ ਇਕ ਮਾਂ, ਇਕ ਮਾਂ,

ਆ ਭਲਿ , ਸਾਰੇ ਫੜ ਲੌ,
ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਦੀ ਬਾਂਹ,
ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਦੀ ਬਾਂਹ।

- ਪਰਗਟ ਸਿੰਘ, ਫਰਿਜ਼ਨੋ
+1 (559) 300-2687

ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਚ ਕਿਹੜੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮੁੱਦੇ ਬਣ ਸਕਦੇ ਨੇ ਅੜਿੱਕਾ

ਕੀ 'ਬਿੱਗ, ਬਿਊਟੀਫੁੱਲ' ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਟਰੇਡ ਡੀਲ ਹੱਥ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ? ਅਮਰੀਕੀ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡੌਨਲਡ ਟਰੰਪ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ 9 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਸਮਾਂ ਹੱਦ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨ ਬਾਕੀ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰਿਮ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਉਮੀਦ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਪਰ ਗੱਲਬਾਤ ਸਖ਼ਤ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਉਲਝਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਦੀ ਪ੍ਰੈਸ ਸਕੱਤਰ ਕੈਰੋਲੀਨ ਲੇਵਿਟ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਡੀਲ ਹੋਣੀ ਤੈਅ' ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨਿਰਮਲਾ ਸੀਤਾਰਾਮਨ ਨੇ ਵੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਇੱਕ 'ਬਿੱਗ, ਗੁੱਡ, ਬਿਊਟੀਫੁੱਲ' ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰੇਗੀ। ਟਰੰਪ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਣ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ 'ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ'। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਾਮਲਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੁੱਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬਾਜ਼ਾਰ ਖੋਲ੍ਹਣ, ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸਟੀਲ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ।

ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਗਏ ਭਾਰਤੀ ਵਾਰਤਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੌਰ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਰੁਕਣ ਦੀ ਮਿਆਦ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਭਾਰਤ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਡੇਅਰੀ ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਨਾ ਝੁਕਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਖੋਲ੍ਹਣ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰੁਖ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਹੈ ਪਰ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਸਥਿਤ ਥਿੰਕ ਟੈਂਕ ਗਲੋਬਲ ਟ੍ਰੇਡ ਰਿਸਰਚ ਇਨੀਸ਼ੀਏਟਿਵ (ਜੀਟੀਆਰਈ) ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਭਾਰਤੀ ਵਪਾਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜੈ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਤੈਅ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਹੱਟ ਜਾਣਗੇ।" ਕੁਝ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਸਟ੍ਰੈਟੇਜਿਕ ਐਂਡ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਸਟੱਡੀਜ਼ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਰਿਚਰਡ ਰੋਸੋਵ ਨੇ ਬੀਬੀਸੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ, "ਇੱਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਦੋ ਅਸਲ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਹਨ।"

"ਨੰਬਰ ਇੱਕ ਹੈ ਭਾਰਤੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਤੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੇਤੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕੀ ਪਹੁੰਚ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਏਗੀ।" ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਵੱਡੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ। ਪਰ ਭਾਰਤ ਨੇ ਖਾਦ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਰੋਸੋਵ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ "ਗੈਰ-ਟੈਰਿਫ ਰੁਕਾਵਟਾਂ" ਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਆਦੇਸ਼ (ਕਿਊਸੀ) ਵਰਗੇ ਮੁੱਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰਥਿਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਭਾਲਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਅਤੇ ਬੋਝਲ ਆਯਾਤ ਗੁਣਵੱਤਾ ਨਿਯਮਾਂ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। 700 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਊਸੀ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਭਾਰਤ ਅਭਿਆਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਘੱਟ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਾਲੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੈਂਬਰ ਸੁਮਨ ਬੇਰੀ ਨੇ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ 'ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਕੀਤਾ ਦਖ਼ਲ" ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਦਰਮਿਆਨੇ ਤੇ ਛੋਟੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਲਈ ਲਾਗਤ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ

ਗੱਲਬਾਤ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਦਾ ਨਿਰਯਾਤ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਪਾਰ 8 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਚੌਲ, ਝੀਂਗਾ ਅਤੇ ਮਸਾਲੇ ਨਿਰਯਾਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਸੁੱਕੇ ਮੇਵੇ, ਸੇਬ ਅਤੇ ਦਾਲਾਂ ਭੇਜਦਾ ਹੈ।

ਪਰ ਜਿਵੇਂ-ਜਿਵੇਂ ਵਪਾਰ ਗੱਲਬਾਤ ਅੱਗੇ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ 45 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਦੇ ਵਪਾਰ ਘਾਟੇ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਮੱਕੀ, ਸੋਇਆਬੀਨ ਅਤੇ ਕਪਾਹ ਦੇ ਵੱਡੇ ਖੇਤੀ ਨਿਰਯਾਤ ਲਈ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਟੈਰਿਫ ਰਿਆਇਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੁੱਖ ਢਾਲ ਹਨ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫਸਲਾਂ ਲਈ ਢੁੱਕਵੀਂ ਕੀਮਤ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਗਿਰਾਵਟ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਖਰੀਦ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਡੇਅਰੀ ਉਤਪਾਦਾਂ ਜਾਂ ਚੌਲ ਅਤੇ ਕਣਕ ਵਰਗੇ ਮੁੱਖ ਅਨਾਜਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟੈਰਿਫ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ-ਅਧਾਰਤ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹੈ।" "ਇਹ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਭਾਰਤ ਦੀ ਪੇਂਡੂ ਆਰਥਿਕਤਾ ਵਿੱਚ 70 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਇਸ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।" ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੀਤੀ ਆਯੋਗ ਦੇ ਇੱਕ ਹਾਲੀਆ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚੌਲ, ਡੇਅਰੀ, ਪੋਲਟਰੀ, ਮੱਕੀ, ਸੇਬ, ਬਦਾਮ ਅਤੇ ਜੀਐਮ ਸੋਇਆ ਸਣੇ ਅਮਰੀਕੀ ਖੇਤੀ ਆਯਾਤ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਨੀਤੀਗਤ ਸੁਝਾਅ ਹੈ।

ਰੋਸੋਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੇਕਰ ਅਮਰੀਕਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਡੀਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਉਮੀਦਾਂ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੋਲ ਵਪਾਰ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਕਲਪਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ।"

ਡੀਲ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ

ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਵਰਗੇ ਮਾਹਰਾਂ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅੱਠ ਮਈ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ-ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵਿਚਾਲੇ ਹੋਈ ਮਿੰਨੀ ਟਰੇਡ ਡੀਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਵਪਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਵੇ।' ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭਾਰਤ ਕਈ ਉਦਯੋਗਿਕ ਵਸਤੂਆਂ 'ਤੇ ਟੈਰਿਫ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਟੋਮੋਬਾਈਲ ਸੈਕਟਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਾਰਤ ਟੈਰਿਫ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਇਥੇਨਾਲ, ਬਾਦਾਮ, ਅਖਰੋਟ, ਸੇਬ, ਕਿਸ਼ਮਿਸ਼, ਏਵੋਕਾਡੋ, ਜੈਤੂਨ ਦਾ ਤੇਲ, ਸਿਪਰਿਟ ਅਤੇ ਵਾਈਨ ਵਰਗੇ ਚੋਣਵੇਂ ਉਤਪਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕੋਟਾ ਤੈਅ ਕਰਕੇ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸੀਮਤ ਪਹੁੰਚ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਸਕਦਾ।

ਟੈਰਿਫ ਕਟੌਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮਰੀਕਾ ਭਾਰਤ 'ਤੇ ਤੇਲ ਅਤੇ ਐੱਲਐੱਨਜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬੋਇੰਗ ਜਹਾਜ਼, ਹੈ-ਲੀਕਾਪਟਰ ਅਤੇ ਪਰਮਾਣੂ ਰਿਐਕਟਰ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ 'ਤੇ ਕਮਰਸ਼ਿਅਲ ਖਰੀਦ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਮਲਟੀ-ਬ੍ਰਾਂਡ ਪ੍ਰਚੂਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਐੱਫਡੀਆਈ ਨੂੰ ਅਸਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਮਾਜ਼ਨ ਅਤੇ ਵਾਲਮਾਰਟ ਵਰਗੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮੁੜ ਨਿਰਮਿਤ ਸਾਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਢਿੱਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੇ ਇਹ 'ਮਿਨੀ ਡੀਲ' ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਟੈਰਿਫ ਕਟੌਤੀ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਿਕ ਵਚਨਬੱਧਤਾ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸਰਵਿਸ ਟਰੇਡ, ਬੌਧਿਕ ਸੰਪਤੀ (ਆਈਪੀ) ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਡਿਜੀਟਲ ਰੇਗੁਲੇਸ਼ਨ ਸਣੇ ਐੱਫਟੀਏ ਦੇ ਤਮਾਮ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।" ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਾਲੇ ਵਪਾਰਕ ਗੱਲਬਾਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ।

ਰੋਸੋਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਦੋਵਾਂ ਲੀਡਰਾਂ ਯਾਨੀ ਟਰੰਪ ਅਤੇ ਮੋਦੀ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਰਲ ਸਿਧਾਂਤ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਉਸ ਸਾਮਾਨ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਕੈਪਿਟਲ ਇੰਟੇਂਸਿਵ ਯਾਨੀ ਪੂੰਜੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਭਾਰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰੇਗਾ, ਜੋ ਲੇਬਰ ਇੰਟੇਂਸਿਵ ਯਾਨੀ ਕਿਰਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ।" ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੀਜ਼ਾਂ ਬਦਲ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਗੱਲਬਾਤ ਅਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਘੱਟ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਟਰੰਪ ਭਾਰਤ 'ਤੇ 26 ਫੀਸਦ ਟੈਰਿਫ ਦਰ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਭਾਰਤੀ ਆਯਾਤਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਐੱਮਐੱਫਐੱਨ ਦਰਾਂ ਨਾਲੋਂ 10 ਫੀਸਦ ਬੇਸਲਾਈਨ ਟੈਰਿਫ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੈ।

ਐੱਮਐੱਫਐੱਨ ਯਾਨੀ ਮੋਸਟ ਫੇਵਰਡ ਨੇਸ਼ਨ ਦਰ ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦਰ ਹੈ, ਜੋ ਵਿਸ਼ਵ ਵਪਾਰ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਡਬਲਯੂਟੀ ਮੈਂਬਰ ਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਬੀਤੇ ਅਪਰੈਲ ਵਿੱਚ 57 ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਰਿਫਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਹੀ ਸੌਦਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਤੋਂ ਟਾਰਗੇਟ ਕਰਨਾ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਫਿਰ ਵੀ ਟਰੰਪ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਾਇਜ਼ ਵਾਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।"

ਨਸ਼ਾ ਸਮਗਲਰ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਜਗਰਾਓਂ 'ਚ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੋਠੀ ਢਾਹੀ

ਜਗਰਾ ਂ - ਜਗਰਾ ਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਗੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 15 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ’ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜੇਲ੍ਹ ’ਚ ਬੰਦ ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਦੀ ਆਧੁਨਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਕੋਠੀ ਢਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਵੱਡੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਦੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਕੋਠੀ ’ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਏ ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਪਏ ਮਹਿੰਗੇ ਫਰਨੀਚਰ, ਕਰੌਕਰੀ ਅਤੇ ਸੁੱਖ-ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਤਮਾਮ ਸਾਮਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਵੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਜੋੜੇ ਦੀ ਇਸ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਢਾਹੁਣ ਲਈ ਦੋ ਜੇਸੀਬੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਹਰ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਐੱਸਐੱਸਪੀ ਡਾ। ਅੰਕੁਰ ਗੁਪਤਾ ਖੁਦ ਵੱਡੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਨਾਲ ਪੁੱਜੇ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਗਰਾ ਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਮਾਈ ਜੀਨਾ ਵਾਸੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ’ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ 15 ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸੰਗੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹਨ। ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਜਗਰਾ ਂ ਸੁਬ ਡਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਡੀਐੱਸਪੀ ਜਸਯਜੋਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਜਗਰਾ ਂ ਥਾਣਾ ਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਵਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਥਾਣਾ ਸਿੱਧਵਾਂ ਬੇਟ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ, ਥਾਣਾ ਸਦਰ ਜਗਰਾ ਂ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਚੌਕੀ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਪੁਲਿਸ ਫੋਰਸ ਲੈ ਕੇ ਮੁਹੱਲਾ ਮਾਈ ਜੀਨਾ ਪੁੱਜੇ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਈ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨਾਲ ਦੋ ਜੇਸੀਬੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਅਤੇ ਫਾਇਰ ਬਿਗ੍ਰੇਡ ਸਮੇਤ ਪੁੱਜੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇਸੀਬੀ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਮਲਬੇ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ।

ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਿਹਾਤੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਡਾ. ਅੰਕੁਰ ਗੁਪਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਜਗਰਾ ਂ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਸਖ਼ਤ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਜਗਰਾ ਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਘਰ ਢਾਹੁਣ ਦੀ ਇਹ ਦੂਜੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧੀ ਚਿਤਾਵਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਵੇਚਣਾ ਛੱਡ ਦੇਣ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦਿਹਾਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਨਸ਼ੇ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਲਾਕੇ ਦੀ ਜਨਤਾ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ’ਤੇ ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਜਗਰਾ ਂ ਦੇ ਮੁਹੱਲਾ ਮਾਈ ਜੀਨਾ ’ਚ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਕੋਠੀ ਢਾਹੁਣ ਮੌਕੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਪੁੱਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਮਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਈ ਜਗਰਾ ਂ ਵੱਲੋਂ ਰਿਸੀਵ ਵੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਰੀਕ 4 ਜੁਲਾਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਅੱਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਨਗਰ ਕੌਂਸਲ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

Padam Builders Inc.

ਅਸੀਂ ਨਵੇਂ ਮਕਾਨ, ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਮੌਲ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੰਸਟ੍ਰਕਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੱਕ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

Harpreet Singh Padam 510-695-6435

Gurpreet Singh Padam 510-962-2593

email: padambuilders@gmail.com

Licensed # 1019803

Gurpreet Singh Padam

ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਦੀ 100 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਗਰੰਟੀ

Harpreet Singh Padam

3143 ARDEN ROAD, HAYWARD, CA- 94545

Kash Fabrics

37 ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ

ਸਾਡੀ ਵਿਸ਼ੇਸਤਾ

1.Wedding Lehngas
2.Mens wear-shervani
3.Kurte Pajame
4. Sharara Suits.
5.Patiala. Suits.
6. pression stove jewelery
7. kids wear
8. Turbans (paggan). 80 colors

1. ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਹਿੰਗੇ
2. ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਹਿਨਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ
3. ਕੁੜਤੇ ਪਜਾਮੇ
4. ਸ਼ਰਾਰਾ ਸੂਟ
5. ਪਟਿਆਲਾ ਸੂਟ
6. ਗਹਿਣੇ
7. ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ
80 ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਪੱਗਾਂ

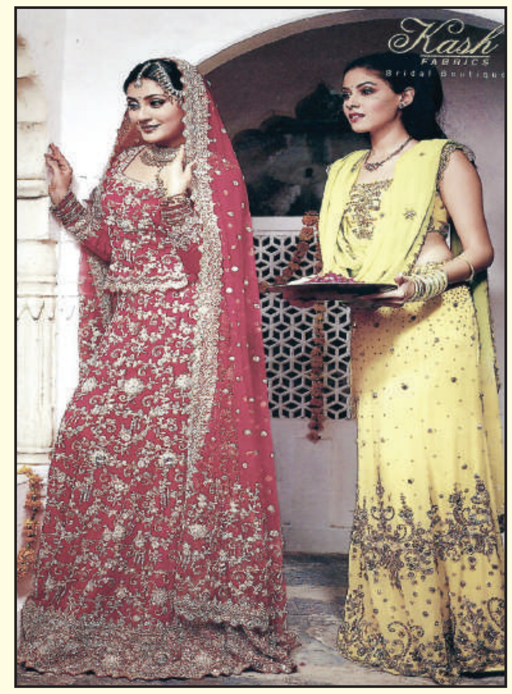

Kashmir Singh Dhugga

Gurjeet kaur Dhugga

kashfabrics@gmail.com

KASH FABRICS

29576 Mission Blvd

Hayward,CA 94544

510-538-1138

AAA

AUTO AND BODY WORKS INC.

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ/ਬਾਡੀ ਦਾ ਕੰਮ,
ਪੇਂਟਿੰਗ/ਡੈਂਟਿੰਗ ਦਾ ਕੰਮ।
ਨਵੇਂ ਤੇ ਪੁਰਾਣੇ ਟਾਇਰ ਵੀ ਹੁਣ ਇੱਥੋਂ ਪੁਆ ਸਕਦੇ ਹੋ।
24 ਘੰਟੇ ਟੋਇੰਗ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ
(Towing Facility Available)
ਹਫਤੇ ਦੇ ਸਾਰੇ 7 ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ

ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ

510-755-2132

593 Industrial PKWY West

Hayward, CA 94544

GLOBAL ADVISORS, LLC

- a one-stop financial services center!

Ravdeep Bhasin
Principal Consultant
ravdeep@globaladvisors,llc
www.globaladvisors.llc

'Sara' - Saraswatee
Consultant
Legal Documents Services.
Immigration Consulting.
Live-Scan & Notary.
Income Tax Preparation.
Financial Accounting

Cell: 408-600-9471
contact@globaladvisors.llc

Registered Investment Advisor
(State of CA CRD #: 327425)
Life, Accident & Health Insurance
(State of CA License #: 4148580)

Office: 408-600-9471
Cell: 408-613-3876

INVESTMENT/ Financial Advisors: Wealthmanagement & financial planning services.
Income Tax preparation, advisory & audit services.
Financial accounting and Payroll services.
IMMIGRATION consulting services.
Insurance: Life (variable & fixed), Accident & Health.

Legal Document Services: Family Law; Estate Planning; Civil Law/Small Claims; Unlawful Detainer; Social Security Disability; Power of Attorney.
Immigration Consulting: Immigrant & Non-Immigrant Petitions; Visas and Passport Services.
Live-Scan (Fingerprinting, Biometric) & Notary.
Income Tax Preparation.
Financial Accounting.

ਨਿਵੇਸ਼, ਬਿਜਨਸ, ਬੱਚਤਾਂ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

168 S. Hillview Dr. Milpitas, CA 95035

TASTE OF INDIA

specialist- Gurh Dee Barfee, Gurh Diyaan Jalebian

32 ਸਾਲ ਤੋਂ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਵਧੀਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

ਗੁੜ ਦੀ ਬਰਫੀ, ਫਿੱਕਾ ਕਲਾਕੰਦ
ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ, ਇਮਰਤੀ

ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਖ ਦੇ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ

lunch buffet everyday
fresh jalebian every day

DEVINDER SINGH PABLA (OWNER)
510-791-1316

ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਕੇਟਰਿੰਗ ਦਾ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰਬੰਧ

5144 MOWRY AVE (ON FARWELL DR)
FREMONT, CA 94538
510-773-8810

Quick Lube & Smog

OFFICIAL LAMP ADJUSTING STATION
OFFICIAL BRAKE ADJUSTING STATION

Auto repair, Diagnostics & Smog Check Station

SMOG CHECK

ਚਲਦੀਆਂ (Used) ਕਾਰਾਂ, ਵਾਜਬ ਕੀਮਤਾਂ ਤੇ
ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਗੋਗੀ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

SUKHWINDER BHELLA
510-757-6775 gogibhella@gmail.com

TENNYSON AUTO

Car Sale Service and Repair

SUKHWINDER BHELLA, Manager
tennysonauto1@gmail.com
510-330-7112, 510-757-6775
691 W. Tennyson Rd Hayward, CA 94544

CALIFORNIA

CISI

IMMIGRATION SERVICES INC.
Your Registered & Bonded 'Immigration-Consultants'

ROSY (Kanwal) KAUR
Immigration Consultant
408-422-8585
510-573-3666
website:- www.caials.com email:- rosy@caials.com

- FAMILY IMMIGRATION
- GEEEN CARD PETITION
- CITIZENSHIP
- BUSINESS / VISITOR VISA
- OCI CARD / INDIAN PASSIORT / INDIA VISA
- STUDENT VISA
- RELIGIOUS VISA
- DIVORCE
- VARIOUS IMMIGRATION SERVICES
- U.K. VISA
- CANADA VISA & P.R.
- INDIAN PASSPORT
- POWER OF ATTORNEY

- ਫੈਮਲੀ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
- ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਪਟੀਸ਼ਨ
- ਸਿਟੀਜਨਸ਼ਿਪ
- ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵੀਜ਼ਾ / ਵਿਜ਼ਟਰ ਵੀਜ਼ਾ
- ੳ.ਸੀ.ਆਈ. ਕਾਰਡ / ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਸਪੋਰਟ / ਇੰਡੀਆ ਵੀਜ਼ਾ
- ਸਟੂਡੈਂਟ ਵੀਜ਼ਾ
- ਰਲੀਜ਼ੀਅਸ ਵੀਜ਼ਾ
- ਤਲਾਕ
- ਕਈ ਹੋਰ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਸੇਵਾਵਾਂ
- ਯੂ. ਕੇ. ਵੀਜ਼ਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਵੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੀ. ਆਰ.
- ਇੰਡੀਅਨ ਪਾਸਪੋਰਟ
- ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ

Fremont Office: 4127 Bay Street, Unit 5, Fremont CA, 94538
Tracy Office: 1660 W Linnee Rd. Unit J 25, Tracy CA, 95377

MOON indian cuisine

Moon Indian Cuisine

510-780-9233

ਹੁਣ ਤੁਸੀ ਗੁੜ ਦੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਖਾਣਾ ਪੈਕ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੀ ਲੈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ,
ਕੇਟਰਿੰਗ ਵੇਲੇ ਤੰਦੂਰ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੈ, ਕੇਟਰਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ

ਮੱਛੀ ਪਕੌੜੇ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ
ਲੱਡੂ, ਜਲੇਬੀ, ਬਰਫੀ, ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨ ਤੇ ਵਿਆਹ ਸ਼ਾਦੀ ਮੌਕੇ ਸਭ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਠਿਆਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

100-1000 ਬੰਦਿਆਂ ਤੱਕ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ
ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਕੇਟਰਿੰਗ ਲਈ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਛੋਟ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਤਜ਼ਰਬੇਕਾਰ ਕੁੱਕ

Over 30 Years Experience in Restaurant & Catering Business

ਮੂਨ ਇੰਡੀਅਨ ਕੁਜ਼ੀਨ (ਹੇਵਰਡ)

600 West Harder Rd. Hayward, CA 94544
Contact: (Paul) 510-978-7170
www.moonindiancuisine.net

Issue- 473, Vol-19, July 7, 2025

ਕਿਉਂ ਘਟਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਇਰਾਨ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ

1953 ਵਿੱਚ ਈਰਾਨ ਦੇ ਕਸਬੇ ਜ਼ਾਹੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਜੰਮੇ ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫ਼ਿਲਹਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਇੰਝ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਹੋਵੇ... ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ - ਤਹਿਰਾਨ। ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਨੰਦ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਰੀਬ 60 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਾਲੇ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਚੱਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਤਣਾਅ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਈਰਾਨ-ਇਜ਼ਰਾਈਲ ਵਿਚਾਲੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਇੱਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਜਰਮਨੀ ਵਿੱਚ ਸਨ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਈਰਾਨ ਦੀ ਏਅਰਸਪੇਸ ਬੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਆਉਣਾ ਪਿਆ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਤਹਿਰਾਨ ਚਲੇ ਜਾਣ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਮੈਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਉੱਥੇ ਹੀ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।" ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿਚਲੇ ਭਾਈ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿਚਲੇ ਇੰਡੀਅਨ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸਨ।

ਪਰਿਵਾਰ ਕਿਵੇਂ ਵਸਿਆ ਈਰਾਨ?

ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਹੱਦ ਈਰਾਨ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਸੀ। ਲਾਜਪਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਦੂਜੀ ਵਿਸ਼ਵ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਾਹੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਪਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਨ, ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈਆਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਰਹਿਣਾ ਚੁਣਿਆ।" "ਇੱਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦਆਰਾ ਬਣਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਕੂਲ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਗਣਿਤ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।"

ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਾਹੇਦਾਨ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਚੰਗੇ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਤਹਿਰਾਨ ਆ ਗਏ ਸਨ, ਈਰਾਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇੱਥੇ ਕਾਫੀ ਮੌਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਾਹੇਦਾਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਟਰੱਕ ਚਲਾਉਣਾ ਜਾਂ ਬੱਸ ਚਲਾਉਣਾ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਆਟੋ ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟਸ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਖ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਆਟੋ-ਸਪੇਅਰ ਪਾਰਟਸ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ।" ਇੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲਾਜਪਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਤਹਿਰਾਨ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਸਿੱਖ ਸਨ।

ਕਿਉਂ ਘਟੀ ਗਿਣਤੀ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ 300 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਸਨ ਅਤੇ 4000 ਭਾਰਤੀ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਈਰਾਨ ਭੇਜੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਰੌਣਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਕਈ-ਕਈ ਵਾਰੀ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਸੀ, ਫਿਰ ਇਹ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬਣਿਆ ਫਿਰ ਹਾਇਰ ਸੈਕੰਡਰੀ, ਇਹ ਸਕੂਲ ਸੀਬੀਐੱਸਈ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਕਰੀਬ 300 ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਲਾਜਪਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, "ਅਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਬਦਲ ਗਏ, ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ 12ਵੀਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਹਰ ਗਏ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਏ।" "ਕੋਈ ਯੂਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਕੋਈ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਤੇ ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਬਾਹਰ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।"

"ਜਦੋਂ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ 300 ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਸਨ ਹਰੇਕ ਕੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸੀ, ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਘੱਟ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ।" ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ 60 ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਬਚੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹਨ, ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਘਟਣ ਕਰਕੇ ਆਮਦਨ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ਭਾਰਤੀ ਅੰਬੈਸੀ ਨੂੰ ਹੈਂਡ ਵਰ ਕਰਨਾ ਪਿਆ। ਹੁਣ ਇੰਡੀਅਨ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ।

ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਸਤਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ 15 ਤੋਂ 20 ਜਣੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਹਰੇਕ ਈਰਾਨੀ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਡਿਆਂ ਲਈ 'ਅਘੋਇ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਆਕਾ ਜਾਂ ਮਿਸਟਰ, ਸਰਦਾਰਾਂ ਲਈ 'ਅਘੋਇ' ਸਰਦਾਰ।" "ਇੱਕ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਉੱਥੇ ਕਾਫੀ ਟੌਹਰ ਹੈ।" ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਈਰਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਜਾਣ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਈਰਾਨੀ ਦੋਸਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਤਹਿਰਾਨ ਦਾ ਮੌਸਮ ਅਤੇ ਈਰਾਨੀ ਖਾਣੇ

ਤਹਿਰਾਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਲਾਜਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਚਮਕ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਅਲਬੋਰਜ਼ ਮਾਊਂਟਨ ਰੇਂਜ ਦੇ ਥੱਲੇ ਵਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, "60 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਕੀ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ, 150 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕੈਸਪੀਅਨ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿੱਚ ਸਵਿੱਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।"

"ਸਾਡੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਈਰਾਨੀ ਖਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਸਾਲੇ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਈਰਾਨੀ ਲੋਕ ਚੌਲ ਵੱਧ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਧ ਕਣਕ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ

ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ 1979 ਦੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਜਿੰਨੀ ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਗਾਵਤ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਇਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਗੁੱਸੇ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਰਜ਼ਾ ਪਹਿਲਵੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂ ਖ਼ੋਮਿਨੀ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਯਾਤੁੱਲ੍ਹਾ ਖ਼ੋਮਿਨੀ 14 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰਾਇਸ਼ੁਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਰਾਨ ਇੱਕ ਇਸਲਾਮਿਕ ਗਣਰਾਜ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਧਰਮ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਈਰਾਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਰੀਲਜਨ ਵਿੱਚ ਵੀਜ਼ਟਿੰਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਈਰਾਨੀ ਲੋਕ ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਹਨ ਪਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਉੱਥੋਂ ਵਾਪਿਸ ਆਉਣ ਲੱਗੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਗੁਪਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਈਰਾਨ ਵਿੱਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਈਰਾਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸਦਾ ਹੀ ਚੰਗੇ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵੀ ਚੰਗੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਸਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤਰ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਫ਼ਾਰਸੀ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਲ 1705 ਵਿੱਚ 'ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ' ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਫ਼ਾਰਸੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 5 ਸਾਲ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਾਰਟੀ ਵਿਰੋਧੀ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਨਸ਼ਿਆਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬਿਕਰਮ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਢੰਗ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਪਾਲੀਟਿਕਲ ਅਫੇਅਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 5 ਸਾਲ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੂਨ 2021 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਕੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆਏ ਹਨ।

'ਆਪ' ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਈ ਮੌਕੇ ਅਜਿਹੇ ਆਏ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ। ਅਜਿਹੇ ਕੁਝ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਕੀ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਬਟਾਲਾ ਦੇ ਇੱਕ ਸਿਆਸੀ ਸਮਾਗਮ 'ਚ ਪਹੁੰਚੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਉਪ-ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਇੰਚਾਰਜ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸ਼ੋਦੀਆ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਵਿਧਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦਾ ਰਸਤਾ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉਮੀਦਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ। ਜੋ ਵੀ ਲੀਡਰ ਸਰਕਾਰ 'ਚ ਰਹਿ ਕੇ ਕੁੱਝ ਗਲਤ ਕਰੇਗਾ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਰਹਿ ਕੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹਿੱਤ 'ਚ ਨਾਂ ਹੋਵੇ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਤਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਮਜੀਠੀਆ 'ਤੇ ਹੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਕੇ ਸਵਾਲ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ ਵੱਲੋਂ ਲੰਘੀ 25 ਜੂਨ ਨੂੰ ਛਾਪੇਮਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਬਿਊਰੋ, ਪੰਜਾਬ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰੈਸ ਰਿਲੀਜ਼ ਮੁਤਾਬਕ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ (ਐਸਆਈਟੀ) ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਵੱਲੋਂ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਫੇਦ ਧਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਫਿਲਹਾਲ ਮਜੀਠੀਆ ਮੋਹਾਲੀ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 7 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਉੱਤੇ ਹਨ।

ਉੱਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਆਈਪੀਐੱਸ ਅਫਸਰ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤੀ ਇੱਕ ਲੰਮੀ ਪੋਸਟ 'ਚ ਲਿਖਿਆ, "ਜਦੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਜੀ 2022 ਵਿੱਚ ਡਰੱਗ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਸੀ, ਤਾਂ ਮਾਨ ਸਾਹਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਚਲਾਨ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ।" "ਬਰਗਾੜੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਵੇਲੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰ ਲਿਆ।"

"ਮਜੀਠੀਆ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰਕ ਮਤਭੇਦ ਹੈ ਅਤੇ ਰਹੇਗਾ ਪਰ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਨੇਤਾ ਹੋਵੇ, ਅਭਿਨੇਤਾ ਹੋਵੇ, ਅਮੀਰ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗਰੀਬ ਹੋਵੇ, ਦੋਸਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ।" "ਤੜਕੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰ 'ਤੇ ਰੇਡ ਮਾਰਨਾ ਨੀਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਅਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਿੱਟਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨਿਕਲਦਾ ਨਹੀਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ, "ਮੇਰਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ (ਮਜੀਠੀਆ) ਕਸਟਡੀ ਵਿੱਚ ਸੀ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਹੁਣ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਅੱਜ ਘਰ 'ਤੇ ਰੇਡ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਬੇਟੀ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੋਂ-ਕਦੋਂ ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਬੋਲੇ ਕੁੰਵਰ

ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼ ਚੁੱਕੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਕਈ ਮੌਕੇ ਆਏ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੇ ਸੁਣਾਈ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਬੇਅਦਬੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸੀਐਮ ਮਾਨ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ

ਅਕਤੂਬਰ 2023 ਵਿੱਚ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਵਿੱਚ ਭਾਰਤੀ ਪੁਲਿਸ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।" "ਅੱਜ, ਐੱਸਆਈਟੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ) ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹੋ। ਐੱਸਆਈਟੀ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੁਬਾਰਾ ਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਕਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" "ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਕੀਲਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਜ਼ਲੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "ਮੇਰੀ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ, ਮੈਂ ਹਰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਸਹਿਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।"

ਆਪਣੀ ਹੀ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ

ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਕਥਿਤ ਫ਼ੋਨ ਟੈਪ ਹੋਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਚੁੱਕਿਆ। ਵਿਧਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਵਾਂ ਵਿਖੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੀ 9ਵੀਂ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਹੋਏ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਅਸੈਂਬਲੀ 'ਚ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਬਹਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਫੋਨ ਟੈਪ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸੀ। ਮੈਂ ਬਰਗਾੜੀ ਅਤੇ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਵਿਖੇ ਪੁਲਿਸ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਫ਼ੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।"

ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਫੋਨ ਟੈਪਿੰਗ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਕੋਲ ਟੈਪਿੰਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤਾਂ ਇੱਕ ਐਸਪੀ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਜ਼ੁਲਮ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।" ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਦੋ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲਾਂ- ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਵਿਨੋਦ ਘਈ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਵਹਿ ਗਿਆ ਇੰਦਰ ਤੇ ਬੇਗੋ ਦਾ ਪਿਆਰ

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਵੈਚ

ਇਸ਼ਕ ਮੋਇਆਂ ਨੂੰ ਜਿਊਂਦੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਊਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਸਤੀ ਦੇ ਫ਼ਨਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਭੇਤ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਾ ਵਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਰੀਤ ਹੈ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਹਦੀ ਭਰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਇਸ਼ਟ ਜਾਣ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਥਾ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਮੂੰਹੋਂ ਮੂੰਹ ਤੁਰਦੀ ਆਉਂਦੀ, ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਧੂਹ ਪਾਉਂਦੀ ਕਥਾ ਹੈ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਤੇ ਦਿਲਬੇਗ ਉਰਫ਼ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਦੀ।

ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ 1904 ਈਸਵੀ ਦੇ ਨੇੜ ਤੇੜ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜੋ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਲਾਹੌਰ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ। ਬੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਕਹਾਉਂਦੇ ਕਵੀਆਂ ਤਥਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰੀਤ ਕਥਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ, ਪੂਰਨ ਰਾਮ ਤੇ ਛੱਜੂ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਲਹਿ ਗਏ।

ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਲਾਹੌਰ ਸ਼ਹਿਰ ਕੰਨੀਂ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸੱਸਾ ਤਥਾ ਸਰਸਾ ਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਟਿਕਾਣਾ ਸੀ ਜੋ ਔਲਾਦ ਵਿਹੂਣਾ ਸੀ। ਉਹ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਮੱਥੇ ਰਗੜਦਾ, ਝੋਲੀਆਂ ਅੱਡਦਾ ਤੇ ਆਸਾਂ ਰੱਖ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਔਲਾਦ ਮੰਗਦਾ ਫਿਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਮਾਲ ਡੰਗਰ, ਪੈਸੇ ਧੇਲੇ ਜਾਂ ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜੇ ਲੋੜ ਸੀ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਖਿੜਦੇ ਫੁੱਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਯਾਨੀ ਬਾਲ ਵੇਖਣ ਦੀ। ਆਖਰ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੱਬ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਵੀ। ਕੌਣ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੀ ਬੱਚੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ ਸੀ 'ਦਿਲਬੇਗ', ਉਹ ਸਦੀਆਂ ਤੱਕ ਜੀਵੇਗੀ? ਲਾਡਾਂ ਜਾਈ ਦਿਲਬੇਗ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬੇਗੋ ਅਖਵਾਈ। ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹਦਾ ਸੁਭਾਅ ਚੁਲਬੁਲਾ, ਅਲਬੇਲਾ ਤੇ ਬੇਪਰਵਾਹ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦਿਲਬੇਗ ਤੋਂ ਬਣੀ ਬੇਗੋ, ਬੇਗੋ ਨਾ ਰਹਿ ਕੇ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਬਣੀ ਤਾਂ ਚਹੁੰ ਪਾਸੇ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ। ਉਸ ਦੇ ਹਮ-ਉਮਰ ਉਸ ਤੋਂ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਣ ਲੱਗੇ।

ਜਦੋਂ ਕਿਧਰੇ ਚੰਨ ਮੁੱਖ ਹੋਣ ਥੀਣ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੂਰਜ ਵੀ ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਂ ਕੇਸਰੀ ਦਾ ਜਾਇਆ ਤੇ ਲਾਲਾ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਚੰਦ ਦਾ ਵਾਰਸ ਵੀ, ਉਸੇ ਪੂਰ ਦਾ ਪਰਾਗਾ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਅਨਾਰਕਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਸਾਂਭਦਾ ਸੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ ਭਈ ਮਾਈ ਕੇਸਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲਾਡਲੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰੱਖਿਆ 'ਇੰਦਰ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਂਹਦਿਆਂ ਦਿਲ ਉਂਡੂ ਉਂਡੂ ਕਰੇ।

ਲੋਕ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਵੀ ਂ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਆਂ ਆਪਣੀ ਹੱਟ 'ਤੇ ਦਿਨ ਦੂਣੀ ਰਾਤ ਚੌਗਣੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਆਪਣੇ ਹੁਸਨ ਵਿੱਚ ਮਸਤਾਨੀ ਹੋਈ ਸਖੀਆਂ-ਸਹੇਲੀਆਂ ਨਾਲ ਤ੍ਰਿੰਝਣ ਵਿੱਚ ਬਹਿ ਕੱਤਣ ਕੱਤਦੀ। ਰੇਸ਼ਮ ਜਿਹੀ ਬੇਗੋ ਰੇਸ਼ਮ ਨੂੰ ਕਰੋਸ਼ੀਏ ਨਾਲ ਉਣਦੀ ਤੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਚਾਅ ਦੇ ਮਹਿਲ ਮੁਨਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉੱਛਲ ਉੱਛਲ ਜਾਂਦੀ। ਹਾਏ! ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਨੀਂ ਮੇਰਾ ਪੱਟ ਮੁੱਕਾ ਈ... ਬੇਗੋ ਜਿਵੇਂ ਖ਼ੁਦ ਉੱਛਲੀ ਹੋਵੇ... ਕੋਲ ਬੈਠੀਆਂ ਸਖੀਆਂ ਨੇ ਕੰਨ ਚੁੱਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਬੇਗੋ ਦਾ ਰੇਸ਼ਮੀ ਧਾਗਾ ਖ਼ਤਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਗ਼ਮਗੀਨ ਹੋਈ ਬੋਲੀ...ਹਾਏ! ਮੈਂ ਕੀ ਕਰਾਂ..? ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਵਾਂ..? ਨੀਂ ਕੋਈ ਬੋਲੋ।

ਕੋਈ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਉਸੇ ਵਕਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਸੰਗ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਪੱਟ ਦਾ ਧਾਗਾ ਲੈਣ ਤੁਰ ਪਈ। ਬੇਗੋ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ...ਕਿੱਥੋਂ ਥਿਆਊ ਉਮਦਾ ਪੱਟ...? ਕਿਸੇ ਕਿਹਾ... ਸੁਣਿਐ ਅਨਾਰਕਲੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਆ ਈ.. ਜਿਹਦੀ ਹੱਟ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਈ ਉਮਦਾ ਪੱਟ। ਚਲੋ ਫਿਰ ਚੱਲੀਏ..! ਬੇਗੋ ਸਹੇਲੀਆਂ ਸੰਗ ਉੱਧਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਪਈ। ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਆਣ ਬਹੁੜੀਆਂ ਸੋਹਣੀਆ ਸੁਨੱਖੀਆ ਨਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੇਗੋ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹਿਆ ਗਿਆ।

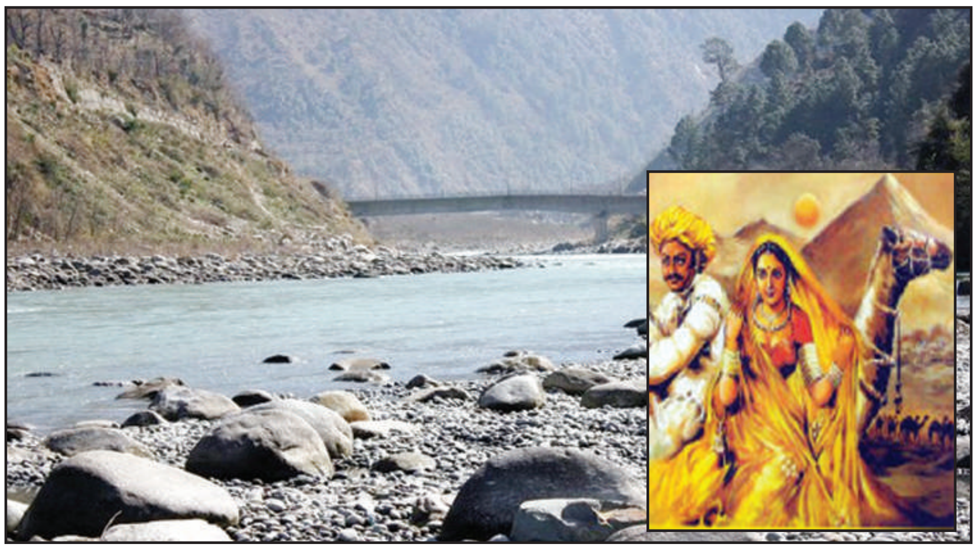

ਇੰਦਰ ਹੁਣ ਬਾਣੀਆ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਵਣਜ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਸਨ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੋ ਬੈਠਾ। ਉਸ ਦੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਜਿਵੇਂ ਚੰਨ ਨੂੰ ਚਕੋਰ ਤੱਕਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਉਵੇਂ ਇੰਦਰ ਬੇਗੋ ਕੰਨੀਂ ਵੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਉਹਦਾ ਧਿਆਨ ਟਿਕਿਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਾਅ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਅਲਬੇਲੇ ਸੁਭਾਅ ਨਾਲ ਭਰੀ ਬੇਗੋ ਮੁਟਿਆਰ ਸਖੀਆਂ ਦੀ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹਾਂ ਮਿਲਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਇੰਦਰ ਕਦੀ ਕੁਝ ਲਿਆਉਂਦਾ ਤੇ ਕਦੀ ਕੁਝ...ਉਹ ਬੇਗੋ ਦੇ ਬੋਲ ਪੁਗਾਉਂਦਾ ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਰਾਹ ਜਾ ਪਿਆ। ਲੋਕ ਵੇਖਦੇ...ਲ ਬਈ ਬਾਣੀਏਂ ਨੇ ਤਾਂ ਕਰ ਲਿਆ ਵਪਾਰ...ਮੰਦ ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ...ਕੋਈ ਕੁਝ ਬੋਲਦਾ ਤੇ ਕੋਈ ਕੁਝ।

ਸਖੀਆਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿੰਦੀਆਂ, ਪਰ ਇੰਦਰ ਕਦ ਸੁਣਦਾ।।? ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਬਸ ਇੱਕੋ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੇ, ਜੋ ਬੇਗੋ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਨਿਕਲਦੀ...ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੀ, ਕਟਾਰ ਵਾਂਗ ਸੀਨੇ ਵਿੱਚ ਲਹਿ ਜਾਂਦੀ ਤੇ ਕੋਈ ਰਸ ਜਿਹਾ ਰਿਸਣ ਲੱਗਦਾ। ਕਿਸੇ ਕੁਝ ਮੰਗਿਆ...ਇੰਦਰ ਆਖੇ ਸੂ 'ਕੇਰਾਂ ਬੇਗੋ ਕਹੇ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਕਹੇ ਦੁਕਾਨ ਫੂਕ ਦਊਂ।' ਕੁੜੀਆਂ ਚਹਿਕੀਆਂ... 'ਅੱਛਾ ਇਵੇਂ ਕਿਵੇਂ..? ਐਵੇਂ ਈ...ਰਹਿਣ ਦੇ...ਗਾਲੜੀ..!' 'ਨਾ ਜੀ ਨਾ' ਇੰਦਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ। ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਸ਼ਰਮਾਈ ਤੇ ਆਪੂ ਵਿੱਚ ਵੜਨ ਲੱਗੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਮੋਹ ਦਾ ਬੋਲ ਠੱਗ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ 'ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਭਾਵੇਂ ਫੂਕੇ ਭਾਵੇਂ ਰੱਖੇ।' ਸਖੀਆਂ ਹੱਸੀਆਂ...ਕੌਣ ਕਰਦਾ ਈ ਇੰਝ ਭਲਾ..? ਤੇ ਤੂੰ ਬਾਣੀਆ ਹੋ ਕੇ।।? ਕਦੀ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤਾਂ ਮੱਚਦੀ 'ਤੇ ਤੇਲ ਪਾਉਣ ਮਾਤਰ ਸੀ।

ਉਹ ਉੱਠਿਆ...ਬੇਗੋ ਦੇ 'ਭਾਵੇਂ ਫੂਕੇ' ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਦੁਕਾਨ ਨੂੰ ਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਪਏ ਅਣ-ਮੁੱਲੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੁੜੀਆਂ ਸਹਿਮ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਉੱਥੋਂ ਤੁਰਦੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਰਾਹੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ... ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਲੋਕ ਭੱਜਦੇ ਹਨ... ਏ ਇੰਦਰ ਬਾਣੀਏਂ ਦੀ ਹੱਟ ਮੱਚ ਗਈ ਏ.. ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੇ ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗ ਬੁਝਾਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇੰਦਰ ਆਪਣੀ ਸੁੱਧ ਬੁੱਧ ਗੁਆ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਹੁਣ ਆਪਣਾ ਆਪ ਕਿੱਥੋਂ ਯਾਦ...ਉਹ ਤਾਂ ਬੇਗੋ ਵਿੱਚ ਗੁਆਚ ਕੇ, ਉਸੇ ਦੇ ਮਗਰ ਹੋ ਤੁਰਦਾ ਹੈ।

ਹਵਾ ਦੇ ਪਰਾਂ 'ਤੇ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੇਕ ਪਹਿਲੂ ਉੱਭਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਕਿਹਾ ਇਹ ਇੱਕੋ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਪ੍ਰੀਤ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਆਖਦਾ 'ਨਾ ਜੀ, ਕੋਈ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਦੂਜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੀ, ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਨਿਬੇੜਾ ਹੋਈ ਹੈ।' ਕੋਈ ਕੁਝ ਵੀ ਕਹੇ... ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦਾ, ਪਰ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਡੁੱਬਦਾ ਹੈ। ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਖੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਗੜੁੱਚੀਆਂ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਕੋਲ ਹੀ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਇੰਦਰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜਾ ਢੁਕਿਆ। ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ 'ਸ਼ਾਇਰ' ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ;

ਨੀਂ ਬੇਗੋ! ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾ ਧਰਦੀ
ਤੇਰੇ ਉੱਤੇ ਮਰਸਾਂ।
ਜੋ ਤੂੰ ਆਖੇਂ ਪਲ ਨਾ ਲਾਵਾਂ
ਸੇ ਵੇਲੇ ਕਰਸਾਂ।
ਇੱਕੋ ਤੇਰੀ ਦੀਦ ਨੂੰ ਬੀਬਾ
ਸ਼ਾਇਰ ਬਣ ਕੇ ਤਰਸਾਂ।
ਕਿਹੜਾ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਿਆ ਇੱਥੇ
ਕਿਸ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰੀ।

ਇਸ਼ਕ ਵਿੱਚ ਕੌਣ ਜਿੱਤਦਾ ਤੇ ਕੌਣ ਹਾਰਦੈ..? ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੰਦਰ ਦੇ ਮੁੜ ਮੁੜ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਜਿਵੇਂ ਫਿਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਲੈਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੀ ਹੋਈ...'ਕੀ ਵੇਖਦਾਂ ਈ...? ਜੇ ਸੱਚਾ ਐਂ ਤਾਂ ਮਾਰ ਛਾਲ।' ਇੰਦਰ ਨੇ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਰਾਵੀ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਵੇਖਦੇ ਹੀ ਵੇਖਦੇ...ਰਾਵੀ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿੱਚ ਜਾ ਰੁੜ੍ਹਿਆ। ਬੇਗੋ ਨਾਰ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗਾ...'ਕਿਹੜਾ ਬਾਜ਼ੀ ਜਿੱਤਿਆ ਇੱਥੇ, ਕਿਸ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਹਾਰੀ..?' ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਸਤਰਾਂ। ਉਹ ਉੱਚੀ ਦੇਣੀ ਕੁਰਲਾਈ 'ਹਾਏ ਵੇ ਲੋਕੋ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਿਨ ਵਿਆਹੋਂ ਰੰਡੀ ਹੋ ਗਈ ਵੇ।' ਤੇ ਏਨਾ ਆਖ ਰਾਵੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਪਈ। ਜੋ ਜਿਊਂਦੇ ਜੀਅ ਨਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਮਰ ਕੇ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਰਾਵੀ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇੰਦਰ ਤੇ ਬੇਗੋ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਡੁੱਬੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਰ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਥਾ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਅ ਗਈ। ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਅਮਰਤਾ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਿਉਂ ਬੋਲਦੇ ਨੇ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ

(ਸਫਾ 14 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦਾ ਵੀ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਨਾਂ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਟਕਪੂਰਾ-ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਗੋਲੀਕਾਂਡ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ "ਮੈਂ ਏਜੀ ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਿਆਣਪ, ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਂਝ, ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਬਰਗਾੜੀ, ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਅਤੇ ਬਹਿਬਲ ਕਲਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੇ ਵਕੀਲ ਵਜੋਂ ਰਹਿ ਚੁੱਕੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕੇਸ ਰਾਜ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਅਤੇ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹਨ।"

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਚੁੱਕੇ

ਸਤੰਬਰ 2023 ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਹੱਕੀ ਬੱਕੀ ਰਹਿ ਗਈ ਜਦੋ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਵਾਲੇ ਸਕੂਲ ਨੂੰ "ਸਕੂਲ ਆਫ ਐਮੀਨੈਂਸ" ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਦੀ ਸਕੂਲ ਬਾਰੇ ਫੇਸਬੁੱਕ ਪੋਸਟ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ,"ਡਾ। ਸਾਹਿਬ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ-ਬਹੁਤ ਵਧਾਈਆਂ। ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਸਕੂਲ ਵੀ ਦਿਖਾ , ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਵਾਂ ਸਕੂਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਸਮਾਰਟ ਸਕੂਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।"

ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿੰਕੂ ਬਾਰੇ 'ਆਪ' 'ਤੇ ਤੰਜ

ਜਦੋਂ ਮਾਰਚ 2024 ਵਿੱਚ ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਰਿੰਕੂ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਤੰਜ ਕੱਸਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਦੋ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕੀਤੀ, ਇੱਕ ਜਦੋਂ ਰਿੰਕੂ 'ਆਪ' 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਦੂਜੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਭਾਜਪਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਨਾਲ ਕੁੰਵਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਕਿਆ ਸੇ ਕਿਆ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੇਖਤੇ ਦੇਖਤੇ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਆਖਿਰ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਚੂਕ ਹੋ ਗਈ ਹੈ! ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਤੇ ਧੋਖਾ ਅਤੇ ਬੇਗਾਨਿਆਂ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਗਾਉਣਾ, ਇਹ ਕਿਹੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਹੈ? ਸੰਕਟ ਦੀ ਇਸ ਘੜੀ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਬਦਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ 1998 ਬੈਚ ਦੇ ਆਈਪੀਐੱਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਟਕਪੂਰਾ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਜਨਰਲ (ਆਈਜੀਪੀ) ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੁੰਵਰ ਵਿਜੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਜੂਨ 2021 ਵਿੱਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਕਨਵੀਨਰ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਉੱਤਰੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਲਹਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਲਈ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੁਬਈ ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲਾ ਸੀ

1956 ਦੀਆਂ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ, ਦਿ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਡੇਵਿਡ ਹੋਲਡਨ ਬਹਿਰੀਨ ਟਾਪੂ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ, ਜੋ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਸਰਪਰਸਤੀ ਅਧੀਨ ਸੀ। ਹੋਲਡਨ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਭੂਗੋਲ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਰਬ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਪਰ ਇਹ ਆਸ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬਾਗ਼ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਦੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਣ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨ ਵੱਜੋਂ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਏ ਦੁਬਈ, ਅਬੂ ਧਾਬੀ ਅਤੇ ਮਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਬਰਤਾਨਵੀ ਬਸਤੀ ਰਹੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਮਿਲੇ। ਹੋਲਡਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ,"ਰਾਜ ਇੱਥੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਕਾਲਪਨਿਕ ਪ੍ਰਭਾਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਜੋ ਅਸੰਗਤੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ, "ਨੌਕਰ, ਧੋਬੀ ਅਤੇ ਚੌਕੀਦਾਰ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਬਹਿਤਰੀਨ ਐਂਗਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਰਿਵਾਜ਼ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਯਾਨਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪਹਾੜੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਮਸ਼ਹੂਰ 'ਕੜੀ ਲੰਚ' ਹੁੰਦਾ ਸੀ।" ਓਮਾਨ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ, ਜੋ ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਰਬੀ ਨਾਲੋਂ ਉਰਦੂ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦਾ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੇੜਲੇ ਰਾਜ ਕੁਐਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਹੁਣ ਪੂਰਬੀ ਯਮਨ ਹੈ, ਵਿੱਚ ਸੈਨਿਕ ਹੈਦਰਾਬਾਦੀ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਬਰਤਾਨਵੀ ਭਾਰਤ ਦਾ ਰਾਜ

ਅਦਨ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, "ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਸਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੱਤਰ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਥੇ ਵਕਤ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਰਤਾਨਵੀ ਰਾਜ ਆਪਣੇ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ, ਮਹਾਰਾਣੀ

ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਸੀ, ਗਿਲਬਰਟ ਅਤੇ ਸੁਲੀਵਾਨ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਅਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸੀ।" "ਇਸ ਸਭ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਰਾਹੀਂ ਅਰਬ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਬੇਹੱਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ।" ਭਾਵੇਂ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਹੈ, 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਅਰਬ ਪ੍ਰਾਇਦੀਪ ਦੇ ਤਕਰੀਬਨ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਰਾਜ ਸੀ।

ਅਦਨ ਤੋਂ ਕੁਵੈਤ ਤੱਕ ਅਰਬ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਭਾਰਤੀ ਫ਼ੌਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਨ। 1889 ਦੇ ਇੰਟਰਪ੍ਰੇਟੇਸ਼ਨ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਅਰਧ-ਸੁਤੰਤਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਬੂ ਧਾਬੀ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਜੈਪੁਰ ਵਰਗੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਇਸਰਾਏ ਲਾਰਡ ਕਰਜ਼ਨ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁਸ ਬੈਲਿਆ ਜਾਂ ਕਿਲਾਤ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ (ਅੱਜ ਦਾ ਬਲੂਚਿਸਤਾਨ) ਭਾਰਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਰਿਆਸਤ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਰਤੀ ਪਾਸਪੋਰਟ ਆਧੁਨਿਕ ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਅਦਨ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੀ ਅਤੇ ਬੰਬਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ 1931 ਵਿੱਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨ ਆਏ ਸਨ, ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਰਬ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਇਸ ਅਰਬ ਵਿਸਥਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸਨ।

1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ

ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੱਦ ਦਰਸਾਉਣ ਵਾਲੇ ਨਕਸ਼ੇ ਸਖ਼ਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੁਪਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਟੋਮਨ ਜਾਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸਾਊਦੀ ਅਰਬ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅਰਬ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਇਲ ਏਸ਼ੀਆਟਿਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਇੱਕ ਲੈਕਚਰਾਰ ਨੇ ਮਜ਼ਾਕ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ, "ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਈਰਖਾਲੂ ਸ਼ੇਖ ਆਪਣੀ ਪਿਆਰੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਰਦੇ ਹੇਠ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਰਬ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਗੁਪਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫ਼ੈਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਇਹ ਸੋਚਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਜਗ੍ਹਾ ਕੁਝ ਭਿਆਨਕ ਵਾਪਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

1920 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ, ਸਿਆਸਤ ਬਦਲਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਮਰਾਜਵਾਦੀ ਢਾਂਚੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਮਹਾਭਾਰਤ ਦੇ ਭੂਗੋਲ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਮੁਤਾਬਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਸਥਾਨ ਵਜੋਂ ਦੇਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਸੀ। 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1937 ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਸਾਮਰਾਜੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਦਨ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਜਾਰਜ ਛੇਵੇਂ ਦੀ ਭੇਜੀ ਗਈ ਇੱਕ ਤਾਰ ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ, "ਅਦਨ ਤਕਰੀਬਨ 100 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਨਿੱਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਸੀ। ਹੁਣ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸਬੰਧ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਦਨ ਮੇਰੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖਾੜੀ ਖੇਤਰ ਇੱਕ ਦਹਾਕੇ ਤੱਕ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਿਹਾ। ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਕੁਵੈਤ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਹੋ ਗਏ? ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ "ਫ਼ਾਰਸੀ ਖਾੜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ" ਕਰਨ ਦੇਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਤਹਿਰਾਨ ਵਿੱਚ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦੂਤਾਵਾਸ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ 'ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਹਿਮਤੀ' 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਬਹੁਤੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਾੜੀ ਨਿਵਾਸੀ ਵਿਲੀਅਮ ਹੇਅ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਖਾੜੀ ਅਰਬਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਣਉਚਿਤ ਹੈ।" ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਕੁਵੈਤ ਤੱਕ ਦੇ ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ ਅੰਤ ਵਿੱਚ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1947 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ। ਯਾਨੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿੱਚ ਵੰਡ ਤੋਂ ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ।

ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸੈਂਕੜੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਖਾੜੀ ਅਰਬ ਰਾਜ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਗਾਇਬ ਸਨ। ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ 75 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਜੋ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਅਜੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੀ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਛੋਟੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਤਬਾਦਲੇ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸੀ ਕਿ ਫਾਰਸ ਦੀ ਖਾੜੀ ਦੇ ਰਾਜ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪ-ਮਹਾਂਦੀਪ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਲੇਮੈਂਟ ਐਟਲੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਖਾੜੀ ਦਾ ਇਕੱਠੇ ਸ਼ਾਸਨ ਛੱਡਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਿਆ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਅਗਲੇ 24 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨੇ ਖਾੜੀ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਰਾਜ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਅਰਬ ਰਾਜ ਹੁਣ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਾਇਸਰਾਏ (ਭਾਵ ਦਿੱਲੀ) ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਲ (ਲੰਡਨ) ਨੂੰ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਖਾੜੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਲ ਰਿਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕਿਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਗੋਆ ਪੁਰਤਗਾਲੀਆਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਂਡੀਚੇਰੀ (ਪੁਡੂਚੇਰੀ) ਫਰਾਂਸ ਦਾ ਸੀ।" ਪਰ ਉੱਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਦਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਰੁਪਿਆ ਸੀ। ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖਾ ਸਾਧਨ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਇੰਡੀਆ ਸ਼ਿਪਿੰਗ ਲਾਈਨ ਸੀ ਅਤੇ ਖਾੜੀ ਦੀਆਂ 30 ਰਿਆਸਤਾਂ 'ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ 'ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਨਿਵਾਸੀਆਂ' ਦਾ ਸ਼ਾਸਨ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕਰੀਅਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਆਖਰਕਾਰ 1971 ਵਿੱਚ ਖਾੜੀ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸੁਏਜ਼ ਦੇ ਪੂਰਬ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਛੱਡਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਉਸੇ ਸਾਲ ਜੁਲਾਈ ਵਿੱਚ, ਡੇਵਿਡ ਹੋਲਡਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, "ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ, ਖਾੜੀ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਣਗੇ।" "ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਆਖਰੀ ਬਚਿਆ ਹੋਇਆ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਆਕਰਸ਼ਕ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਢਹਿਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਭਰੇ ਸਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਖਾੜੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਹ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ। ਬਹਿਰੀਨ ਤੋਂ ਦੁਬਈ ਤੱਕ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਬੰਧ ਯਾਦ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਜਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦੀ ਮਿੱਥ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਯਾਦਾਂ ਕਾਇਮ ਹਨ, ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਖਾੜੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਨਾਟਕੀ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦੀਆਂ। 2009 ਵਿੱਚ, ਪਾਲ ਰਿਚ ਨੇ ਕਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਇੱਕ ਸੰਤਰਾ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਸੰਤਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਏਜੰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਭਾਰਤੀ ਕਰਮਚਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ।" ਬੁੱਢੇ ਆਦਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਰਤੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਤੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਇੱਥੇ ਨੌਕਰਾਂ ਵਜੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਅੱਜ ਦਾ ਦੁਬਈ ਦਾ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਗੁਆਚਿਆ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਅੱਜ ਦੁਬਈ, ਜੋ ਕਦੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ, ਨਵੇਂ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਦਾ ਚਮਕਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਲੱਖਾਂ ਭਾਰਤੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਜਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਖਾੜੀ ਦੇ ਵਾਰਸ ਬਣ ਸਕਦੇ ਸਨ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਜੈਪੁਰ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਜਾਂ ਬਹਾਵਲਪੁਰ ਦੇ ਬਣੇ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਇੱਕ ਸ਼ਾਂਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਫ਼ੈਸਲੇ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸੀ। ਇਸ ਫ਼ੈਸਲੇ ਨੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਖਾੜੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਗੂੰਜ ਅੱਜ ਵੀ ਹਨ।

ਮਿਸ਼ਨ/ਵਾਰਮ ਸਪਰਿੰਗ ਇਲਾਕੇ
1053 Nez Perce ct Fremont CA 94539.
ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀਆਂ ਚਾਹਵਾਨ ਔਰਤਾਂ ਲਈ
1 ਬੈਡਰੂਮ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਿਰਾਏ ਲਈ ਖਾਲੀ

ਕਿਰਾਏ ਤੇ ਕਮਰਾ ਲੈਣ ਦੀ ਚਾਹਵਾਨ ਪੂਰਨ ਸ਼ਾਕਾਹਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ

Renting 1 bedrooms to women in the Mission/Warm spring area
1053 Nez Perce ct, Fremont, CA 94539.

Need to be Vegetarian and non drinking/smoking

Interested folks can contact
510-676-8752

ਸ਼ਹੀਦ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਉਹ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਲਿਪੀਕਾਰ, ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ, ਸੁਚੇਤ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਸਨ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ। ਧਰਮ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਜਬਰ ਨੂੰ ਸਬਰ ਨਾਲ ਹੰਢਾਇਆ। ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਸਿੱਖ ਅਰਦਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾ ਕਿ- ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ ਸੀਸ ਦਿੱਤੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਾਏ॥

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜਨਮ 10 ਮਾਰਚ 1644 ਈ: ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਅਲੀਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਜੱਫਰਗੜ੍ਹ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਮਾਈਦਾਸ ਤੇ ਮਾਤਾ ਮਧਰੀਬਾਈ ਦੇ ਘਰ ਹੋਇਆ। ਬਚਪਨ ਦਾ ਨਾਂ ਮਨੀਰਾਮ (ਮਨੀਆ) ਸੀ। ਉਹ 1657 ਈ: ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਹਰਿਰਾਏ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਕੀਰਤਪੁਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ 1659 ਈ: ਵਿਚ ਲੱਖੀਰਾਏ ਦੀ ਧੀ ਸੀਤੋ ਬਾਈ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਕੋਲ ਦਿੱਲੀ ਚਲੇ ਗਏ। ਫਿਰ 1664 ਈ: ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਬਕਾਲਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਜਦੋਂ 1675 ਈ: ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਦਿੱਲੀ ਰਵਾਨਗੀ ਸਮੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕੋਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਛੱਡ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਮਤੀਦਾਸ, ਭਾਈ ਸਤੀਦਾਸ ਅਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਦਿਆਲਾ ਜੀ ਭਾਈ ਮਨੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਭਾਈ ਮਨੀਰਾਮ ਜੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਸੰਨ 1688 'ਚ ਭੰਗਾਣੀ 1690 ਵਿਚ ਨੰਦੌਣ ਦੀਆਂ ਜੰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1691 ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ 'ਦੀਵਾਨ' ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਮਿਲੀ।

ਸੰਨ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਕੇ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਨ 1704 ਈ: 6-7 ਪੋਹ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦਾ ਕਿਲਾ ਛੱਡਿਆ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮੁਕਤਸਰ ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਮਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜ ਗਏ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸੋਂ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਦਮਦਮੀ ਬੀੜ ਲਿਖਵਾਈ ਸੀ।

ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰ ਮਰਿਆਦਾ ਪ੍ਰਪੱਕ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਸੰਨ 1738 ਈ. ਨੂੰ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਾਹਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ 'ਬੰਦੀ ਛੋੜ' ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ। ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਗਵਰਨਰ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ 5000 ਮੋਹਰਾਂ ਦਾ ਕਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਅਤੇ ਦਿਵਾਨ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਨੇ ਵਿਉਂਤ ਬਣਾ ਲਈ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰ ਕੇ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੁਗਲ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੀ ਉਸ ਚਾਲ ਦਾ ਪਤਾ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪੁਰਬ ਤੇ ਨਾ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾ ਪੁੱਜਣ ਕਰਕੇ ਚੜ੍ਹਾਵੇ ਦੀ ਧਨ ਰਾਸ਼ੀ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਰਕਮ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸਾਖੀ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲੀ। ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਇਹ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਚਾਲ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਹੁੰਚ ਹੀ ਗਏ। ਸੂਬਾ ਲਾਹੌਰ ਨੇ ਲਖਪਤ ਰਾਏ ਨੂੰ ਫੌਜ ਦੇ ਕੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ।

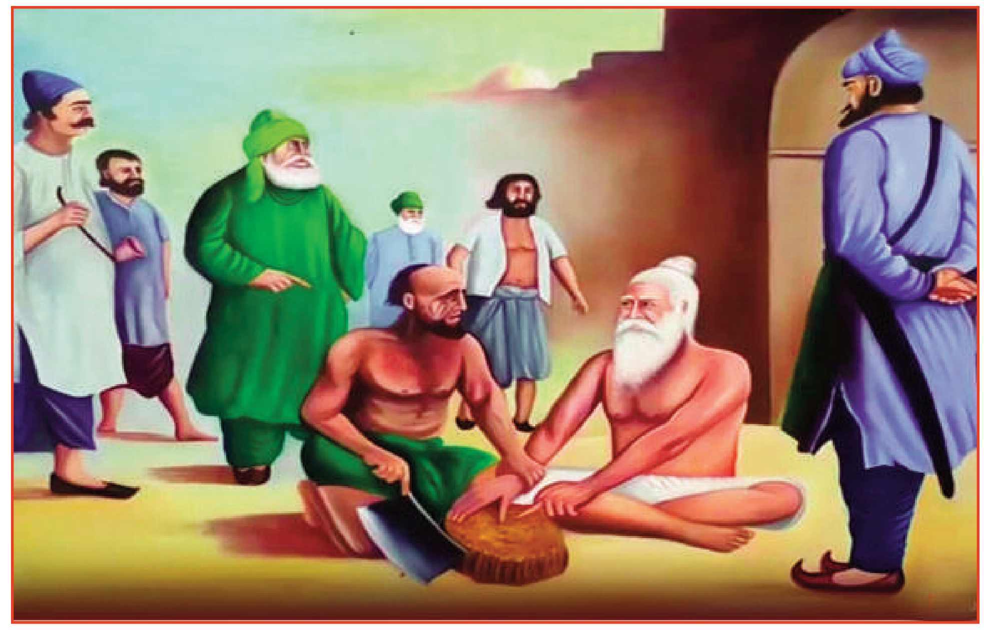

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਲਾਹੌਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰ ਨਾ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜਾਮ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਘਾਟ ਉਤਾਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਜਬਰਨ ਧਰਮ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੇਠ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਡਰਾਵੇ ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਕਈ ਫਰੇਬੀ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਅਡੋਲ ਰਹੇ ਅਤੇ ਵਿਚ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਂ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਜਾ ਨੂੰ ਹੱਸ ਕੇ ਕਬੂਲ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਰੇ ਨਾਲ ਚੀਰਿਆ। ਭਾਈ ਗੁਲਜਾਰ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਪੁੱਠਿਆਂ ਲਟਕਾ ਕੇ ਖੱਲ ਲਾਹ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ।

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾਖਾਸ ਚੌਂਕ ਲਾਹੌਰ ਲੰਡੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ 90 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 24 ਜੂਨ 1734 ਨੂੰ ਬੰਦ-ਬੰਦ ਕੱਟ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਭਾਈ ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਾਹੌਰੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਸਤੀ ਦਰਵਾਜਿਉਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਾਹੀ ਕਿਲੇ ਕੋਲ ਕੀਤਾ, ਜਿੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਦੂਸਰਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਸਿਦਕ, ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਸੀ।

ਮੌਤ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਵੀ ਨਾ ਡਰਨ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਮਰਨ ਵਿਚ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ। ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਲੀ ਵਿਚ ਸੇਧ ਦਿੰਦੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

'ਸਿੱਖ ਸੰਘ' (1716-1799)

ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ 9 ਜੂਨ, 1716 ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਿਪਤਾ ਦਾ ਸਮਾਂ ਸੀ। ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਫਰੁਖਸਈਅਰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਖੂਨੀ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਕੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਸਰਹਿੰਦ, ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਜੰਮੂ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਬੜੇ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ। ਮਾਝੇ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ 'ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ' ਤੇ 'ਬੰਦਈ ਖਾਲਸਾ' ਵਿਚ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਲੈ ਲਈ। ਸੰਨ 1716-1720 ਤੱਕ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਖੜੋਤ ਆ ਗਈ।

ਅਬਦੁਲ ਸਮੱਦ ਖਾਨ (1713-1726) ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਕੁਝ ਨਰਮੀ ਵਰਤੀ। ਸੰਨ 1720 ਤੱਕ ਸਿੰਘ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਪਰਤ ਆਏ। ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਛੋੜ ਦਿਵਸ ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਅਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਸੁੰਦਰੀ ਜੀ ਨੇ 1721 ਵਿਚ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਤਤ ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਬੰਦਈ ਖਾਲਸਾ ਇਕ ਹੀ ਤੱਤ ਖਾਲਸਾ ਹੇਠ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਅਬਦੂ ਸਾਮੰਦ ਖਾਨ ਨੂੰ ਮੁਲਤਾਨ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸਦਾ ਪੁੱਤਰ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਜਕਰੀਆ ਖਾਨ 1726 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਣਿਆ। ਉਸਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਖੁਰਾ-ਖੋਜ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਹੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਨ ਦੇ ਇਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਸੰਨ 1726 ਵਿਚ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਰਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਂ ਅਤੇ 22 ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ 2000 ਦੀ ਫੌਜ ਭੇਜੀ ਗਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹੇ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਅਫਵਾਹ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਇਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਬਹਾਦਰੀ ਨੇ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਰੋਹ ਜਾਗ ਉਠਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲੀ ਕਿ ਜੇਕਰ 22 ਸਿੰਘ 2000 ਫੌਜ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਜੁਲਮ ਵਿਰੁੱਧ ਟੱਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਰਤ ਆਏ। ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨਾ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸਿੰਘ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਲੜੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਹੁਣ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸੰਨ 1733 ਵਿਚ ਸਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਫੈਜ਼ਲਪੁਰੀਆ ਨੂੰ ਨਵਾਬੀ ਅਤੇ ਇਕ ਲੱਖ ਸਾਲਾਨਾ ਦੀ ਜਗੀਰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਕਿ ਸਿੰਘ ਵਿਦਰੋਹ ਦਾ ਰਸਤਾ ਛੱਡ ਦੇਣਗੇ। ਪਰ ਸਿੰਘ ਤਾਂ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਵੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸੂਰਬੀਰ ਫੌਜੀ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦਲ ਸਨ 'ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਅਤੇ ਤਰੁਣਾ ਦਲ'- ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਵਿਚ 40 ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧ, ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ। ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਵਾਸਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕਰਦੇ। ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਜੰਗੀ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦਿਖਾਈ। ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 12000 ਹੋ ਗਈ। ਸੰਚਾਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚਲਾਉਣ ਲਈ 5 ਧੜਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਝੰਡਾ ਅਤੇ ਨਗਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਸਥਾਨ ਸਨ- ਰਾਮਸਰ, ਬਿਬੇਕਸਰ, ਲੱਛਮਣਸਰ, ਕੌਲਸਰ, ਸੰਤੋਖਸਰ। ਦੋਵੇਂ ਦਲ ਬੁੱਢਾ ਦਲ ਤੇ ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਨਵਾਬ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਫੈਜ਼ਲਪੁਰੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾਲ ਟੱਕਰ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੇ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ 7 ਧੜੇ ਹੋਰ ਮਿਲਾ ਕੇ 12 ਮਿਸਲਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ।

ਤਰੁਣਾ ਦਲ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਭਾਰੀ ਟੱਕਰ ਲਈ। ਬਾਰ-ਦੁਆਬ ਤੋਂ ਸਤਲੁਜ ਪਾਰ ਸਰਦਾਰ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਕੇ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਰਿਆਸਤ ਬਣਾ ਲਈ। ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਜਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਖਪਤ ਰਾਏ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਰਬਤ ਖਾਲਸਾ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜ ਭੇਜੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨੀ ਇਸ਼ਨਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਅ ਨਾ ਸਕੇ। ਪਰ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਵਾ ਕੇ 1738 ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਪਈ। ਸੰਨ 1739 ਵਿਚ ਨਾਦਰ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ, ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਜ਼ਕਰੀਆ ਖਾਨ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਡਲੇਵਾਲ ਦਾ ਕਿਲਾ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ 'ਤੇ ਫਿਰ ਜ਼ੁਲਮ ਵਧੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸੁਰ-ਖਿਅਤ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਗਸਤ 11, 1740 ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਮਹਿਤਾਬ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੱਸੇ ਰੰਗੜ ਦਾ ਸਿਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਛੋਟਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ, 1746 ਵਿਚ ਕਾਹਨੂੰਵਾਨ (ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਵਾਪਰਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ 7 ਹਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਲਗਭਗ 3000 ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਨਾਖਾਸ ਚੌਂਕ, ਦਿੱਲੀ ਗੇਟ ਲਾਹੌਰ, ਸ਼ਹੀਦਗੰਜ ਵਿਖੇ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ।

ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਘਰੇਲੂ ਜੰਗ ਵਿਚ 11 ਮਾਰਚ, 1748 ਨੂੰ ਮੀਰ ਮੰਨੂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਉਸਨੇ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਨੂੰ ਦੀਵਾਨ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਬ ਬਣ-ਾਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਸਥਾਈ ਹਕੂਮਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ-ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਸੁਖਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਉਹਨਾਂ 1734 ਵਾਲੇ ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਅਧੀਨ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੂੰ ਸੈਨਾਪਤੀ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਨ 1746-1749 ਤੱਕ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫੌਜੀ ਤਾਕਤ ਫੜ ਲਈ ਸੀ।

ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਸਖਤੀ ਵਧਾਈ। ਉਸ 1748 ਵਿਚ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਫੌਜਦਾਰ ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਬ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਵੱਲੋਂ ਲੜਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਤਕੜੀ ਟੱਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਆਣ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਨੇ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੰਘ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸੰਧੀ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ। ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਪਰ ਵਕਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ 'ਪੱਟੀ' ਦੀ ਜਗੀਰ ਦਾ ਚੌਥਾ ਹਿੱਸਾ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ 1751 ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਆਇਆ। ਉਹ ਲਾਹੌਰ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਮਾਰਚ 1752 ਨੂੰ ਜੰਗ ਛਿੜੀ। ਦੀਵਾਨ ਕੌੜਾ ਮੱਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੂੰ ਕੈਦੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾਲ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੂੰ ਲਾਹੌਰ ਅਤੇ ਮੁਲਤਾਨ ਦਾ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਅਫਗਾਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੇ 1749 ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਗੀਰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ। ਉਸਨੇ ਸਾਦਿਕ ਬੇਗ ਅਤੇ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਹੇਠ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫੌਜ ਭੇਜੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਾਖੋਵਾਲ (ਆਨੰਦਪੁਰ) ਵਿਖੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ। ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਨਰਮੀ ਵਰਤਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਖਾਨਾਪੂਰੀ ਵਿਚ 40-50 ਸਿੰਘ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਪਰ ਵੱਡਾ ਹਮਲਾ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਨੇ ਆਪ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਟਾਲਾ ਨੇੜੇ 900 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਕੌਮੀ ਚੇਤਨਾ ਆ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਆਮ ਲੋਕ ਵੀ ਕਿਸਾਨ ਕਾਰੀਗਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਦਦ 'ਤੇ ਸਨ। ਉਹ ਗੁਰੀਲਾ ਜੰਗ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨਾ ਤੇ ਅਨਾਜ ਲੁੱਟ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਨਵੰਬਰ 1753 ਵਿਚ ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਅਗਲਾ 5 ਸਾਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਰਾਜਕਤਾ ਦਾ ਸੀ।

ਸੰਨ 1757 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ 'ਤੇ ਧਾਵਾ ਬੋਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੇ ਤੈਮੂਰ ਖਾਂ ਨੂੰ ਸੂਬੇਦਾਰ ਅਤੇ ਜਹਾਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਉਸਦਾ ਸਹਾਇਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ। ਮਜੀਬ-ਉਲ ਨੂੰ ਮੁਖਤਿਆਰ ਬਣਾਇਆ। ਮੀਰ ਮਨੂੰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਮੱਲੀਆਂ। ਤੈਮੂਰ ਖਾਂ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਲਈ ਅਤਾਈ ਖਾਂ ਅਤੇ ਜਹਾਨ ਖਾਂ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਪਿੰਡ ਗੋਹਲਵਾਲ ਵਿਖੇ ਅਫਗਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਇਆ। ਅੰਤ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨਾਲ ਰਲ ਗਏ। ਤੈਮੂਰ ਖਾਨ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਬਣਨੀ।

ਅਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਮਰਹੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਤੈਮੂਰ ਖਾਨ ਨੂੰ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਕਾਬਲ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਮਰਾਠਿਆਂ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1759 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਦੀਨਾ ਬੇਗ ਨੂੰ 75 ਲੱਖ ਸਾਲਾਨਾ ਰਾਖੀ 'ਤੇ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸੰਨ 1759 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਰਿਆ। ਉਹ ਮਰਾਠਿਆਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਤੈਮੂਰ ਖਾਨ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਰਾਠਾ ਉਪ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸ਼ਾਹਬਾਜੀ ਨੇ ਉਸਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਚੈਨ ਨਾਲ ਨਾ ਬੈਠਣ ਦਿੱਤਾ। ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਦਿੱਲੀ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਜਨਵਰੀ 14, 1761 ਨੂੰ ਪਾਣੀਪਤ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਰਾਠਿਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਫੈਸਲਾਕੁੰਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਉਹ ਚਾਰ ਐਸਟਰਾਇਡ ਜੋ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਸਕਦੇ ਹਨ

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਐਸਟਰਾਇਡ ਬਾਰੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸੋਚੋਂ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸਾਇੰਸ ਫਿਕਸ਼ਨ ਫਿਲਮ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋਵੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਖ਼ਬਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸਟਰਾਇਡ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਪਰ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸਟਰਾਇਡ ਕੀ ਹਨ? ਦਰਅਸਲ, ਜਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸੂਰਜੀ ਸਿਸਟਮ ਲਗਭਗ 4।6 ਅਰਬ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਪਥਰੀਲੀਆਂ ਚੱਟਾਨਾਂ ਬਚੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਐਸਟਰਾਇਡ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ 10 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵਧੇਰੇ 'ਮੁੱਖ ਐਸਟਰਾਇਡ ਬੈਲਟ' ਵਿੱਚ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਜੁਪੀਟਰ ਦੇ ਵਿਚਾਲੇ ਵਾਲਾ ਪੈਂਦਾ ਖੇਤਰ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਐਸਟਰਾਇਡ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੁਝ ਐਸਟਰਾਇਡ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੀ ਪਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਪਲੈਨੇਟਰੀ ਐਂਡ ਸਪੇਸ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫ਼ੈਸਰ ਇਮੇਰੀਟਾ ਮੋਨਿਕਾ ਗ੍ਰੇਡੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਸਟਰਾਇਡ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜੈਵਿਕ ਮਿਸ਼ਰਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਜੀਵਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਰੋਤ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਇਸ ਲਈ ਹੋਈ ਕਿਉਂਕਿ ਜੀਵਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਰਾਹੀਂ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।" ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਧੇਰੇ ਐਸਟਰਾਇਡ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਸਰ ਦੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਯੂਕੇ ਦੀ ਐਡਿਨਬਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਕੂਲ ਆਫ਼ ਫਿਜ਼ਿਕਸ ਐਂਡ ਐਸਟ੍ਰੋਨੋਮੀ ਦੀ ਰਿਸਰਚ ਫੈਲੋ ਅਗਾਟਾ ਰੋਜ਼ੇਕ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, "ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅਚਾਨਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਧ ਗਈ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰੇ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਨੇੜਿ ' ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। "ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕੇ ਕਿ ਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਸੰਭਾਵਿਤ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਅਸੀਂ ਅਸਧਾਰਣ ਬਣਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਪੁਲਾੜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ।" ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਵੱਡਿਆਂ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚਿੰਤਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਰੋਜ਼ੈਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਲਗਭਗ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵੱਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਕਿੱਥੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਸਧਾਰਣ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।" ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ, "ਅਸਲ ਡਰ ਛੋਟੇ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਨਾ ਦੇਖੇ ਗਏ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਬਾਰੇ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੁਰੇ ਦਾ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਹੀ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।" ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫਿਲਹਾਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਖ ਐਸਟਰਾਇਡਸ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਕ ਚੌਥਾ ਐਸਟੇਰਾਇਡ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਨਾਸਾ ਨੇ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਪੋਫਿਸ – ਤਿੰਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ

ਮਿਸਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਕਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੋਫਿਸ ਨੂੰ ਉਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਨਾ 'ਤੇ ਇੱਕ ਐਸਟਰਾਇਡ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸਦੀ ਖੋਜ ਸਾਲ 2004 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਐਪੋਫਿਸ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ 'ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਅਗਲੇ 100 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਐਪੋਫਿਸ ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।' ਅਗਾਤਾ ਰੋਜ਼ੇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਸੀਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ 13 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2029 ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਕੋਲੋਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੰਘ ਜਾਵੇਗਾ, "ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ, "ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿ ' ਲੰਘੇਗਾ, ਲਗਭਗ ਉੰਨੀ ਹੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਆਰਟੀਫੀਸ਼ੀਅਲ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਇੰਨੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਨਾਲ, ਇਹ ਐਸਟਰਾਇਡ ਗੁਰੂਤਾਕਰਸ਼ਣ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੇਠ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਆਕਾਰ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਨਾਸਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਧਰਤੀ ਦੀ ਗੁਰੂਤਾਕਰਸ਼ਣ ਸ਼ਕਤੀ ਸੂਰਜ ਦੁਆਲੇ ਐਪੋਫਿਸ ਦੇ ਚੱਕਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਛੋਟੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਲੈਂਡਸਲਾਈਡ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪੋਫਿਸ ਦਾ ਔਸਤ ਡਾਇਆਮੀਟਰ (ਵਿਆਸ) ਲਗਭਗ 340 ਮੀਟਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 32,000 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਇੰਨਾ ਨੇੜੇ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਨੰਗੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੀ ਇਹ ਚੰਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਸਕਦਾ

ਨਾਸਾ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਐਸਟਰਾਇਡ '2024 YR-4' ਦਾ ਆਕਾਰ ਲਗਭਗ 53 ਤੋਂ 67 ਮੀਟਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਯਾਨਿ ਕਿ ਇੱਕ 15 ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਜਿੰਨਾ ਵੱਡਾ। ਇਸ ਦੀ ਖੋਜ ਸਾਲ 2024 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਉਸ ਵੇਲੇ ਚਰਚਾ ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਲ 2032 ਵਿੱਚ ਇਸਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਖੋਜਾਰਥੀਆਂ ਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ 2024 YR-4 ਦੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 32 ਵਿੱਚੋਂ 1 ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਨਾਸਾ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੋਨਿਕਾ ਗ੍ਰੇਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੈ, "ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਐਸਟਰਾਇਡ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸਦੇ ਟਕਰਾਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਕਿੰਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਦੇ ਧੁਰੇ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।" ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜੇ ਵੀ 3.8 ਫੀਸਦ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ 2024 YR-4 ਚੰਦਰਮਾ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਨਾਸਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਚੰਨ ਦੇ ਰਾਹ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

ਡਿਡੀਮੋਸ ਅਤੇ ਡਿਮੌਫੋਰਸ: ਐਸਟਰਾਇਡ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਚੰਨ

ਡਿਡੀਮੋਸ ਇੱਕ ਐਸਟਰਾਇਡ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਯੂਨਾਨੀ ਵਿੱਚ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ 'ਜੁੜਵਾਂ'। ਡਿਮੌਫੋਰਸ ਇੱਕ ਛੋਟਾ ਚੰਦਰਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁਲਾੜੀ ਪਦਾਰਥ ਧਰਤੀ ਲਈ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਇਹ ਮੁਕਾਬਲਤਨ ਨੇੜਿ ' ਲੰਘਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਾਲ 2022 ਵਿੱਚ, ਨਾਸਾ ਨੇ 'ਡਬਲ ਐਸਟਰਾਇਡ ਰੀਡਾਇਰੈਕਸ਼ਨ ਟੈਸਟ' (DART) ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇੱਕ ਪ੍ਰੋਬ ਯਾਨ ਡਿਮੋਰਫੋਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਗਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਐਸਟੇਰੋਇਡ ਧਰਤੀ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸਦਾ ਰਸਤਾ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਡਿਡੀਮੋਸ ਅਤੇ ਡਿਮੋਰਫੋਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਸਰੀਰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪੰਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੰਧ ਵਿੱਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਕੋਈ ਖ਼ਤਰਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ।

ਅਗਾਟਾ ਰੋਜ਼ੇਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੋਬ ਯਾਨ ਦੇ ਡਿਮੋਰਫੋਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਕਰਕੇ ਡਿਜ਼ਿਮੋਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਧੁਰੇ ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਗ੍ਰਹਿਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਵਿਹਾਰਕ ਟੈਸਟ ਸੀ।" "ਇਹ ਤਬਦੀਲੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਮਾਪੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਯੂਰਪੀਅਨ ਸਪੇਸ ਏਜੰਸੀ (ESA) ਦਾ 'ਹੇਰਾ ਮਿਸ਼ਨ' ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਟੱਕਰ ਦੇ ਅਸਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।"

ਸਾਈਕ: ਧਰਤੀ ਦੇ ਕੋਰ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੁੰਜੀ

ਨਾਸਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ 'ਸਾਈਕ' ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਐਸਟਰਾਇਡ ਬੈਲਟ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਖੋਜ 1852 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਯੂਨਾਨੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਦੇਵੀ 'ਸਾਈਕੀ' ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਈਕ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਸਥਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਗਲ ਅਤੇ ਜੁਪੀਟਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਸੂਰਜ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਐਸਟਰਾਇਡ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਤ ਅਤੇ ਚੱਟਾਨਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਈਕ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਧੇਰੇ ਧਾਤ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਪਲੈਨੇਟੀਸਿਮਲ ਦੇ ਕੋਰ ਤੋਂ ਆਈ ਹੈ, ਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਣੇ ਇੱਕ ਪੁਲਾੜੀ ਪਦਾਰਥ ਤੋਂ। ਮਨੋਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੇ ਕੋਰ ਕਿਵੇਂ ਬਣੇ। ਸਾਲ 2023 ਵਿੱਚ, ਨਾਸਾ ਨੇ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਵੇਰਾ ਰੂਬਿਨ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਨਵੀਂ ਦੂਰਬੀਨ ਨੇ ਸਿਰਫ 10 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ 2,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਵੇਂ ਗ੍ਰਹਿ ਅਤੇ ਸੱਤ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਜ਼ਮੀਨੀ ਅਤੇ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਾਰੀਆਂ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀਜ਼ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਹਰ ਸਾਲ ਲਗਭਗ 20,000 ਆਸਟਰਾਇਡਸ ਖੋਜ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮੋਨਿਕਾ ਗ੍ਰੇਡੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੂਰੇ ਰਾਤ ਦੇ ਅਸਮਾਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਵੇਰਾ ਰੂਬਿਨ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।" ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਲੱਖਾਂ ਨਵੇਂ ਐਸਟਰਾਇਡ ਖੋਜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸਰੀਰਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਸੂਰਜੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਗਠਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਵੇਂ ਸਬੂਤ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।

'ਸਿੱਖ ਸੰਘ' (1716-1799)

(ਸਫਾ 17 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਅਬਦਾਲ ਦੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਹੋਈ ਪਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਸੰਗਠਿਤ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਾਣੀਪਤ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਬਦਾਲੀ ਕਾਬਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਲ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬਿਆਸ ਦਰਿਆ ਤੇ ਘੇਰ ਕੇ ਉਸਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਨਾਂਲ ਹੀ 2000 ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਛੁਡਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਿਆ। ਸਤੰਬਰ 1761 ਨੂੰ ਖਵਾਜਾਉਬੈਦ 9000 ਦੀ ਫੌਜ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਵੱਲ ਵਧਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਭੰਗੀ ਅਤੇ ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨਈਆ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਕਰਾਰੀ ਹਾਰ ਦਿੱਤੀ।

ਗੁਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੀ ਜਿੱਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਵਧੇ। ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ-ਏ-ਕੌਮ ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਚ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੁਰਾਨੀ ਫੌਜਦਾਰਾਂ ਜਲੰਧਰ ਦੁਆਬ ਦੇ ਸਾਦਿਕ ਖਾਨ ਅਤੇ ਸਦੀਕ ਖਾਨ ਨੂੰ ਭਾਜੜਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫਰਵਰੀ 5, 1762 ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਘੱਲੂਘਾਰਾ ਵਾਪਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 20000 ਦੀ ਵਹੀਰ ਭੁਝੰਗੀ, ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਜੋ ਬਚ ਨਿਕਲੇ, ਉਹ ਬਰਨਾਲਾ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਬਦਾਲੀ ਨੇ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਦਾਰ ਆਲਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ 6,25,000 ਦੀ ਰਾਖੀ ਭਰਨੀ ਪਈ। ਅਬਦਾਲੀ ਸਰਹਿੰਦ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਲਾਹੌਰ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਉਸਨੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ। ਉਸਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤਬਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਰੂਦ ਨਾਲ ਉਡਾ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਰਹੇ। ਅਕਤੂਬਰ 17, 1762 ਵਿਚ ਸਿੰਘ 60,000 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ। ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੰਗੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਬਣਾਈ ਗਈ। ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਜਦ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ’ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਰਾਤ ਤੱਕ ਘਮਸਾਨ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਅਬਦਾਲੀ ਭੱਜ ਗਿਆ। ਲਾਹੌਰ ਛੱਡਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰ ਗਿਆ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਉਸਦੇ ਹਾਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜੱਦੋ-ਜਹਿਦ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਜਨਵਰੀ 1764 ਨੂੰ ਸਰਹਿੰਦ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਅਕਤੂਬਰ 1764 ਵਿਚ ਅਬਦਾਲੀ 18000 ਦੀ ਫੌਜ ਲੈ ਕੇ ਜਦ ਲਾਹੌਰ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਸਿੰਘ ਲੁਕਵੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਅਬਦਾਲੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੇ 30 ਸਿੰਘ ਹੀ ਮਿਲੇ ਜੋ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਅਬਦਾਲੀ ਲਾਹੌਰ ਵੱਲ ਵੱਧ ਗਿਆ। ਅਬਦਾਲ 1765 ਵਿਚ ਕਾਬਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਸਿੰਘ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਆਏ। ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਫਿਰ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਸਿੱਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਸੰਨ 1766 ਵਿਚ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਹਰਾ ਦਿੱਤੀ। ਸਿੰਘ ਸੰਘ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਵੱਲ ਸੀ। ਸੰਨ 1748-1766 ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਮਰਾਠਾ, ਅਫਗਾਨ, ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਣਭੂਮੀ ਰਿਹਾ। ਪਰ ਅਗਲੇ 5 ਸਾਲ ਅਫਗਾਨ ਅਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਸਰਦਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੇ ਉਤਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮੱਲੇ। ਅੱਗੇ ਜਲੰਧਰ, ਕਾਂਗੜਾ ਫਤਿਹ ਕੀਤੇ। ਹਰਿਗੋਬਿੰਦਪੁਰ ਨੂੰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾਇਆ। ਉਸਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਤੇ ਦੂਸਰੀਆਂ ਮਿਸਲਾਂ ਈਰਖਾ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨਈਆ, ਚੜ੍ਹਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕਰਚਕੀਆ, ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਭੰਗੀ ਮਿਸਲ ਵਿਚਕਾਰ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਭੰਗੀ ਨੂੰ ਹਾਰ ਹੋਈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਵਿਚਕਾਰ ਵੀ ਤਕਰਾਰ ਹੋਈ।

1776 ਵਿਚ ਭੰਗੀ ਤੇ ਘਨਈਆ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ। ਉਹ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਸਰਦਾਰ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਾਂਸੀ, ਹਿਸਾਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਮੇਲ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਸਰਦਾਰ ਜੋਧ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੇ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੇ ਉਤਰੀ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਮੱਲੇ। ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੇ 1783 ਵਿਚ ਪੈਰ ਪਸਾਰੇ। ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਿਸਲ ਦੇ ਕਾਰਜਭਾਰ ਲਈ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਸ਼ੁਕਰਚੱਕੀਆ ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨਈਆ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੰਗ ਛੇੜ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਜੈ ਸਿੰਘ ਘਨਈਆ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਸਰਦਾਰ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਗਵਾ ਲਿਆ। 11 ਮਾਰਚ, 1783 ਨੂੰ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ, ਬਾਬਾ ਬਘੇਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਨੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਫਤਿਹ ਕਰਕੇ ਲਾਲ ਕਿਲੇ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਝੁਲਾਇਆ ਪਰ ਅਮਨ ਸੰਧੀ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਵਾ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਅਫਗਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰ ਜਮਾਨ ਸ਼ਾਹ ਦੁਰਾਨੀ ਜਦ 1788 ਵਿਚ ਆਇਆ ਤਾਂ ਰਾਮਗੜ੍ਹੀਆ ਅਤੇ ਭੰਗੀ ਮਿਸਲਾਂ ਨੇ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਅਫਗਾਨਾਂ ਨੇ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਲੁੱਟ ਮਚਾਈ। ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ 1799 ਵਿਚ ਲਾਹੌਰ ’ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਸਰਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਭ ਮਿਸਲਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਸਿੱਖ ਸੰਘ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਫਗਾਨੀ ਹਮਲਾਵਰਾਂ ਦੇ ਧਾੜਵੀ ਹਮਲੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤੇ। ਹਮਲਾਵਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੰਘ ਦੇ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਸਨ।

ਸਾਡੀ ਆਕਾਸ਼ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖੋਜ

ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਖੋਜਣ ਲਈ ਕੇਪਲਰ ਸਪੇਸ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਇੱਕ ਰਿਟਾਇਰਡ ਸਪੇਸ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਹੈ ਜੋ 2009 ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੋਹਾਨਸ ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਹੈਲੀਓਸੈਂਟ੍ਰਿਕ ਔਰਬਿਟ ਵਿੱਚ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਵਿਲੀਅਮ ਜੇ। ਬੋਰਕੀ ਸੀ। ਸਾਢੇ ਨੌਂ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਨਿਯੰਤਰਣ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬਾਲਣ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾਸਾ ਨੇ 30 ਅਕਤੂਬਰ, 2018 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੇਵਾਮੁਕਤੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ ਦੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਨੇੜੇ ਖੋਜਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ ਦੇ ਅਰਬਾਂ ਤਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਹਿ ਹਨ, ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਇਕਲੌਤਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਯੰਤਰ ਇੱਕ ਫੋਟੋਮੀਟਰ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 150,000 ਮੁੱਖ ਕ੍ਰਮ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਡੇਟਾ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਫਿਰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਾਰੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਮੱਧਮ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਉਹ ਗ੍ਰਹਿ ਖੋਜੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੱਕਰ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਕਿਨਾਰੇ-ਤੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਕੇਪਲਰ ਨੇ 530,506 ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2,662 ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ।

ਨਾਸਾ ਦੇ ਕੇਪਲਰ ਸਪੇਸ ਟੈਲੀਸਕੋਪ, ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ "ਰਹਿਣਯੋਗ ਜ਼ੋਨ" ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਤਾਰੇ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਕਰਦੇ ਪਹਿਲੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਤਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਜਿੱਥੇ ਤਰਲ ਪਾਣੀ ਇੱਕ ਚੱਕਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਦੀ ਸਤਹ 'ਤੇ ਪੂਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186b ਦੀ ਖੋਜ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਆਕਾਰ ਵਿੱਚ ਘੱਟੋ ਘੱਟ 40 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵੱਡੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਣਤਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚੁਣੌਤੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186b ਧਰਤੀ ਦੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186b ਦੀ ਖੋਜ ਸਾਡੇ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਸੰਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਵੱਲ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਦਮ ਹੈ, ”ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿੱਚ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਦੇ ਐਸਟ੍ਰੋਫਿਜ਼ਿਕਸ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ, ਪੌਲ ਹਰਟਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ। ”ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਵੇਂ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟਿੰਗ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟ ਸਰਵੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਅਤੇ ਜੇਮਸ ਵੈਬ ਸਪੇਸ। ਟੈਲੀਸਕੋਪ, ਸਭ ਤੋਂ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਚਟਾਨੀ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਸੰਸਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖਜਾਤੀ ਦੀ ਖੋਜ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗਾ।"

ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੇਪਲਰ-186ਾ ਦਾ ਆਕਾਰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸਦਾ ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਖੋਜ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਪਲਰ-186 ਦੇ ਆਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਗ੍ਰਹਿ ਪੱਥਰੀਲਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ।"ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਗ੍ਰਹਿ ਬਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਜੀਵਨ ਮੌਜੂਦ ਹੈ - ਧਰਤੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੂਰਜੀ ਸਿਸਟਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਧਰਤੀ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਣਾਂ ਵਾਲੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ," ਨਾਸਾ ਦੇ ਐਮਸ ਵਿੱਚ SETI ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਐਲੀਸਾ ਕੁਇੰਟਾਨਾ ਨੇ ਕਿਹਾ। ਮੋਫੇਟ ਫੀਲਡ, ਕੈਲੀਫ ਵਿੱਚ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਾਇੰਸ ਜਰਨਲ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੇਪਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਲੇਖਕ। "ਅਕਾਰ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਰਹਿਣ ਯੋਗ ਜ਼ੋਨ ਗ੍ਰਹਿ ਲੱਭਣਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਕਦਮ ਹੈ।"

ਕੇਪਲਰ-186ਾ, ਕੇਪਲਰ-186 ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸਿਗਨਸ ਤਾਰਾਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 500 ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਾਲ ਦੂਰ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਚਾਰ ਸਾਥੀ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਅੱਧੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਪੁੰਜ ਦੇ ਇੱਕ ਤਾਰੇ ਦੀ ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਤਾਰੇ ਨੂੰ ਐਮ ਡਵਾਰਫ, ਜਾਂ ਲਾਲ ਬੌਣਾ, ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਜੋਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ ਗਲੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ 70 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਕੁਇੰਟਾਨਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, "ਐਮ ਬੌਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਰੇ ਹਨ।" "ਗਲੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸੰਕੇਤ ਇੱਕ ਬੌਨੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਤੋਂ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

"ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਗ੍ਰਹਿ ਰਹਿਣਯੋਗ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ," ਥਾਮਸ ਬਾਰਕਲੇ, ਐਮਸ ਵਿਖੇ ਬੇ ਏਰੀਆ ਵਾਤਾਵਰਣ ਖੋਜ ਸੰਸਥਾਨ ਦੇ ਖੋਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਤੇ ਪੇਪਰ ਦੇ ਸਹਿ-ਲੇਖਕ। "ਕੇਪਲਰ-186ਾ ਨੂੰ ਧਰਤੀ-ਜੁੜਵਾਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਧਰਤੀ-ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਵਜੋਂ ਸੋਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਹਨ ਜੋ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀਆਂ-ਜੁਲਦੀਆਂ ਹਨ।"

ਚਾਰ ਸਾਥੀ ਗ੍ਰਹਿ, Kepler-186b, Kepler-186c, Kepler-186d, aqy Kepler-186e, ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਹਰ ਚਾਰ, ਸੱਤ, 13, ਅਤੇ 22 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਗਰਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਚਾਰ ਅੰਦਰੂਨੀ ਗ੍ਰਹਿ ਸਾਰੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਤੋਂ 1।5 ਗੁਣਾ ਘੱਟ ਮਾਪਦੇ ਹਨ।ਦੂਰ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਅਗਲੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਸੱਚੇ ਧਰਤੀ-ਜੁੜਵਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਾ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸੂਰਜ ਵਰਗੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਰਸਾਇਣਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣਾ। ਕੇਪਲਰ ਸਪੇਸ ਟੈਲੀਸਕੋਪ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਲਗਾਤਾਰ 150,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚਮਕ ਨੂੰ ਮਾਪਦਾ ਹੈ, ਨਾਸਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਸੂਰਜ ਵਰਗੇ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

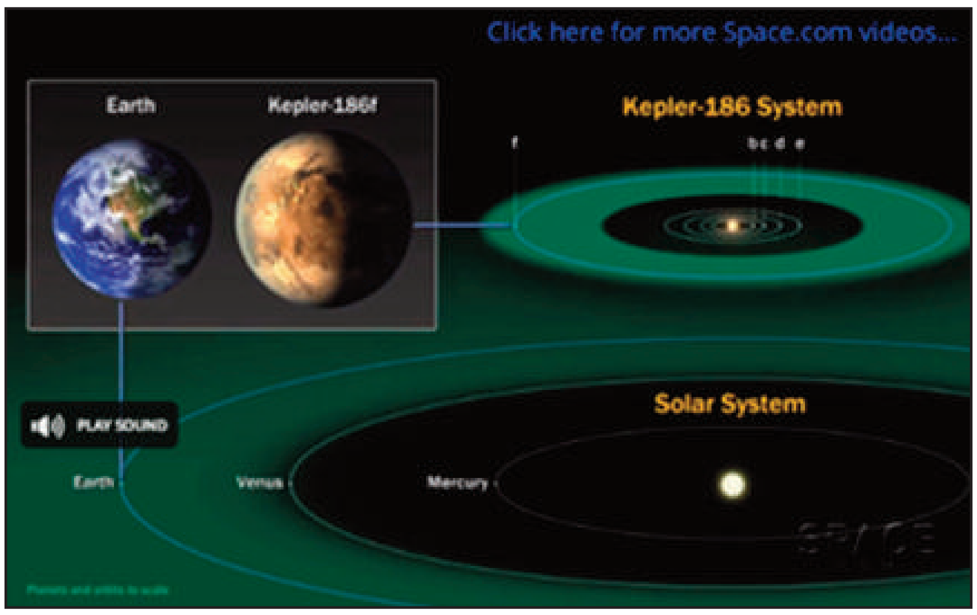

ਏਮਸ ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਵਿਕਾਸ, ਮਿਸ਼ਨ ਸੰਚਾਲਨ, ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਡੇਟਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਪਾਸਾਡੇਨਾ, ਕੈਲੀਫ਼ੋਰੇਟ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਦੀ ਜੈਟ ਪ੍ਰੋਪਲਸ਼ਨ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਨੇ ਕੇਪਲਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ। ਬੋਲਡਰ, ਕੋਲੋ ਵਿੱਚ ਬਾਲ ਏਰੋਸਪੇਸ ਐਂਡ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੇ ਕੇਪਲਰ ਫਲਾਈਟ ਸਿਸਟਮ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬੋਲਡਰ ਵਿੱਚ ਕੋਲੋਰਾਡੋ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿੱਚ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਅਤੇ ਪੁਲਾੜ ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਲਈ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਸ਼ਨ ਓਪਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬਾਲਟਿਮੋਰ ਵਿੱਚ ਸਪੇਸ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਸਾਇੰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਕੈਪਲਰ ਵਿ-ਗਿਆਨ ਡੇਟਾ ਨੂ ਸੰਭਲਦਾ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ ਨਾਸਾ ਦਾ 10ਵਾਂ ਖੋਜ ਮਿਸ਼ਨ ਹੈ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਮਿਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟੋਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਪਲਰ-186f ਹਰ 130-ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਤੋਂ ਇੱਕ ਤਿਹਾਈ ਊਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਤੀ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਸਨੂੰ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਕਿਨਾਰੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186ਾ ਦੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ, ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਦੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਓਨੀ ਹੀ ਚਮਕ-ਲੀ ਹੈ ਜਿੰਨੀ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਇਕ ਘੰਟਾ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਕੇਪਲਰ-186f, ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਧਰਤੀ-ਆਕਾਰ ਦਾ ਐਕਸਟਰਾਸੋਲਰ ਗ੍ਰਹਿ - ਓਰਬਿਟਲ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਗ੍ਰਹਿ ਆਪਣੀ ਸਤ੍ਹਾ 'ਤੇ ਤਰਲ ਪਾਣੀ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186ਾ ਦੀ ਖੋਜ 2014 ਵਿੱਚ ਕੇਪਲਰ ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਇਸ ਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਘੇਰਾ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ 1।11 ਗੁਣਾ ਹੈ। ਕੇਪਲਰ-186ਾ ਦਾ ਪੁੰਜ ਅਣਜਾਣ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇਕਰ ਇਸਦੀ ਧਰਤੀ ਵਰਗੀ ਰਚਨਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਪੁੰਜ ਧਰਤੀ ਨਾਲੋਂ 1।44 ਗੁਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਖੋਜਿਆ ਗਿਆ ਪੰਜਵਾਂ ਗ੍ਰਹਿ ਸੀ, ਜੋ ਸੂਰਜ ਤੋਂ 0.48 ਗੁਣਾ ਪੁੰਜ ਵਾਲਾ ਧਰਤੀ ਤੋਂ 500 ਪ੍ਰਕਾਸ਼-ਸਾਲ ਦੂਰ ਇੱਕ ਮੱਧਮ ਲਾਲ ਬੌਣਾ ਸੀ। ਕੇਪਲਰ-186b ਹਰ 129.9 ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ 53.2 ਮਿਲੀਅਨ ਕਿਲੋਮੀਟਰ (33.1 ਮਿਲੀਅਨ ਮੀਲ) ਦੀ ਦੂਰੀ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸੂਰਜ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦਾ ਸਿਰਫ 32 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਪਾਣੀ ਤਰਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਸਦੇ ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਵਿੱਚ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਕਾਫੀ ਮਾਤਰਾ ਹੈ। ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਬਾਕੀ ਚਾਰ ਗ੍ਰਹਿ ਧਰਤੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਦੇ ਹਨ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਤਾਰੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨੇੜੇ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕੇਪਲਰ-186b ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਤੋਂ ਇੰਨਾ ਦੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਟਿਕਾਅ ਨਾਲ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ (ਅਰਥਾਤ, ਇਸਦਾ ਦਿਨ ਇਸਦੇ ਸਾਲ ਜਿੰਨਾ ਲੰਮਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸਦੇ ਤਾਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ)।

ਚੀਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਧਰਤੀ 2,0 ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ

ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਰੋਬੋਟ ਭੇਜਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਲ 'ਤੇ ਉਤਾਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਪੁਲਾੜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਚੀਨ ਹੁਣ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਦੇ ਸੂਰਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ, ਵਿਗਿਆਨੀ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਿਸ਼ਨ ਲਈ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੂਰਜ ਵਾਂਗ ਸੂਰਜ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਰਹਿਣਯੋਗ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੇ ਟੀਚੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੀ ਵੇਅ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸੂਰਜੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਹਿ, ਜਿਸਨੂੰ ਧਰਤੀ 2।0 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੀ ਹੋਂਦ ਲਈ ਤਰਲ ਪਾਣੀ - ਅਤੇ ਸੰਭਵ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੀਵਨ - ਲਈ ਸਹੀ ਸਥਿਤੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ। ਆਕਾਸ਼ਗੰਗਾ ਵਿੱਚ 5,000 ਤੋਂ ਵੱਧ ਐਕਸੋ-ਪਲੇਨੇਟਸ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੋਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਿਆਦਾਤਰ ਨਾਸਾ ਦੇ ਕੇਪਲਰ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਨਾਲ, ਜੋ ਕਿ 2018 ਵਿੱਚ ਬਾਲਣ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 9 ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਕੁਝ ਗ੍ਰਹਿ ਪੱਥਰੀਲੇ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਸਨ ਜੋ ਛੋਟੇ ਲਾਲ-ਬੌਨੇ ਤਾਰੇ ਦੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ।ਪਰ ਕੋਈ ਵੀ ਧਰਤੀ 2,0 ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਦੇ ਨਾਸਾ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟ ਸਾਇੰਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਇੱਕ ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨੀ ਜੈਸੀ ਕ੍ਰਿਸਟੀਅਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਅਤੇ ਟੈਲੀਸਕੋਪਾਂ ਨਾਲ, ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਛੋਟੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਲੱਭਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈਪਾਸਡੇਨਾ ਵਿੱਚ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਾਰੇ ਇੱਕ ਮਿਲੀਅਨ ਗੁਣਾ ਭਾਰੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਰਬ ਗੁਣਾ ਚਮਕਦਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਤਾਰਾਮੰਡਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਲਈ ਸੱਤ ਟੈਲੀਸਕੋਪਾਂ

ਧਰਤੀ 2,0 ਸੈਟੇਲਾਈਟ ਨੂੰ ਸੱਤ ਟੈਲੀਸਕੋਪਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕਰਨਗੇ। ਛੇ ਟੈਲੀਸਕੋਪਾਂ ਸਿਗਨਸ-ਲਾਇਰਾ ਤਾਰਾ ਮੰਡਲਾਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ, ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਉਹੀ ਪੈਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਪਲਰ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਨੇ ਸਕੋਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚੀਨੀ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਦੇ ਸ਼ੰਘਾਈ ਐਸਟ੍ਰੋਨੋਮੀਕਲ ਆਬਜ਼ਰਵੇਟਰੀ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ 2.0 ਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਖਗੋਲ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਿਆਨ ਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਕੇਪਲਰ ਫੀਲਡ ਇੱਕ ਘੱਟ ਲੁਭਾਵਣਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਉੱਥੋਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਡੇਟਾ ਹੈ।"

ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਇੱਕ ਤਾਰੇ ਦੀ ਚਮਕ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨਗੇ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਗ੍ਰਹਿ ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਘ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਛੋਟੇ ਟੈਲੀਸਕੋਪਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ, ਵੱਡੇ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਪਲਰ ਨਾਲੋਂ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 2,0 ਦੇ 6 ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਇਕੱਠੇ ਅਸਮਾਨ ਦੇ 500-ਵਰਗ-ਡਿਗਰੀ ਪੈਚ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ 1,2 ਮਿਲੀਅਨ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣਗੇ, ਜੋ ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲੋਂ ਲਗਭਗ 5 ਗੁਣਾ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਉਸੇ ਸਮੇਂ, ਧਰਤੀ 2,0 ਧਰਤੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਚਮਕਦਾਰ ਤਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਸਾ ਦੇ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟਿੰਗ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟ ਸਰਵੇ ਸੈਟੇਲਾਈਟ (TESS) ਨਾਲੋਂ ਮੱਧਮ ਅਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੂਰ ਵਾਲੇ ਤਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ।

"ਸਾਡਾ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਆਪਣੀ ਅਸਮਾਨ-ਸਰਵੇਖਣ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਨਾਸਾ ਦੇ ਕੇਪਲਰ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਨਾਲੋਂ 10-15 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ," ਜੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਸੱਤਵਾਂ ਯੰਤਰ ਠੱਗ ਗ੍ਰਹਿਆਂ (ਬੇਤਰਤੀਬੇ ਘੁਮਦੇ ਗ੍ਰਿਹ) ਦਾ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਗਰੈਵੀ-ਟੇਸ਼ਨਲ ਮਾਈਕ੍ਰੋਲੇਂਸਿੰਗ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਹ ਫ੍ਰੀ-ਰੋਮਿੰਗ ਆਕਾਸ਼ੀ ਵਸਤੂਆਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਾਰੇ ਦਾ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਜੋ ਨੈਪਚਿਊਨ ਦੇ ਸਮਾਨ ਆਪਣੇ ਤਾਰੇ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਰੇ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਹਿ ਜਾਂ ਤਾਰੇ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਇੱਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਤਾਰੇ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਮਿਲਕੀ ਵੇ ਦੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਏਗੀ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਤਾਰੇ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਸਫਲਤਾ-ਪੂਰਵਕ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਗਰੈਵੀ-ਟੇਸ਼ਨਲ ਮਾਈਕ੍ਰੋਲੇਂਸਿੰਗ ਟੈਲੀਸਕੋਪ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਸਪੇਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ"ਸਾਡਾ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਿਣਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਆਕਾਰਾਂ, ਪੁੰਜ ਅਤੇ ਉਮਰ ਦੇ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟਸ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸ਼ਨ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਖੋਜ ਲਈ ਐਕਸੋਪਲੈਨੇਟ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ, ”ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਚੀਨੀ ਮਿਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਰਥ 2,0 ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਈਨੀਜ਼ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੁਆਰਾ ਫੰਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਜੂਨ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਨਲ ਦੁਆਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਟੀਮ ਨੂੰ ਉਪਗ੍ਰਹਿ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਟੀਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 2026 ਦੇ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਂਗ ਮਾਰਚ ਰਾਕੇਟ 'ਤੇ ਪੁਲਾੜ ਯਾਨ ਨੂੰ ਲਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ।

ਡਾਟਾ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰਨਾ

ਨਾਸਾ ਨੇ 2009 ਵਿੱਚ ਕੇਪਲਰ ਲਾਂਚ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਸੀ ਕਿ ਗਲੈਕਸੀ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਗ੍ਰਹਿ ਕਿੰਨੇ ਆਮ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਇੱਕ ਐਕਸੋਪਲਾਨੇਟ ਧਰਤੀ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸਦੇ ਸੂਰਜ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਮਾਪਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਚੱਕਰੀ ਮਿਆਦ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੈਲਸੀ ਹੁਆਂਗ, ਟੂਵੂਮਬਾ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਕੁਈਨਜ਼ਲੈਂਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਇੱਕ ਖਗੋਲ-ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨੀ, ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਟੀਕ ਔਰਬਿਟਲ ਪੀਰੀਅਡ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਤਿੰਨ ਟਰਾਂਜ਼ਿਟ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਡੇਟਾ ਦੇ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਜੇਕਰ ਡੇਟਾ ਗੈਪ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।ਪਰ ਕੇਪਲਰ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਯੰਤਰ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਅਸਫਲ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੂਰਬੀਨ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨ ਦੇ ਇੱਕ ਪੈਚ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਹੁਆਂਗ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਪਲਰ ਕੁਝ ਸੱਚਮੁੱਚ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਗ੍ਰਹਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕਸਵੱਟੀ 'ਤੇ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਡੇਟਾ-ਸਿਮੂਲੇਸ਼ਨ ਸਲਾਹਕਾਰ ਵਜੋਂ ਧਰਤੀ 2।0 ਟੀਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ 2,0 ਦੇ ਨਾਲ, ਖਗੋਲ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਚਾਰ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਡੇਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਪਲਰ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਐਕਸੋਪਲੇਨੇਟਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਵਰਗੇ ਹਨ। "ਮੈਂ ਕੇਪਲਰ ਫੀਲਡ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹਾਂ," ਕ੍ਰਿਸਟੀਅਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਧਰਤੀ 2,0 ਦੇ ਡੇਟਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਾਲੇ ਵੀ ਨਾ ਸੰਭਲੇ ਤਾਂ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ ਪੰਜਾਬ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਘਟਦੇ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੇ ਸੀਜ਼ਨ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਫੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਹਰ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਘਟਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਤਣ ਉਤੇ ਲਗਾਤਾਰ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਾਲ 2021-22 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਇਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਕਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਇਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਨਾਲ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬਾ ਰੇਗਿਸਤਾਨ ਬਣ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਘਟਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ, ਪਾਣੀ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਹੋ ਰਹੇ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਬੀਬੀਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਵੀ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ 2021 ਦੇ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਾਫ਼ੀ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਤੱਥ ਉੱਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ। ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਂਊਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ 150 ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2000 ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਦੇ 150 ਵਿਕਾਸ ਬਲਾਕਾਂ ਵਿਚੋਂ 80 ਡਾਰਕ ਬਲਾਕ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ 2017 ਵਿੱਚ ਵੱਧ ਕੇ 109 ਹੋ ਗਏ। 2020 ਦੇ ਤਾਜ਼ਾ ਅੰਕੜਿਆ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹਨਾਂ ਡਾਰਕ ਬਲਾਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 117 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਿਹੜੇ ਬਲਾਕ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਖੇਤੀ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਖ਼ਪਤ ਲਈ ਵਰਤੋਂਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਅਸੀਮਤ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਰੀਚਾਰਜ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਦੇ ਰਹੇ, ਉਸ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਰੀਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਹਾਲਾਤ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਪਾਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ,ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ 300 ਫੁੱਟ ਤੱਕ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੱਕ ਪਾਣੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਜਿਹੜਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਹੈ ਸਭ ਤੋਂ ਮਾੜੀ ਸਥਿਤੀ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖਿੱਤੇ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਭ ਤੋਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੰਗਰੂਰ, ਬਰਨਾਲਾ, ਪਟਿਆਲਾ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਡਾਰਕ ਜੋਨ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਮ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ 301 ਫੀਸਦੀ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮੋਗਾ ਵਿਚ 250%, ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ 257% ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿੱਚ 226% ਦੀ

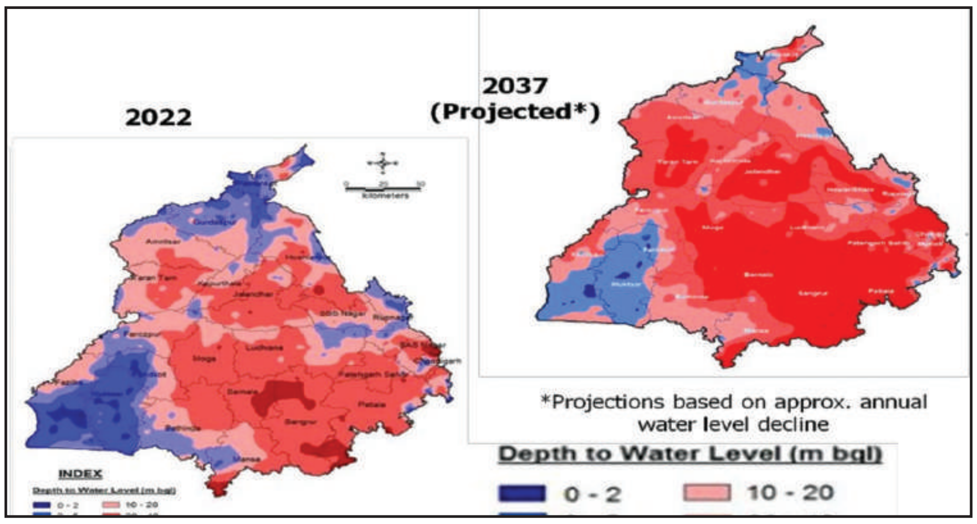

ਦਰ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਪਾਣੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਕਿਉਂ ਖਤਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ 41 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਉਣੀ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ 30 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ (75 ਫੀਸਦ) ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਕਾਸ਼ਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਝੋਨੇ ਦੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਸ਼ਤ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਜਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਤੁਸੀ ਆਪ ਲਗਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਡਾਕਟਰ ਸਮਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਂਹ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਝੋਨੇ ਦੇ ਪੌਦੇ ਨੂੰ 150 ਤੋਂ 200 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਝੋਨੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਾਣੀ ਖ਼ਤਮ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੈਂਟਰਲ ਗਰਾਊਂਡ ਵਾਟਰ ਬੋਰਡ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ, ਸਨਅਤ ਅਤੇ ਘਰੇਲੂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸਲਾਨਾ ਜਰੂਰਤ 35.8 ਬਿਲੀਅਨ ikB (ਅਰਬ ਘਣ ਮੀਟਰ) ਹੈ। ਇੰਨੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਇਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ (ਰੀਚਾਰਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ) 21।6 ਅਰਬ ਘਣ ਮੀਟਰ (ਬੀ.ਸੀ.ਐਮ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਤਰਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਾਲੇ 14.2 ਅਰਬ ਘਣ ਮੀਟਰ (ਬੀ.ਸੀ.ਐਮ) ਖੱਪਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 27% ਫੀਸਦੀ ਸਿੰਚਾਈ ਨਹਿਰੀ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਿੰਚਾਈ ਟਿਊਬਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਾਹਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ 86 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਥੱਲੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਰਫ਼ਤਾਰ ਇਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 15-20 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਕੋਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲਾ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਬਚੇਗਾ।

ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦਾ ਕੀ ਹੈ ਅੰਕੜਾ

ਦਰਅਸਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜ਼ਮੀਨੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ਪਤਕਾਰ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸੈਕਟਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ 94% ਖ਼ਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਬਾਕੀ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰ 80 ਫੀਸਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਿੰਚਾਈ ਟਿਊਬਲਾਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਬਿਜਲੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆ ਮੁਤਾਬਕ 1960 ਵਿੱਚ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਕ ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਸਨ ਅਤੇ 2020 ਤੱਕ ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਵੱਧ ਕੇ ਕਰੀਬ 14 ਲੱਖ ਹੋ ਗਈ। ਜੇਕਰ ਸੂਬੇ ਵਿੱਚ ਤੁਪਕਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੁੱਲ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ 1.2 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਨਾਮਾਂਤਰ ਹੈ।

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਣੀ ਦਾ ਪੱਧਰ ਲਗਾਤਾਰ ਥੱਲੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸਾਨ ਝੋਨੇ ਦੀ ਥਾਂ ਹੋਰ ਫਸਲਾਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੀਜਦੇ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਉਤੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਾ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਜਦਕਿ ਬਾਕੀ ਫਸਲਾਂ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨ ਇਸ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਠੇਕੇਦਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਕਰਨ ਉਤੇ ਖੁਦ ਲਗਾਇਆ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਫ਼ਸਲ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਮੂੰਗੀ ਦੀ ਫ਼ਸਲ ਉਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਏਕੜ ਰਕਬੇ ਵਿਚ ਮੂੰਗੀ ਬੀਜੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ ਉਹ ਉਸੇ ਫ਼ਸਲ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰੇਗਾ ਜਿਸ ਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁੱਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਦਾਹਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਮੱਕੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਉਹ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸਾਨ ਮੱਕੀ ਦੀ ਬਜਾਇ ਝੋਨਾ ਬੀਜਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਝੋਨੇ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਨਾਲ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 15-20% ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੇ ਰਿਸਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਪੱਧਰ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਕਨੀਕ ਰਾਹੀਂ ਲਾਗਤ ਖਰਚਾ ਵੀ ਤਕਰੀਬਨ 4000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਘੱਟ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਬਿਜਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 1500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਏਕੜ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਡੀ.ਐੱਸ.ਆਰ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਰਾਹੀਂ 6 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਰਕਬੇ ਵਿੱਚ ਝੋਨੇ ਦੀ ਬਿਜਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਸੀਜ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਰਕਬੇ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਭਾਵ 12 ਲੱਖ ਹੈਕਟੇਅਰ ਕਰਨ ਦਾ ਟਿੱਚਾ ਮਿਥਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਸ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨ ਵੀ ਰਹੇ ਹਨ ।

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ

ਪਾਣੀ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟਦੇ ਪੱਧਰ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਉਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨਦੋਜ਼ ਪਾਣੀ ਲਈ ਸੂਬੇ ਦੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਬਲਾਕ 'ਡਾਰਕ ਜ਼ੋਨ' ਵਿੱਚ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਬਈ ਤੇ ਹੋਰ ਅਰਬ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਹੇਠੋਂ ਪਾਣੀ ਕੱਢਣ ਲਈ ਵਰਤੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਾਲੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਫੌਰੀ ਰੋਕਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਡੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਪਾਣੀ ਲਈ ਤਰਸਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਾ ਹੋਣ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਵੱਲੋਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਉਪਰਲੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਸੁਚੱਜੀ ਵਰਤੋਂ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦੇ ਫ਼ਸਲੀ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਮੂੰਗੀ ਉਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਫਸਲੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਰਾਹੀਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇ।

ਵਧੀਆ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਅਪਣਾਓ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ

ਅਕਾਦਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਕਿੰਨੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਹੈ, ਇਹ ਅਸ-ਫਲਤਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਚੰਗੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵਧੀਆ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ’ਚ ਉਚਿਤ ਫ਼ੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਣ...

ਕ੍ਰਿਏਟੀਵਿਟੀ

ਕ੍ਰਿਏਟਿਵ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਰਚਨਾਤਮਕ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਣ ਹੈ, ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਬੱਚਿਆਂ ’ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਏਟੀਵਿਟੀ ਉਭਾਰਨ ਲਈ ਘਰ ’ਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਸਕੂਲ ’ਚ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਮਰ੍ਹਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਤੋਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚਾ ਕਿਸ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਸੋਚਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ’ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਲੋਚਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਲਾਸ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

.ਗਲਤੀਆਂ ਤੋਂ ਉੱਭਰੋ

ਸਕੂਲ ਦਾ ਕੰਸੈਪਟ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੱਚੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਸਫਲ ਹੋਣਾ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝੀਏ, ਉਸ ’ਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕੀ-ਕੀ ਸਿੱਖੀਏ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਫ਼ੀ ਘੱਟ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਖੇਡਾਂ ਹਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ’ਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਿੱਤ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਮੁਕਾਬਲੇ ’ਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਾਰ ਜਾਣ ’ਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ’ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਣਾ, ਹਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਤੇ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਰੱਖੋ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ

ਹਾਰ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦਰਮਿਆਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਉਤਸ਼ਾਹ। ਜੇ ਬੱਚਾ ਹਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਵਧਾਉਣ, ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਤੇ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਧਾਉਣ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ’ਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦਤ ਤਾ-ਉਮਰ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਦ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਚਮਕਦਾਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰਹਿ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਊਣਾ।

ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਸੁਣਨਾ

ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨਾ, ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਰਹਿਣਾ ਇਕ ਵੱਡੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੇ ਦੌਰ ’ਚ ਇਸ ਹੁਨਰ ਦਾ ਹੋਣਾ ਬੇਹੱਦ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹਰ ਕੋਈ ਇੱਜ਼ਤ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਇੱਜ਼ਤ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਇੱਜ਼ਤ ਮਿਲੇਗੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੇ ਨੂੰ ਵੀ ਇੱਜ਼ਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੰਮ ’ਚ ਕਦੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਟੀਮਵਰਕ- ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ’ਚ ਹਰ ਕੰਮ ਟੀਮਵਰਕ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅੰਦਰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਟੀਮ ’ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਸਫਲਤਾ ਕਦਮ ਚੁੰਮੇਗੀ। ਇਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸੁਣੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰੋ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੋ। ਸਕੂਲ ’ਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕੰਮ ਟੀਮ ’ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਕੂਲ ’ਚ ਹਰ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੈਣ।

ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ- ਸਕੂਲ ’ਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਸੰਭਵ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਾੜੇ ਵਕਤ ’ਚ ਵੀ ਇਹ ਜੋ ਪੈਸੇ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲਾ ਹੈ, ਅਸਲ ’ਚ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ’ਚ ਅਜਿਹੇ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਖ਼ਾਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਹੀ ਕੰਮ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਹ ਵੀ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਕਿੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ- ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ’ਚ ਹੋਵੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਮੋੜ ’ਤੇ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ’ਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਹੀ ਨੌਕਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੰਪਨੀ ’ਚ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ’ਤੇ ਬੈਠਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ’ਚ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਸਮਰਥਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕ੍ਰਿਏਟਿਵ ਹੋਣਾ, ਟੀਮ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੂਸਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ।

ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਯੋਧਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ

ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਜਨਮ ਮੇਵਾੜ ਦੇ ਮਹਾਰਾਣਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੈਵੰਤਾ ਬਾਈ ਦੀ ਕੁੱਖੋ 9 ਮਈ 1540 ਨੂੰ ਕੁੰਭਲਗੜ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ। ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਈਨ ਨਹੀ ਮੰਨੀ। ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਮੁਗਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਅਕਬਰ ਦੀਆ ਚੁਨਾਉਤੀਆ ਦਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਡਟ ਕੇ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਲਟਵਾ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦਿੱਤਾ। ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਚਪਣ ਤੋ ਹੀ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤੀ ਸਮ੍ਰਪਿਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਣਾ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋ ਬਾਅਦ 28 ਫਰਵਰੀ 1572

ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੰਤਰੀਆ ਨੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਰਾਜ ਤਿਲਕ ਕੀਤਾ।

ਉਸ ਸਮੇ ਅਕਬਰ ਪੂਰੇ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਸਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਮੇਵਾੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੀਆ ਸਨ। ਅਨੇਕਾ ਰਾਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਦੇ ਕੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਸਕਤੀ ਸਿੰਘ, ਜਰਾਮਾਲ ਤੇ ਸਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਕਬਰ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤਾਪ ਰਾਜਪੂਤਾ ਦੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਤੋ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸੀ।

ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨਾਲ ਸਾਂਤੀ ਸਮਝੋਤਾ ਕਰਨ ਲਈ 6 ਰਾਜਨੀਤਕ ਮਿਸਨ ਮੇਵਾੜ ਭੇਜੇ ਪਰ ਗੱਲ ਸਿਰੇ ਨਾ ਚੜੀ । ਇਸ ਤੋ ਬਆਦ ਮੁਗਲ ਅਤੇ ਰਾਜਪੂਤਾ ਵਿੱਚ ਜੰਗ ਅਟੱਲ ਹੋ ਗਈ।

1576 ਵਿੱਚ 6000 ਮੁਗਲ ਸੈਨਾ ਮਾਨ ਸਿੰਘ (ਰਾਜਪੁਤ) ਤੇ ਆਸਫ ਖਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੇਵਾੜ ਪਹੁੰਚ ਗਈ।ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਸੈਨਾ ਮੁਗਲਾਂ ਤੋ ਅੱਧੀ ਸੀ।ਉਸ ਦੀ ਫੋਜ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਰਾਮਸਾਹ ਤੰਵਰ, ਰਾਵਤ ਕ੍ਰਿਸਨ ਦਾਸ ਚੂੜਾਵਤ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਝਾਲਾ ਤੇ ਚੰਦਰ ਸੇਨ ਰਾਠੋੜ ਸਨ। ਇਸ ਜੰਗ ਵਿੱਚ ਅਫਗਾਨ ਫੌਜ ਤੇ ਭੀਲ ਸੇਨਾ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਾ ਸਾਧ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਯੰਗ ਵਿੱਚ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੇਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹਾਰ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਤੋ ਬਾਅਦ 18 ਜੂਨ 1576 ਨੂੰ ਹਲਦੀ ਘਾਟੀ ਦੀ ਜੰਗ ਹੋਈ। ਇਸ ਯੰਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਰਾਜਪੂਤਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪੱਲੜਾ ਭਾਰੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਫਿਰ ਅਕਬਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਇੱਕ ਲੱਖ ਸੈਨਕ ਹੋਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੇ ਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਸੇਨਾ ਤੇ ਭਾਰੀ ਪਏ। ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਅਰਾਵਲੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਰਣ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਛਾਪਮਾਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਡਰ ਕਾਰਨ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਿਛਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਮੇਵਾੜ ਦੇ ਵਧੇਰੇ ਇਲਾਕੇ ਤੇ ਆਪਣਾ ਕਬਜਾ ਜਮਾ ਲਿਆ।

ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦ੍ਰਿੜ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਫਿਰ ਵੀ ਡਟਿਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਗਲਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਨਾ ਕਰਣ ਉਸ ਨੇ ਕੁੰਭਲਗੜ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਤੇ ਜੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਦੋ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਈਨ ਨਾ ਮਨਾ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਅਕਬਰ ਨੇ ਖੁੱਦ ਜੰਗ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ।ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੇ ਉਦੇਪਰ ਤੇ ਕੁੰਭਲਗੜ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਮੇਵਾੜ ਉੱਤੇ ਕਬਜਾ ਜਮਾਂ ਲਿਆ ਤੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ ਅਰਾਵਲੀ ਪਹਾੜਾਂ ਵੱਲ ਸ਼ਰਨ ਲੈਣੀ ਪਈ। ਅਕਬਰ ਨੇ ਰਾਣਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਜਲੌਰ, ਸਿਰੋਹੀ, ਬਾਂਸਵਾੜਾ, ਡੂੰਗਰਪੁਰ ਤੇ ਬੂੰਦੀ ਆਦਿ ਰਿਆਸਤਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਕਬਜਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਅਕਬਰ ਦੀ ਅਧੀਨਤਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈ। ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਰਾਜਪੂਤਾਨੇ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਵੇਖ ਕੇ 1579 ਵਿੱਚ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਸੂਬੇਦਾਰਾਂ ਬਗਾਵਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਅਕਬਰ ਦੇ ਮਤਰਏ ਭਰਾ ਕਾਬਲ ਦੇ ਰਾਜੇ ਮਿਰਜਾ ਹਾਕਿਮ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਦਖ਼ਲ ਅੰਦਾਜੀ ਸੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋ ਮੁਗਲ ਕਮਾਂਡਰ ਇਹ ਬਗਾਵਤਾਂ ਨਾ ਦਬਾ ਸਕੇ ਤਾਂ ਅਕਬਰ ਨੂੰ ਆਪ ਉਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ।

ਉਹ ਅਗਲੇ 12 ਸਾਲ ਲਾਹੌਰ , ਸੂਬਾ ਸਰਹੱਦ ਤੇ ਹੋਰ ਮਸਲਿਆ ਵਿੱਚ ਉਲਝਿਆ ਰਿਹਾ ਤੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇ ਸਕਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਨੂੰ ਮਾਰ ਭਜਾਇਆ ਤੇ ਚਿਤੋੜ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਉਦੇਪੁਰ ਤੇ ਕੁੰਭਲਗੜ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਮੇਵਾੜ ਉਤੇ ਮੁੜ ਕਬਜਾ ਜਮਾ ਲਿਆ।ਉਸ ਨੇ ਡੂੰਗਰਪੁਰ ਦੇ ਨਜਦੀਕ ਨਵੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਚਾਵੰਡ ਵੀ ਵਸਾ ਲਈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਦੇਰ ਰਾਜ ਭੋਗਣਾ ਨਸੀਬ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਸਮੇ ਘੋੜੇ ਤੋ ਡਿੱਗ ਕੇ ਜਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕਾਰਨ 28 ਜਨਵਰੀ, 1597 ਨੂੰ 57 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖਬਰ ਸੁਣ ਕੇ ਅਕਬਰ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਚੁਪ ਰਿਹਾ ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ।ਚਾਵੰਡ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਵਾਲੀ ਜਗਾਂ ਤੇ ਸਮਾਰਕ ਵਜੋ ਛਤਰੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪੂਰੇ ਵਿਸਵ ਵਿੱਚ ਮਹਾ ਰਾਣਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਨੂੰ ਅੱਜ ਭਾਰਤ ਦੇਸ ਦੇ ਮਹਾਨ ਸੂਰਬੀਰ ਤੇ ਅਣਖੀ ਯੋਧੇ ਵਜੋ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਧਰਤੀ ਦਾ ਸਵਰਗ-ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼

ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਥਿਤ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਬਾਰੇ ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰਿਅਤਾ ਇੰਨੀ ਵੱਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਦੁਆਰਾ, ਜ਼ਮੀਨ ਤੋਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨਾਲ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਇਸਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਉਚਾਈ ਤੋਂ ਡਿੱਗਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਣ ’ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਰਾਤਨ ਕਾਲ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ੀ-ਮੁਨੀ ਨਿਵਾਰਨ ਅਰਥਾਤ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜੰਗਲਾਂ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਵੀ ਲੱਗਭੱਗ ਉਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਸਥਾਨ ਨਿਰਵਾਣ ਦੇ ਲਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਮਨੋਰੰਜਨ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ।

ਇਕ ਅਮਰੀਕਨ ਇੰਡੀਆਂ ਦੰਦ ਕਥਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਲੇਲਾਵਾਲਾ ਨਾਮੀ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੰਨਿਆ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਚਿੜੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਪ੍ਰੇਮੀ 'ਥੰਡਰ ਗਾਡ’ ਹੇ-ਨੋ ਦੇ ਲਈ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜੋ ਹਾਰਸ-ਸ਼ੂ ਫਾਲ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਇਕ ਗੁਫਾ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਨਿਆਗਰਾ ਨਦੀ ਦੀ ਤੇਜ਼ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡਿੱਗੀ ਤਾਂ ਹੈ-ਨੋ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਬੋਚ ਲਿਆ। ਅਜਿਹਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਥੰਡਰ ਗਾਡ ਦੇ ਸ਼ਰਨ ਸਥਾਨ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀਆਂ।

ਅਮਰੀਕਨ ਗ੍ਰਹਿ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਊਯਾਰਕ ਸੈਂਟਰਲ ਰੇਲ ਰੋਡ ਨੇ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਹਨੀਮੂਨ ਦੇ ਇਕ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਰੇਲ ਰੋਡ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਲੈਫਰਟ ਬਕ ਰੋਇਬਲਿੰਗ ਦੇ ਲੱਕੜੀ ਅਤੇ ਪੱਥਰ ਦੇ ਬਣੇ ਪੁਲ ਦੇ ਸਥਾਨ ’ਤੇ ਇਸਪਾਤ ਦੇ ਪੁਲ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਨਿਆਗਰਾ ਨਦੀ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫਲਾਜ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਸਟੀਲ ਦਾ ਬਣਿਆ ਪਹਿਲਾ ਆਰਕ-ਵੇ ਬ੍ਰਿਜ 1897 ਵਿਚ ਬਣ ਕੇ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਪੁਲ ਅੱਜ ਵਹਰਲਪੂਲ ਰੈਪੀਡਸ ਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਲ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਜ਼ਰਾ ਜਿਹੇ ਹੇਠਾਂ ਵਾਹਨਾਂ, ਟ੍ਰੇਨਾਂ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹੈ। 1941 ਵਿਚ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਬ੍ਰਿਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਰੇਨਬੋ ਬ੍ਰਿਜ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਾਲ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਵਰਤਮਾਨ ਤੀਜੀ ਕ੍ਰਾਸਿੰਗ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਪੈਦਾਲ ਲੋਕਾ ਅਤੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜਾਈ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ।

ਆਟੋਮੋਬਾਇਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਫਾਲਜ਼ ਤੱਕ ਅਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ’ਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਸ਼ਵ ਯੁੱਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਰ ਸਪਾਟੇ ਦਾ ਉਛਾਲ ਆਇਆ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਮੁੱਖ ਤੌਰ ’ਤੇ ਇਸਦੀ ਊਰਜਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਪਣ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਲਈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰਿਆਂ ’ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਦੇ ਲਈ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਮਾਂ ਆਉਣ ’ਤੇ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਬਿਜਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਆਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ 1896 ਦੇ ਆਉਣ ਤੱਕ ਇੱਥੇ 75 ਮੈਗਾਵਾਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਕੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਕੁਝ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਸੀ। 1906 ਵਿਚ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਤੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਤੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ’ਤੇ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਿਆਗਰਾ ਵਿਚ ਹਾਲੇ ਹੋਰ ਬਿਜਲੀ ਉਤਪਾਦਨ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੁਣ ਇੱਥੇ 10.4 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਲੰਬੀ ਸੁਰੰਗ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਸੰਨ 2009 ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਇਸ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼, ਓਂਟਾਰੀਓ, ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼, ਨਿਊਯਾਰਕ, ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਪੁਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹਨਾਂ ਵਿਚ ਰੇਨਬੋ ਪੁਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਫਾਲਜ਼ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਜ਼ਦੀਕ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਨਾਨ-ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਵਹੀਕਲ ਟ੍ਰੈਫਿਕ ਅਤੇ ਪੈਦਲ ਯਾਤਰੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਰੋਮਾਂਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਰਿਸਕ ਭਰੇ ਕਾਰਨਾਮੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। 1829 ਵਿਚ ਸਸਪੈਚ ਨਾਮੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਿਅਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਵਿਚ ਉਪਰੋਂ ਹੇਠਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਬਚ ਗਿਆ। ਜਿੱਥੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਨਿਅਗਾਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਨਵੇਂ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਹਨੀਮੂਨਰ ਜੋੜੇ ਇੱਕੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਆਰੰਭ ਕਰਦੇ ਹਨ। **-ਅਰੁਣਦੀਪ ਸਿੰਘ**

ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਕੈਪਟਨ, ਜਾਨ ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਬਚਾਈ ਸੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ

ਗੱਲ 27 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਦੀ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਦੇ ਨਾਗਾਪਟੀਨਮ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕੈਪਟਨ ਰਾਧਿਕਾ ਮੈਨਨ 21827 ਟਨ ਦੇ ਆਇਲ ਟੈਂਕਰ ਜਹਾਜ਼ ਸੁਵਰਗ ਸਵਰਾਜ ਵਿਚ ਸੀ। ਬਾਰਿਸ਼ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ ਵੀ 60 ਸਮੁੰਦਰੀ ਮੀਲ ਪ੍ਰਤੀ ਘੰਟਾ ਸੀ। ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਜਹਾਜ਼ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਖਿਡੌਣੇ ਵਾਂਗ ਹਿਚਕੋਲੇ ਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਮਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰ ਸੀ-ਸਿਕ ਸਨ। ਦੋ ਦਿਨ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਲੰਗਰ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਲਗਾਤਾਰ ਦੋ ਦਿਨ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਸੀ। 29 ਅਕਤੂਬਰ ਨੂੰ ਮੌਸਮ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਿਚ ਤੂਫਾਨ ਨੀਲਮ ਉਠਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਨੇਲੋਰ ਅਤੇ ਨਾਗਾਪਟਨਮ ਵੱਲ ਵੱਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੱਗਿਆ ਜਹਾਜ਼ ਫਸ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਕੈਪਟਨ ਮੈਨਨ ਨੇ ਸਮਝ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ ਦਾ ਰੁਖ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਪਟਨਮ ਵੱਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਲੈ ਗਈ।

ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਮਰਚੈਂਟ ਨੇਵੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਕੈਪਟਨ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਕੈਪਟਨ ਬਣਾਂਗੀ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਜੂਨ ਵਿਚ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਖਾੜੀ ਵਿਚ ਕਾਕੀਨਾੜਾ (ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼) ਤੋਂ 15 ਤੋਂ 50 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸੱਤ ਮਛੇਰੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਲੈ ਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਨਿਕਲੇ। ਉਹ ਕੁਝ ਹੀ ਦੂਰ ਗਏ ਹੋਣਗੇ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਫਸ ਗਈ। ਉਹ ਤੂਫਾਨ ਵਿਚ ਉਲਝਦੇ-ਉਲਝਦੇ ਕਾਕੀਨਾੜਾ ਤੋਂ ਉੜੀਸਾ ਦੇ ਗੋਪਾਲਪੁਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। 2.5 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਰਾਧਿਕਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ।

ਇਹਨਾਂ ਮਛੇਰਿਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਿਮ ਸਸਕਾਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਸੀ ਪਰ ਕੈਪਟਨ ਰਾਧਿਕਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਬਚਾਇਆ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ। ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਮੈਰੀਟਾਈਮ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਸਕਾਰ ਉਦੋਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਕੇਰਲ ਦੇ ਕੋਡੂਨਗਲੂਰ ਦੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਰਾਧਿਕਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਔਰਤ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 7 ਪੁਰਸ਼ ਅਮਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣਾ ਜਹਾਜ਼ ਸੰਭਾਲਦੀ ਹੈ। ਪੂਰੇ ਜਹਾਜ਼ ਤੇ ਉਹ ਇਕੱਲੀ ਔਰਤ ਹੈ।

ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਜ਼ !

ਇਨਸਾਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਰਾਜ਼ ਉਸਦੇ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਅਜੀਬ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖੋਜ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੋਜਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਰਿਸਰਚ ਵਿਚ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 50 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਰਾਬ ਹੈ, ਉਹ 10 ਸਾਲ ਤਿੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਿਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਗੇ ਯਾਨਿ 10 ਸਾਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਪਾਏ ਗਏ ਤੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਪੱਤਰਿਕਾ ਐਨਲਸ ਆਫ਼ ਇੰਟਰਨਲ ਮੈਡੀਸਿਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੋਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹਨਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 46 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ 10 ਸਾਲ ਤੱਕ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੱਸੀ ਗਈ। ਉਥੇ ਹੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ 30 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਹੀ ਖਰਾਬ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ 13 ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੱਸੀ ਗਈ। ਇਸ ਖੋਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹੋਂਗਲੇਈ ਚੇਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸੁੰਘਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿਚ ਕਮੀ ਆਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਆਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਸਬੰਧ ਮੌਤ ਨਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸੰਭਾਵਿਤ ਕਾਰਨਾਂ ’ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮੌਤ ਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ੰਕਾ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਚੇਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਨ ਐਜਿੰਗ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਖੋਜ ਵਿਚ ਕੀਤਾ। ਖੋਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗਭੱਗ 2300 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 71 ਸਾਲ ਤੋਂ 82 ਸਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀ।

ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਸਾਨੂੰ ਬਿਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ?

ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਸਾਡੀ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸਮਰੱਥਾ 'ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪਾਉਣ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਐਲਰਜੀ, ਏਕਜ਼ੀਮਾ (ਇੱਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਚਮੜੀ ਰੋਗ) ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਆਟੋਇਮਿਊਨ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਰਪ ਤੋਂ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਆਏ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋ ਗਏ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਰੀਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ ਜਿਵੇਂ - ਡੇਅਰੀ ਪਸ਼ੂ ਪਾਲਣ ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਜਾਈ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਕਈ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਕ੍ਰਿਪਟ ਲਿਖਾਰੀ, ਡਾਕੂਮੈਂਟਰੀ ਮੇਕਰਸ ਤੇ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਦੇਖਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ 10 ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਚਿਕਿਤਸਾ ਜਗਤ ਲਈ ਵੀ ਖ਼ਾਸ ਧਿਆਨ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਆਧੁਨਿਕ ਰੁਝਾਨ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਮਾ, ਚਮੜੀ ਦੇ ਰੋਗ ਅਤੇ ਐਲਰਜੀ) ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧੀਆਂ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਅਮੀਸ਼ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕਿੰਨਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਜਾਣਨ ਲਈ ਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਲਰਜੀ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, 2012 ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇੰਡਿਆਨਾ ਦੇ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਡਕੋਟਾ ਦੇ ਹਟਰਾਈਟਸ ਕਿਸਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਤੋਂ 30-30 ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਖ਼ੂਨ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਤੰਤਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਦੋਹੇਂ ਸਮੂਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ- ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਯੂਰਪੀ ਪਿਛੋਕੜ, ਸਾਫ ਹਵਾ, ਸਧਾਰਣ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨੀ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਆਮ ਹੈ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਹਟਰਾਈਟਸ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਦਮਾ ਅਤੇ ਐਲਰਜੀਆਂ ਦੇ ਕੇਸ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲੋਂ 4-6 ਗੁਣਾ ਵੱਧ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਫ਼ਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਟਰਾਈਟਸ ਲੋਕ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਿਸਾਨੀ ਤਕਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕ ਅਜੇ ਵੀ ਪੁਰਾਣੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਬੱਚੇ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਹੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਣਗਿਣਤ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਜ਼ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਆਇਰਲੈਂਡ ਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਕਾਰਕ ਵਿੱਚ ਮੈਡਿਸਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਐਮੇਰਿਟਸ ਫਰਗਸ ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਅਮੀਸ਼ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਰੋਨ ਨਾਲ ਖਿੱਚੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਹਟਰਾਈਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫਾਰਮ (ਬਾੜੇ) 'ਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਹਟਰਾਈਟਸ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਾਰਮ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕੁਝ ਮੀਲ ਦੂਰ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

2016 ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਜਰਮਨੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਮੀਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਐਲਰਜੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ, ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ "ਨਿਯੰਤਰਣਕਾਰੀ ਟੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ" (ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਟੀ ਸੈਲਸ) ਹਟਰਾਈਟਸ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਹੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਟੀ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀਆਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਅਮੀਸ਼ ਅਤੇ ਹਟਰਾਈਟਸ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਧੂੜ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਮਿਲੇ ਕਿ ਅਮੀਸ਼ ਬੱਚੇ ਵੱਧ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਜ਼ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੋ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਰਹਿ ਰਹੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਗਿਆਨੀ ਵੀ ਇਹੀ ਪਤਾ ਲਗਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਚੰਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਸਮਰੱਥਾ ਸਬੰਧੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਐਲਪਸ ਪਹਾੜਾਂ ਵਾਲੇ ਖੇਤਾਂ/ਬੜਿਆਂ 'ਚ ਪਲੇ, ਜਿੱਥੇ ਗਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸੌਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਮਾ, ਘਾਹ ਬੁਖ਼ਾਰ (ਹੇਅ ਫੀਵਰ) ਅਤੇ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਰਿਸਰਚ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੌਰਾਨ ਵੱਧ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 7-9 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਐਲਰਜੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ "ਮੀਨੀ-ਫਾਰਮ ਅਸਰ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੈਕ ਗਿਲਬਰਟ, ਜੋ ਕਿ ਕੈਲੀਫ਼ੋਰਨੀਆ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੈਨ ਡੀਏਗੋ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮੀਸ਼ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਨ ਗਟ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਹ ਕੋਈ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਐਲਰਜੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਹਰ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਲੈਕਚਰ 'ਚ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਪਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਐਲਰਜੀਆਂ ਹਨ।"

"ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਬੱਚੇ ਫਾਰਮ ਦੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਵਾਲਾ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਲਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਥਮਾ ਜਾਂ ਐਲਰਜੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਲਗਭਗ 50 ਫੀਸਦੀ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਕੁੱਤਾ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਐਲਰਜੀਆਂ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ 13-14 ਫੀਸਦੀ ਘਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।" ਜਨਵਰੀ 2025 ਵਿੱਚ ਆਇਆ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਐਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਨਮ ਤੋਂ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਤਾ ਰੱਖਣਾ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ 2,80,000 ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਅਧਿਐਨ ਵਿੱਚ ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਦੇ ਖ਼ਤਰੇ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਖ਼ਾਸ ਜੀਨ (Inter-leuikn-7 receptor jF IL-7R) ਦਾ ਰੂਪ ਮੌਜੂਦ ਸੀ, ਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਘਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਤੇ ਨਾਲ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਘੱਟ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੈਬੋਰਟਰੀ ਟੈਸਟਾਂ ਨੇ ਇਹ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮੋਲੇਕੂਲਰ ਸਿਗਨਲ ਚਮੜੀ ਦੀ ਸੋਜ ਨੂੰ ਘਟਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਖੋਜਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਐਕਜ਼ੀਮਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਘਰ ਵਿੱਚ ਨਵਾਂ ਕੁੱਤਾ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨਾਲ ਲੱਛਣ ਹੋਰ ਵੀ ਵਿਗੜ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਰੱਖਿਆਤਮਕ ਜਾਨਵਰ

ਅਮੀਸ਼ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਗੱਲ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦਿਲਚਸਪ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਬੱਚੇ ਬਚਪਨ ਵਿੱਚ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਰੋਗਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੇ ਵੀ ਇੱਕ ਲੇਖ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਹੁਣ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ "ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਬਾਇ ਟਿਕ" ਹਨ? ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਲਾਂ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਜਾਂ ਜੀਵਾਣੂ, ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਹੀ, ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਇਨਸਾਨੀ ਸੁਭਾਅ (ਸਰੀਰਕ ਛੂਹ) ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ "ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ" ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੀਟਾਣੂ (ਬੱਗਸ) ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ, ਮੂੰਹ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰਕੇ ਅੰਤੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਗ-ਪ੍ਰਤੀਰੋਧਕ ਕੋਸ਼ਿਕਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਵਿੱਚ ਛੂਤ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਨਾਸੀਆ ਸਫ਼ਦਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੇ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭੋਜਨ ਉਦਯੋਗ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਜਗਾਈ ਹੈ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਹੈ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਉਤਪਾਦ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਜੋ ਬਿੱਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭਕਾਰੀ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਦੇ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕਣ। ਨਾਸੀਆ ਸਫ਼ਦਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਇਨਸਾਨੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਖੇਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਖ਼ਰਕਾਰ ਸਾਡੀ ਰੁਚੀ ਤਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤਾਂ ਜਾਨਵਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਸਕਦੇ ਹਨ?" ਉਹ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ 'ਚ ਵੈਟਰਨਰੀ ਚੈਕਅੱਪ ਲਈ ਆਉਣ ਸਮੇਂ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਖਾਨੇ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਲਏ ਜਾਣ ਤੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕੀ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਾਲਕ ਤੇ ਜਾਨਵਰ ਦੀਆਂ ਆਂਤੜੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਖ਼ਾਸ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਸਿਹਤ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਸਾਬਤ ਹੋਣ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕੁਝ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਖਦਸ਼ਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁੱਤੇ-ਬਿੱਲੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਿਲਬਰਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਵੇਖਦੇ ਕਿ ਕੁੱਤੇ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸਾਡੀ ਚਮੜੀ, ਮੂੰਹ ਜਾਂ ਅੰਤੜੀਆਂ 'ਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿਣ। ਇਹ ਜੀਵਾਣੂ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੁਕਦੇ।" ਨਾਸੀਆ ਸਫ਼ਦਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਤੱਕ ਪੇਟ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ "ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ 'ਤੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।" ਗਿਲਬਰਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਸਾਡੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਪੁਰਖੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨਾ ਸਿੱਖ ਗਿਆ। ਇਹ ਜੀਵਾਣੂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਤੇਜਨਾ ਮਿਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਤੰਦਰੁਸਤ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਗਿਲਬਰਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ-ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਕੁੱਤੇ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਗਾਂਵਾਂ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵੇਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਿਖਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਇੱਕੋ ਘਰ ਵਿੱਚ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਟ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇਓਮ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਵਰਗੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗਿਲਬਰਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨਵਰ ਇੱਕ ਵਾਹਨ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਜ਼ ਦੇ ਅਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਸੰਪਰਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਵੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਐਕਟਿਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ- ਜੋ ਕਿ ਗਟ (ਪੇਟ) ਤੇ ਚਮੜੀ 'ਚ ਚੰਗੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਪੁਰਾਤਨ ਜੀਵਾਣੂ

ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਾਨਵਰ ਪਸੰਦ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਚੰਗੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਸਰਚ ਦੱਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀਏ, ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਲਈ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਮੀਸ਼ ਅਤੇ ਹਟਰਾਈਟਸ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਨੂੰ ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ (ਘੁੰਮਤਰੂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਭਾਈਚਾਰਾ) 'ਤੇ ਰਿਸਰਚ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਮਿਲੀ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਛੋਟੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ — ਕੁੱਤੇ, ਬਿੱਲੀਆਂ, ਨੇਵਲੇ ਅਤੇ ਘੋੜਿਆਂ — ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਨੇ ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਦੀਆਂ ਅੰਤੜੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਆਧੁਨਿਕ ਆਇਰਿਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੂਲ ਜਨਜਾਤੀਆਂ (ਫ਼ੀਜੀ, ਮੈਡਾਗਾਸਕਰ, ਮੰਗੋਲੀਆ, ਪੇਰੂ, ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ) ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜੋ ਅਜੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖੋਜੀ ਵਾਲੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਿਊਂਦੇ ਹਨ।

ਆਪਣੀ ਇਸ ਖੋਜ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਲ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਵਾਲੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਵਰਗੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਉਹਨਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਦਯੋਗਿਕ ਯੁੱਗ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ — ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਗੁਫਾਵਾਂ ਤੋਂ ਮਿਲੇ ਪਖਾਨਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪਤਾ ਲਾਇਆ। ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਨੇ ਇੱਕ ਪੁਰਾਣਾ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।" "ਇਹ ਤਨਜ਼ਾਨੀਆ ਦੇ ਕਬੀਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਮੰਗੋਲੀਆ ਦੇ ਘੋੜਸਵਾਰਾਂ ਵਰਗਾ ਹੈ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪੁਰਾਣੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨਸ਼ੈਲੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।"

ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹੀ ਗੱਲ ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਵਿੱਚ ਆਟੋਇਮਿਊਨ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀ ਘੱਟ ਦਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨਫਲੇਮੇਟਰੀ ਬਾਵਲ ਡਿਸੀਜ਼, ਕਰੋਨਜ਼ ਡਿਜੀਜ਼, ਅਲਸਰੇਟਿਵ ਕੋਲਾਈਟਿਸ, ਮਲਟੀਪਲ ਸਕਲੈਰੋਸਿਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਿਮਾਰੀਆਂ, ਜੋ ਕਿ ਅਸਥਮਾ ਅਤੇ ਐਲਰਜੀਜ਼ ਵਾਂਗ ਆਖ਼ਰੀ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਸ਼ਾਨਾਹਨ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਦੀ ਸਿਹਤ ਬਿਹਤਰ ਹੈ। ਆਇਰਿਸ਼ ਟ੍ਰੈਵਲਰਜ਼ ਸਥਿਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜਲਦੀ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਉਹ ਗਰੀਬੀ, ਨਸ਼ੇ, ਆਤਮਹੱਤਿਆ ਤੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਕਰਕੇ ਜਲਦੀ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਆਇਰਿਸ਼ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਟੋਇਮਿਊਨ ਬਿਮਾਰੀ ਵਾਲਾ ਟ੍ਰੈਵਲਰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ — ਉਹ ਕਹਿਣਗੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ।"

ਹੁਣ ਵਿਗਿਆਨੀ ਇਹ ਵੇਖ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਰੀਜ਼ੋਨਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਲੋਕ ਲਾਵਾਰਿਸ ਛੱਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੁੱਤੇ ਪਾਲਣ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਅਤੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਉੱਤੇ ਫ਼ਰਕ ਪਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

ਇਟਲੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਕ ਰਿਸਰਚ ਹੋਈ, ਜਿਸ 'ਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਫਾਰਮ 'ਤੇ ਉਹ ਬੱਚੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ 'ਚ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਉਹ ਨਿਯਮਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਤੇ ਸਿਹਤਮੰਦ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਗਿਲਬਰਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਚਮੜੀ ਤੇ ਪੇਟ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂ ਬੈਲੈਂਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਵਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਲੀਅਮ 'ਮੈਹੋਨੀ, ਜੋ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਾਲਜ ਕਾਰਕ ਦੇ ਮਾਈਕ੍ਰੋਬਾਇ ਮ ਅ-ਧਿਐਨ ਕੇਂਦਰ ਵਿੱਚ ਇਮਿਊਨੋਲੋਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਹਨ, ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਵਿਗਿਆਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਵਧੀਆ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁੱਤਾ ਪਾਲਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅਕਸਰ ਸੈਰ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਸੰਪਰਕ ਵਧਦਾ ਹੈ।" ਓ'ਮੈਹੋਨੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪਾਲਤੂ ਜਾਨਵਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਘਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਟਹਿਲਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਪਾਰਕ, ਮਿੱਟੀ ਅਤੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਜੀਵਾਣੂਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੇ ਹੋ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲਾਭਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਬਰਸਾਤਾਂ 'ਚ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਗ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ

ਮੌਨਸੂਨ ਵਿੱਚ ਮੌਸਮ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਮੌਸਮੀ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਵਾਧੂ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਇੱਕ ਹੋਰ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੈ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਗ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ। ਦਰਅਸਲ, ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਨਮੀ ਅਤੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਗੰਦਗੀ ਕਾਰਨ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਗ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਕਈ ਵਾਰ, ਮੀਂਹ ਦੇ ਪਾਣੀ ਜਾਂ ਗੰਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਲਗਾਉਣ ਨਾਲ ਲਾਲੀ, ਜਲਣ, ਖੁਜਲੀ ਜਾਂ ਪਾਣੀ ਆਉਣ ਵਰਗੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਵਾਇਰਲ ਕੰਨਜਕਟਿਵਾਇਟਿਸ, ਐਲਰਜੀ ਵਾਲੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਈ ਵਰਗੇ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ

ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਸਫਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੌਨਸੂਨ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੀਏ।

ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਇਹ ਲੇਖ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਤਾਂ ਆ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਜਾਣੀਏ-

ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਗ ਦੇ ਲੱਛਣ :-

ਲਾਲ ਅੱਖਾਂ
ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਜਾਂ ਖੁਜਲੀ
ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਣੀ ਆਉਣਾ
ਧੁੰਦਲੀ ਨਜ਼ਰ
ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਟਾ ਜਾਂ ਪੀਲਾ ਪੂ

ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ :-

1. ਮੌਨਸੂਨ ਵਿੱਚ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਰੱਖੋ। ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸੈਨੇਟਾਈਜ਼ ਕਰੋ। ਜੇ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਛੂਹਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਧੋਵੋ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਨਮੀ ਕਾਰਨ ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਫੈਲਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
2. ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੱਥ ਨਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਇਸ ਨਾਲ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਵੀ ਵੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਗੜਨ ਤੋਂ ਵੀ ਬਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਰਨੀਆ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
3. ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਮੀਂਹ ਵਿੱਚ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਐਨਕਾਂ ਪਹਿਨੋ। ਨਾਲ ਹੀ, ਸਵੀਮਿੰਗ ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਕੰਟੈਕਟ ਲੈਂਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕਰੋ। ਪੂਲ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਲੇ ਐਨਕਾਂ ਪਹਿਨੋ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਮੇਕਅੱਪ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਬੁਰਸ਼, ਆਈਲਾਈਨਰ ਅਤੇ ਮਸਕਾਰਾ ਨੂੰ ਕੀਟਾਣੂਨਾਸ਼ਕ ਕਰਨਾ ਨਾ ਭੁੱਲੋ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਇਨਫੈਕਸ਼ਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ।
5. ਆਪਣਾ ਤੌਲੀਆ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕਰੋ। ਬੈਕਟੀਰੀਆ ਨਿੱਜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਜਲਦੀ ਹਮਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਲਾਗ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਨਾ ਕਰੋ।

ਅਚਾਨਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਮੱਸਿਆ

ਅਚਾਨਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਜਾਨਲੇਵਾ ਸਥਿਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਅਚਾਨਕ ਧੜਕਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਕਾਰਾ ਸ਼ੇਫਾਲੀ ਜਰੀਵਾਲਾ ਦੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ, ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹਨ।

ਅਚਨਚੇਤ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ (SCA) ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਦੌਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿਲ ਦਾ ਖੂਨ ਸੰਚਾਰ ਵਿਘਨ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, SCA ਵਿੱਚ, ਦਿਲ ਦੀ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਵਿਘਨ ਕਾਰਨ ਧੜਕਣ ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਦਿਲ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਤੁਰੰਤ ਇਲਾਜ ਨਾ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮਰੀਜ਼ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਚਾਨਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਆਓ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਅਚਾਨਕ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਲੱਛਣ।

ਕੀ ਹਨ ਅਚਨਚੇਤ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਦੇ ਲੱਛਣ?

1. ਅਚਨਚੇਤ ਢਹਿ ਜਾਣਾ - SCA ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਆਮ ਲੱਛਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਢਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
2. ਕੋਈ ਨਬਜ਼ ਨਹੀਂ - ਗਰਦਨ ਜਾਂ ਗੁੱਟ ਵਿੱਚ ਨਬਜ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿਲ ਖੂਨ ਪੰਪ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
3. ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ - ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਸਾਹ ਅਚਾਨਕ ਬੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।
4. ਬੇਹੋਸ਼ੀ - ਵਿਅਕਤੀ ਤੁਰੰਤ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।
5. ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਰਦ ਜਾਂ ਬੇਅਰਾਮੀ - ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, SCA ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਛਾਤੀ ਵਿੱਚ ਦਬਾਅ, ਜਕੜਨ ਜਾਂ ਦਰਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
6. ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨਾ - ਸਾਹ ਚੜ੍ਹਨਾ ਜਾਂ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਦੀ ਅਚਾਨਕ ਭਾਵਨਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।
7. ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਚੱਕਰ ਆਉਣਾ - SCA ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਬਹੁਤ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ, ਚੱਕਰ ਆਉਣਾ ਜਾਂ ਬੇਹੋਸ਼ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
8. ਤੇਜ਼ ਜਾਂ ਅਨਿਯਮਿਤ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ- ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਅਚਾਨਕ ਤੇਜ਼, ਧੜਕਣ ਵਾਲੀ ਜਾਂ ਬੇਕਾਬੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ- ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਰੱਖੋ ਖਾਸ ਧਿਆਨ

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਵੱਡੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਉਹ ਕਈ ਤਰੀਕੇ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਜੋ ਬੱਚੇ ਹੱਸਦੇ-ਖੇਡਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੋਂ ਗੁੰਮਸੁੰਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲ ਪਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਵਰਕਿੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਪਾਉਂਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤਣਾਅ ਘੇਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਹੋਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸੁਸਤ ਤੇ

ਗੁੰਮਸੁਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ 'ਚ ਮਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਕਤਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਚੁੱਪਚਾਪ ਤੇ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸਦੀ ਆਦਤ ਹੈ। ਪਰ ਹਰ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਜਦੋਂ ਬੱਚੇ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੁਝ ਲੱਛਣ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਲਈ ਪਛਾਣਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਡਾ ਲੇਖ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਕੁਝ ਲੱਛਣਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆ ਜਾਣੀਏ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ-

ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਰਨ

ਫੈਮਿਲੀ ਹਿਸਟਰੀ
ਡਲਿਵਰੀ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਦਿੱਕਤ ਹੋਣਾ
ਘਰ ਵਿਚ ਲੜਾਈ-ਝਗੜੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ
ਮਨ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਬੈਠਣਾ
ਜਿਣਸੀ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ
ਉਦਾਸ ਹੋਣਾ

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਯਕੀਨਨ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨਾ

ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਸ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬੱਚੇ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨਾਲ ਸਵਾਲ-ਜਵਾਬ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦੇ ਲੱਛਣ ਹਨ।

ਚਿੜਚਿੜਾ ਹੋਣਾ

ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਹੋਣ 'ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਬੱਚਾ ਚਿੜਚਿੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਗੱਲ-ਗੱਲ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਹੋਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪਸੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਖਾਣੇ 'ਚ ਆਨਾਕਾਨੀ ਕਰਨਾ

ਬੱਚੇ ਜਦੋਂ ਡਿਪ੍ਰੈਸ਼ਨ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ 'ਚ ਬਦਲਾਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਣਾ ਵੀ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਖਾ ਪਾਉਂਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਉਹ ਖਾਣਾ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਕੀ ਕਰਨ?

ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾ ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ।

ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰੋ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਖੇਡ ਖੇਡੋ।
ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਘੁਮਣ ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ।

ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਇਹਨਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ

ਅੱਜ ਦੀ ਭੱਜ-ਦੌੜ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਸਹੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਘੰਟਿਆਂ ਬੱਧੀ ਬੈਠ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਅਤੇ ਕਸਰਤ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਭਾਰ ਵਧਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਆਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼ੂਗਰ ਅਤੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵੀ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣ ਲਈ, ਸਹੀ ਖੁਰਾਕ ਲੈਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਹੈ।

ਵਰਣਨਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਵਧਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਵੱਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਈ ਵਾਰ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਮਰੀਜ਼ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੱਛਣ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਨੂੰ ਸਾਈਲੈਂਟ ਕਿਲਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡਾ ਅੱਜ ਦਾ ਲੇਖ ਵੀ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂਗੇ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬੀਪੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਖੁਰਾਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੋਜਨਾਂ ਬਾਰੇ -

ਤਲੇ ਹੋਏ ਭੋਜਨ- ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਬੀਪੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਹੋ, ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ

ਡੀਪ ਫਰਾਈ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਤਲੇ ਹੋਏ ਭੋਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਿਹਤਮੰਦ ਚਰਬੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇਸਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਵਧਿਆ ਹੋਇਆ ਭਾਰ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਮਕ- ਬੀਪੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਮਕ ਨਹੀਂ ਖਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਦਰਅਸਲ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਨਮਕ ਵਿੱਚ ਸੋਡੀਅਮ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਅਲਟਰਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਡ ਫੂਡਜ਼- ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਵੀ ਅਲਟਰਾ ਪ੍ਰੋਸੈਸਡ ਭੋਜਨ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਅਤੇ ਨਮਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੀਪੀ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬੀਪੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਜ਼ਹਿਰ ਵਾਂਗ ਹਨ।

ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਪੇਸਟਰੀ- ਬੀਪੀ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਫਾਇੰਡ ਆਟੇ ਤੋਂ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚਿੱਟੀ ਰੋਟੀ, ਬੇਕਡ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਪੇਸਟਰੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੁਹਾਡਾ ਭਾਰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੌਸ ਅਤੇ ਕੈਚੱਪ- ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੌਸ ਅਤੇ ਕੈਚੱਪ ਨਾ ਖਾਣ ਦੀ ਵੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਨਮਕ, ਤੇਲ ਅਤੇ ਖੰਡ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਨਕਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਮਿਲਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਬੀਪੀ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਲਾਇਲਪੁਰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ/ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਸਾਰੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਵੀ ਲੜਕਾ-ਲੜਕੀ ਜਾਂ ਪੁਰਾਣਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਜਲੰਧਰ-ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ’ਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਇੱਥੇ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ’ਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਹਿਰ ’ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਜੁਲਾਈ 11, 2025 ਦਿਨ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 2 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ ਆ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ’ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ।

Khalsa College Alumni
WhatsApp group

ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੇਸਰ ਬਜ਼ਾਰ, ਫਾਰਮਰ ਮਾਰਕੀਟ, ਮਨਟੀਕਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ) 210 S. Main st- Manteca CA 95336 ਜੋ 99 ਹਾਈਵੇ ’ਤੇ 120 ਰੂਟ ਦੇ ਐਗਜ਼ਿਟ ਲੈ ਕੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ’ਚ ਸਿਰਫ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਹੀ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਅਗਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਾਸਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਹ-ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋਵੇਗਾ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਜਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਫੋਨ ਕਰਕੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਜਲੰਧਰ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਸ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਪਨੂੰ (ਐਮ.ਐਸ.ਸੀ.)
ਸਰਪ੍ਰਸਤ (ਪੈਟਰਨ) (510-334-3892)
ਰਣਜੀਤ ਕੰਦੋਲਾ (ਐਮ. ਬੀ. ਏ.) 916-917-2393
ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਮ. ਏ. 510-938-7771
khalsacollege1928@gmail.com

Khalsa College Alumni - California

ਤੁਸੀਂ ਜੇਕਰ ਇਸ ਗਰੁੱਪ ਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ

ਤੁਹਾਡਾ ਨਾਂ: ....
ਫੋਨ/ਸੈਲ ਨੰਬਰ/ਈ ਮੇਲ: ....
ਕਾਲਜ/ ਸਾਲ: ....
ਕਿਹੜਾ ਸਾਲ: ....
ਹੁਣ ਕੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ: ....